

ნიკოლოზ გურგენიძე
პაპუნა კაციტაძე
პაპუნა გაბისონია
გიორგი უგულავა

საქართველოს ისტორია

10

ნანილი II

მასწავლებლის წიგნი

გრიფინიჭებულია საქართველოს განათლებისა
და მეცნიერების სამინისტროს მიერ 2022 წელს.

სულაკაურის
გამომცემლობა

საქართველოს ისტორია 10
მასწავლებლის წიგნი - ნაწილი II

საავტორო ჯგუფი: ნიკოლოზ გურგენიძე, პაპუნა კაციტაძე, პაპუნა გაბისონია,
გიორგი უგულავა

რედაქტორი ოლანი ბინაძე
დიზაინერი ია მახათაძე
ტექნიკური დიზაინერი გიორგი ლომსაძე

პირველი გამოცემა, 2022
© სულაკაურის გამომცემლობა, 2022
ყველა უფლება დაცულია.

შპს „სულაკაურის გამომცემლობა“
მისამართი: დავით აღმაშენებლის 150, თბილისი 0112
ტელ.: 291 09 54, 291 11 65
ელფოსტა: info@sulakauri.ge

ISBN 978-9941-37-121-9

History of Georgia 10
Teacher's Book - Part II

© Sulakauri Publishing, 2022
All rights reserved.

Tbilisi, Georgia
www.sulakauri.ge

სარჩევი

სტრუქტურა	5
საშუალო საფეხურის სტანდარტი	13
თემის მკვიდრი წარმოდგენები.....	33
ცნებები	38
მოსწავლის შეფასების სისტემები.....	41
სწავლა-სწავლების სტრატეგიები.....	52
თემატური მატრიცები.....	65
ავტორის კომენტარები.....	90

სტრუქტურა

სახელმძღვანელოს მთავარი ფუნქციაა, სრულად მოერგოს მესამე თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმის მიზნებს და ხელი შეუწყოს სასკოლო საზოგადოებას ამ მიზნების დანერგვაში. თავისი არსით იგი უფრო მეტად წარმოადგენს რესურსს, რომელიც მასწავლებელმა თავისი შეხედულების, მიზნების, გამოწვევებისა და პროფესიული კომპეტენციების შესაბამისად შეიძლება მრავალგვარად გამოიყენოს, ვიდრე მყარ დოკუმენტს, რომელიც მასწავლებელს სამუშაო პროცესში ლავირების საშუალებას არ აძლევს. ამ მხრივ, სახელმძღვანელო პასუხობს ორ ძირითად გამოწვევას, რომლის წინაშეც სასკოლო მუშაობის პროცესში სასკოლო საზოგადოება დგას: ერთი მხრივ, ის სიღრმისეულად ამუშავებს შესასწავლ საკითხს, წარმოადგენს მას სხვადასხვა პერსპექტივიდან; აქცენტს აკეთებს მიზეზშედეგობრივ საკითხებზე, რათა მოსწავლეს თითოეულ ისტორიულ მოვლენაზე, პროცესსა და თემაზე მსჯელობის დროს ჰქონდეს პასუხი კითხვებზე, თუ რატომ და როგორ მოხდა ეს მოვლენა; შემოაქვს საშუალო საფეხურისთვის შესაფერისი კვლევითი, მსჯელობითი და ანალიტიკური დისკურსი და ქრონოლოგიურ ისტორიულ პერსპექტივასთან ერთად, მოვლენებს თემატური ისტორიული პერსპექტივიდანაც ამუშავებს.

მისი მიზანია, რომ მუშაობის პროცესში სრულად და სიღრმისეულად მოიცვას დასამუშავებელი საკითხები ისე, რომ მინიმალურად გაჩნდეს დამატებითი რესურსების გამოყენების საჭიროება. ამ მხრივ, ის ამომწურავი რესურსია არამხოლოდ მოსწავლისთვის, არამედ მასწავლებლისთვისაც, რადგან მიზნად ისახავს, რომ მან სრული, მრავალმხრივი, ამომწურავი და სიღრმისეული დამუშავება შესთავაზოს მასწავლებელს გაკვეთილის მომზადების პროცესში ისე, რომ მინიმალურად შექმნას სხვა, დამატებითი რესურსის გამოყენების აუცილებლობა.

მეორე მხრივ, მისი სტრუქტურული მოქნილობა, რასაც დეტალურად ქვემოთ განვიხილავთ, სასკოლო საზოგადოებას დაეხმარება, რომ კარგად მოარგოს იგი თითოეული სკოლის, მასწავლებლის თუ კლასის რეალობასა და გამოწვევებს, რათა თავიდან აცილებულ იქნეს დროითი დეფიციტის ფონზე მასალის ვერ – ან სიღრმისეულად ვერდამუშავების რისკები. იგი დასამუშავებელი საკითხის შესახებ სთავაზობს რამდენიმეშრიან ინფორმაციას, რომელიც საკითხს ამუშავებს აუცილებელ-საბაზისო, ჩაღრმავებულ და კვლევით-სამეცნიერო დონეზე, რაც მასწავლებელს საშუალებას მისცემს სასკოლო კურიკულუმის მიზნებისა და პრიორიტეტების, მისი პირადი პროფესიული კომპეტენციებისა და ხედვების და კლასის საჭიროებებისა და გამოწვევების მიხედვით, განსაზღვროს თითოეული შესასწავლი საკითხის შესაბამის დონესა და სიღრმეზე დამუშავება. სახელმძღვანელო ქმნის შესაძლებლობას (და არა აუცილებლობას), ხოლო მასწავლებელი მოსწავლის საჭიროებების მიხედვით ზემოთ აღნიშნული ფაქტორების მიხედვით ირჩევს, თუ რა მასშტაბით და რა სიღრმეზე შეიძლება დამუშავდეს თითოეული საკითხი.

ჯამში, სახელმძღვანელოს დამუშავების შედეგი უნდა იყოს სიღრმისეული, საშუალო საფეხურის საჭიროებებზე მორგებული, თვისობრივად ახალი ტიპის ცოდნის მიღება, რომელიც მოსწავლეს ხელს შეუწყობს კარგად, სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაიაზროს ისტორიული პროცესი და აღიქვას იგი ცოცხალ, დინამიკურ და აქტუალურ პროცესად, რომელიც არ კარგავს კავშირს თანამედროვეობასთან და ისტორიულ პროცესს წარმოადგენს უწყვეტ, განვითარებად ჯაჭვად, რომელიც ორგანულად აკავშირებს სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქას, მათ შორის თანამედროვეობას. ამ კუთხით, მისი შედეგი უნდა იყოს საბაზო საფეხურზე უკვე მიღებული ცოდნის ახალი პერსპექტივიდან გააქტიურება, მისი გამჭოლი, ცნებების

თვალთახედვით დამუშავება და მათ მიმართ კვლევითი, ანალიტიკური და შემოქმედებითი დამოკიდებულების ჩამოყალიბება.

ცალკე უნდა გამოიყოს ის ფაქტორი, რომ, ერთი მხრივ, სახელმძღვანელოს მეთოდოლოგიური და სტრუქტურული ნაწილი სრულად შეესაბამება და ითვალისწინებს უახლესი ევროპული და ამერიკული სახელმძღვანელოების გამოცდილებას, ხოლო, მეორე მხრივ, მასში გათვალისწინებულია ქართული და დასავლური უახლესი კვლევების შედეგები. განსაკუთრებული აქცენტი კეთდება სამეცნიერო და კვლევითი დისკურსის შემოტანაზე სწავლების პროცესში.

განსაკუთრებული აქცენტი კეთდება სხვადასხვა ისტორიული პრობლემატიკის თანამედროვე კონტექსტში განხილვაზე, რათა მოსწავლემ სამყაროს ისტორიული განვითარების უწყვეტობა და ამ დარგის აქტუალურობა აღიქვას, ამავე დროს მივიდეს იმ წარმოდგენამდე, რომ თანამედროვეობისთვის აქტუალური პრობლემები, როგორებიცაა, მაგალითად, შეუზღუდავი ძალაუფლების რისკები, ბუნებრივი კატაკლიზმების მიერ გამოწვეული კრიზისები და ტექნოლოგიების გავლენა საზოგადოების პროგრესზე უპირველეს ყოვლისა სწორედ ისტორიულ კონტექსტში უნდა იქნას აღქმული და შესწავლილი.

სახელმძღვანელო შედგება სამი დამოუკიდებელი სტრუქტურული ერთეულისგან – **მოსწავლის წიგნი, მასწავლებლის წიგნი და მოსწავლის რვეული.**

თავის მხრივ, მოსწავლის წიგნში წარმოდგენილია ერთი დიდი თემა – საქართველო გვიანანტიკურ და ადრეული შუა საუკუნეების ეპოქაში (1014 წლამდე). თემა დაყოფილია თავებად.

თავებად დაყოფის პრინციპი ითვალისწინებს ერთი თავის ფარგლებში ერთი, მთლიანი ისტორიული პერიოდისა და ქვეპერიოდის მოქცევას, რათა მასში დამუშავებული მასალა დამოუკიდებელ, სტრუქტურულ და შინაარსობრივ ერთეულს ქმნიდეს.

თემაში გამოყოფილია ხუთი თავი:

1. საქართველოს გაქრისტიანება;
2. ქართლის სამეფო V საუკუნეში;
3. მეფობის გაუქმება საქართველოში
4. საქართველო არაბთა ბატონობის პერიოდში
5. საქართველოს გაერთიანება

თავის მხრივ, თითოეული თავი შედგება პარაგრაფებისგან. ერთ თავში სულ მცირე ოთხი, ყველაზე მეტი – ხუთი პარაგრაფი შეიძლება იყოს.

თითოეული თავი ცალკე, დამოუკიდებელი სტრუქტურული და შინაარსობრივი ერთეულია. თავს ყოველთვის ხსნის კომპლექსური დავალება, რათა მოსწავლე პირველ ეტაპზევე გაეცნოს შესასრულებელ დავალებას და შემდგომში სასწავლო პროცესი ამ დავალებაზე ორიენტირებულად, მისი მოთხოვნებისა თუ სპეციფიკის გათვალისწინებით წარიმართოს (ამაში მას მოსწავლის რვეულში მოცემული მრავალფეროვანი მასალა და აქტივობებიც დაეხმარება).

საერთო ჯამში ხუთი თავის ფარგლებში ხუთი კომპლექსური დავალებაა მოცემული, რაც მასწავლებელს, ერთი მხრივ, საშუალებას აძლევს, რომ მთელი სწავლება კომპლექსური დავალებების შესრულება-განხორციელების პროცესში წარიმართოს და თითოეული დასამუშავებელი საკითხი თუ პარაგრაფი ამ პროცესს მოარგოს. მეორე მხრივ კი, მას საშუალება აქვს, აირჩიოს მისთვის სასურველი ერთი ან რამდენიმე დავალება, ხოლო სასკოლო მასალის დანარჩენი ნაწილი დამოუკიდებლად დაამუშაოს. სახელმძღვანელოს სტრუქტურა მას ორივენაირად მოქმედების საშუალებას აძლევს.

თითოეული თავი იხსნება შესავალი ნაწილით, რომელიც ზემოხსენებული კომპლექსური დავალების გარდა მოკლე ანოტაციის სტილში დაწერილი ეპოქის მცირე მიმოხილვით, ე.წ. თავის წარდგენითა და ყველაზე მნიშვნელოვანი და საკვანძო თარიღების ჩამონათვალთ ინყე-

ბა. იქვეა განსაზღვრული ცნებები, რომლებიც კომპლექსური დავალების მეშვეობით მუშავდება. ჩვეულებრივ, თითოეულ თავში ორი ცნებაა გამოყოფილი.

ცალკე აღსანიშნავია, რომ თითოეულ თავს დამატებით თან ახლავს ვიდეომასალა, როგორც რესურსი, რომელიც მოსწავლეს საშუალებას აძლევს, შტრისკოდის გააქტიურებით, „სმარტფონის“ მეშვეობით დამატებითი ინფორმაცია მიიღოს თავის ფარგლებში დამუშავებული ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხების შესახებ.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ცალკეა გამოყოფილი ე.წ. თავის დახურვა – მისი შემაჯამებელი ნაწილი, რომელიც თითოეული თავის ბოლოს არის განთავსებული. იგი თავში განხილულ მასალას ანალიტიკური აქტივობების მეშვეობით კიდევ ერთხელ ახსენებს და ამუშავებინებს და იქვე, თემატურ სექციებში, მოსწავლეს სთავაზობს დამატებით საკითხავ მხატვრულ, თუ არამხატვრულ ლიტერატურას, დოკუმენტურ და მხატვრულ ფილმებს, სერიალებს ა.შ. ამ გზით მოსწავლეს ვთავაზობთ, ლიტერატურისა და პოპკულტურის მეშვეობით მისთვის საინტერესო საკითხების შესახებ თავისივე ინიციატივით დამატებითი ინფორმაცია მიიღოს და, ამავდროს, ხაზს ვუსვამთ ისტორიის აქტუალურობას და მის ბმას თანამედროვე სამყაროსთან.

თითოეული პარაგრაფი სამი ძირითადი კომპონენტის – ცნების, ქრონოლოგიური ისტორიული საკითხისა და თემატური ისტორიული საკითხის ერთობლიობას წარმოადგენს. სამივე (ცნება, ქრონოლოგიური საკითხი და თემატური საკითხი) იმგვარად არის შერჩეული, რომ ერთმანეთთან ორგანული დაკავშირების გზით ერთი შინაარსობრივი და ინფორმაციული მთლიანობა შექმნას და მოსწავლეს დაეხმაროს, საკითხი მრავალი სხვადასხვა პერსპექტივიდან დაამუშაოს. სახელმძღვანელოს მიხედვით საკითხის კარგად დამუშავება ნიშნავს მისი ცნებების, ასევე ჩამალრმავებელი თემატური (მაგ. სოციალური ისტორიის საკითხები) პერსპექ-

ტივიდან შესწავლას, რათა მოსწავლემ საშუალო საფეხურზე ამომწურავი, მრავალპროფილური ცოდნა მიიღოს და ჩამოუყალიბდეს საკითხის ანალიტიკური აღქმა, დაფუძნებული ცოდნის აგების კონსტრუქტივისტულ პრინციპებზე.

უშუალოდ პარაგრაფი იწყება საკვანძო შეკითხვით (რომლის დამუშავებაც საგაკვეთილო პროცესის მთავარი ლაიტმოტივი უნდა იყოს) და ცნებებით. გამოყოფილია ორი ცნება, რომელსაც პარაგრაფი ამუშავებს. ცნებები იმგვარად არის დაჯგუფებული, რომ მოსწავლეს თითოეული ისტორიული ეპოქის ფარგლებში შეეძლოს, ეს ეპოქა ექვსივე ძირითადი ცნების (დრო, სივრცე, წყარო, ძალაუფლება, საზოგადოება, ისტორიული მოვლენა/პროცესი) პერსპექტივიდან დაამუშაოს. ის ცნებები, რომლებიც კომპლექსურ დავალებამია გამოტანილი, აქცენტირებულად და სიღრმისეულად მუშავდება. თუკი, მაგალითად, კომპლექსური დავალების ფარგლებში მუშავდება ძალაუფლება და საზოგადოება, მოსწავლე კონკრეტული თემის ფარგლებში ექვსივე ცნებას დაამუშავებს, თუმცა ძალაუფლებას და საზოგადოებას პარაგრაფებში უფრო ხშირად შეხვდება.

პარაგრაფს დასაწყისშივე ახლავს ცალკე გამოყოფილი მოკლე ანოტაცია, რომელიც მოსწავლეს დაეხმარება, ნათლად წარმოიდგინოს დასამუშავებელი საკითხი, გაიგოს მისი მნიშვნელობა და წინარე ცოდნის გააქტიურება-გახსენების გზით ჩამოუყალიბდეს თანმიმდევრული ცოდნა. ანოტაციის ნაწილი წინაპირობას ქმნის ახალი მასალის დასამუშავებლად.

პარაგრაფს იქვე, შესავალ ნაწილშივე მოჰყვება შესაბამისი ეპოქის მნიშვნელოვანი ფიგურის მიერ ან კონკრეტული პერიოდის აღმწერი გამონათქვამი, ციტატა რომელიც, ერთი მხრივ, ამრავალფეროვნებს მასალას, ახდენს მის აქტუალიზაციას და აცნობს მოსწავლეს სხვადასხვა მნიშვნელოვან ისტორიულ პერსონას, მეორე მხრივ, კი ის მოკლე, კომპაქტური გზავნილის სახით განასახიერებს მთელი პარაგრაფის

ძირითად იდეას და ორგანულად უკავშირდება დასამუშავებელ მასალას.

თითოეულ პარაგრაფში გამოყოფილია ძირითადი და დამხმარე ტექსტი (ცალკე სტრუქტურული ერთეულების ე.წ. ჩანართი, „ეს საინტერესოა“-ს სახით) და მასალა დიფერენცირებული სახით არის მიწოდებული. ძირითადი ტექსტი დამხმარე ტექსტის გარეშეც ქმნის ერთიან, მთლიან და ლოგიკურად გამართულ ნარატივს, თუმცა ჩანართების მეშვეობით მასალა სიღრმისეულად მუშავდება და მოსწავლეს დამატებითი ინფორმაცია მიეწოდება ძირითად ტექსტში გააქტიურებული საკითხების შესახებ. ამგვარი ჩანართებით თავიდან არიდებულია ტექსტის გადატვირთვა, მათ შორის, ტერმინებით, თარიღებითა და სხვა სპეციფიკური მასალით, ამავე დროს, მოსწავლეს საშუალება აქვს, ამომწურავი და უფრო სიღრმისეული ცოდნა მიიღოს.

რუბრიკას – „ეს საინტერესოა“ – უფრო მეტად დამატებითი ინფორმაციის ხასიათი აქვს, რომელიც, სხვადასხვა საინტერესო და დასამახსოვრებელი დეტალების შეთავაზებით, მოსწავლისთვის დასამუშავებელი ინფორმაციის გაცოცხლებას და აქტუალიზაციას ისახავს მიზნად.

პარაგრაფებში მოთხრობილია სოციალური ისტორიის თემები, რომლებიც ორგანულად უკავშირდება ძირითად დასამუშავებელ საკითხებს და ეხმარება მოსწავლეს, ერთი მხრივ, სიღრმისეულად გაიგოს პარაგრაფის მასალა, განსხვავებული პერსპექტივით აღიქვას საკითხი და, ამავე დროს, ისტორია დაინახოს არამხოლოდ სამხედრო და პოლიტიკური ისტორიის პერსპექტივიდან, არამედ გაეცნოს ყოველდღიურ ყოფას და მრავალფეროვან, ყოფაცხოვრებისეულ დეტალებს. აქვე აღსანიშნავია, რომ ამ ტიპის ისტორიულ ნარატივზე საბაზო საფეხურზე აქცენტი ნაკლებად კეთდება და ეს საშუალებს გვაძლევს, საშუალო საფეხურზე სწავლება ახალ სიმაღლეზე ავიყვანოთ და ახლებური პერსპექტივით მივიანოლოთ მოსწავლეებს.

აქტივობები ჩაშლილია ტექსტის ძირითად ნაწილში, რაც გვეხმარება, რომ საკითხები უშუალოდ საგაკვეთილო პროცესში დამუშავდეს.

ბუნებრივია, აქტივობები შედგენილია საკითხის შინაარსიდან გამომდინარე. მაგრამ თითოეული აქტივობა, იქნება ეს დისკუსია, მსჯელობა, რუკაზე მუშაობა, კოგნიტური დიაგრამის შევსება თუ წყაროს დამუშავება, რამდენიმე მიზანს ემსახურება: მოსწავლემ გაიაზროს სახელმძღვანელოში მოცემული ინფორმაცია და გაუადვილდეს მიღებული ცოდნის დეკლარაციულიდან პირობისეულ ცოდნად ქცევა. ბუნებრივია, ამგვარი შედეგი ნაბიჯ-ნაბიჯ, ნაცნობიდან უცნობისაკენ სვლის პრინციპით მიიღწევა და სახელმძღვანელოს აქტივობებიც, ისევე როგორც მთლიანი ტექსტები, ამ პრინციპებს ემყარება.

რაც შეეხება მოსწავლის რეგულსა და მასწავლებლის წიგნს, ისინი დამოუკიდებელ ერთეულებს წარმოადგენენ, თუმცა არა – სახელმძღვანელოს უბრალო დანამატს. პირიქით, ჩვენი კონცეფციის მიხედვით, თითოეული მათგანი მთელის ნაწილია და ყველას თავისი შესაბამისი ფუნქცია და დატვირთვა აქვს.

მოსწავლის რეგულში ორი ტიპის აქტივობებია თავმოყრილი: ერთია მოსწავლის წიგნში გაბნეული წერიტი დავალებები, რომელზეც მოსწავლემ პარაგრაფის განმავლობაში უნდა იმუშაოს. ამ დავალებებზე კლასში მუშაობა საგაკვეთილო პროცესს უფრო დატვირთულსა და საინტერესოდ აქცევს, ხოლო საშინაო დავალებებზე მათი შესრულების შემთხვევაში დამატებით დამხმარე ინსტრუმენტად გადაიქცევა მოსწავლეებისათვის ახალი მასალის ათვისების პროცესში. რეგულის მეორე ნაწილი მიჰყვება მასწავლებლის წიგნში განთავსებულ კომპლექსურ დავალებებს და მის აქტივობებს. წერიტი დავალებები, დიაგრამები, წყაროს ანალიზი და დამატებითი ბმულები მოსწავლეს ეხმარება, იოლად შეასრულოს კომპლექსური დავალება სხვადასხვა აქტივობის დამუშავების გზით. რეგულის ბოლოს სხვა

სასარგებლო ბმულებიცაა მოცემული, რომლებიც მოსწავლეებს სახელმძღვანელოში შესასწავლი ეპოქის შესაბამის დამატებით ინტერნეტრესურსებს მიაწვდის.

მასწავლებლის წიგნი გამიზნულია, როგორც დამხმარე რესურსი პედაგოგებისათვის, რათა მათ უკეთ შეძლონ მესამე თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმისა და წლიური პროგრამების მიხედვით სწავლა-სწავლების პრინციპების დანერგვა. მასწავლებლის წიგნში ჩადებულია ამ მიზნების გასაცნობად საჭირო აუცილებელი დოკუმენტები: საშუალო საფეხურის სტანდარტში შინაარსობრივად დალაგებული საკითხების ჩამონათვალთან ერთად მკაფიოდაა ჩამოყალიბებული თითოეული თემის შედეგების მიღწევის ინდიკატორები. ისინი განსაზღვრავს, თუ რა უნდა შეფასდეს სწავლა-სწავლების პროცესში. ინდიკატორები დაჯგუფებულია სამიზნე ცნებების მიხედვით. მას მოსდევს თემატური მკვიდრი წარმოდგენები. თემასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენების ფუნქციაა, მოსწავლეს წარმოდგენა შეუქმნას შესასწავლი თემის კონტურებზე. შესაბამისად, მასწავლებლისთვისაც იოლი იქნება მისაღწევი ორიენტირების გამოკვეთა ამა თუ იმ საკითხთან მიმართებით. მას მოსდევს საგნობრივი სამიზნე ცნებები და მოსწავლის შეფასების სისტემები. როგორც განმსაზღვრელი, ასევე SOLO ტაქსონომიაზე დამყარებული განმავითარებელი შეფასება. კონკრეტულ ისტორიულ საკითხზე დაფუძნებული ყველა დონის შეფასების ნიმუშით წარმოდგენილი განმავითარებელი შეფასების ინსტრუმენტი, ვფიქრობთ, პედაგოგთათვის უფრო გასაგებსა და აღქმადს გახდის SOLO ტაქსონომიის პრინციპებსა და დანიშნულებას.

საგაკვეთილო პროცესის ეფექტურად ჩატარებისათვის პედაგოგებს ვთავაზობთ სწავლა-სწავლების სტრატეგიებსა და გარკვეული აქტივობების შეფასების რუბრიკებს, რაც

მათ გაუადვილებთ სასწავლო პროცესსაც და სწავლა-სწავლების პრინციპების საკლასო ოთახში დანერგვასა და გატარებას.

წარმოდგენილი მატრიცები სწავლების პროცესში მასწავლებლის ეფექტურ დამხმარე რესურსად წარმოგვიდგება და ის ერთი მთლიანობის (მოსწავლის წიგნი, მოსწავლის რვეული, მასწავლებლის წიგნი) ორგანული ნაწილია. ჩვენ მიერ ყველა თავისათვის შედგენილი კომპლექსური დავალებებით სურვილის შემთხვევაში მასწავლებელი შეძლებს, მათი მეშვეობით დაფაროს სახელმძღვანელოში მოცემული მასალა. ჩვენი კონცეფციის თანახმად, კომპლექსური დავალებების განხორციელების დროს ძირითად რესურსს წარმოადგენს სახელმძღვანელო და სხვა დანარჩენი რესურსები, სახელმძღვანელოში მოცემული საკითხებით დაინტერესების შემთხვევაში, უფრო მეტის გასაგებად მოტანილი რესურსია, ვიდრე წიგნის ალტერნატიული ვერსია. შესაბამისად, მასწავლებლისათვის ამ რესურსების ამა თუ იმ მიზეზთა გამო ვერგამოყენება კომპლექსურის ვერგანხორციელებისა და საკითხის ვერგადაცემის მიზეზი არ გახდება. უფრო მეტიც, მკაფიოდაა ცნების მკვიდრი წარმოდგენების მიხედვით დასამუშავებელი ნაბიჯების თანმიმდევრულობა და ის კითხვებიც, რომლებიც ამ ნაბიჯების განხორციელების დროს უნდა დაისვას და ეს სახელმძღვანელოში არსებული კითხვებისა და აქტივობების ორგანულ გაგრძელებას წარმოადგენს; რაც ამ სამი კომპონენტის მთლიანობის კიდევ ერთი დადასტურებაა.

მასწავლებლის წიგნის მომდევნო ნაწილში შეხვედებით ავტორის რეკომენდაციებს პედაგოგებისადმი. ეს თავი პედაგოგებს სახელმძღვანელოს კონცეფციის აღქმასა და გააზრებაში დაეხმარება და უფრო ეფექტურს გახდის მათ მიერ ჩატარებულ საკვეთილებს.

X კლასის „საქართველოს ისტორიის“ მოსწავლის ნიგნი 2 თემისა და 23 საკითხისგან შედგება და 2 ნაწილადაა გაყოფილი. სახელმძღვანელოში წარმოდგენილია რუბრიკები:

შეაბიჯე ისტორიაში: უყურე ვიდეოს ვახტანგ გორგასლის შესახებ.
ვებგვერდის ბმული იხ. ნიგნის ბოლო გვერდზე.

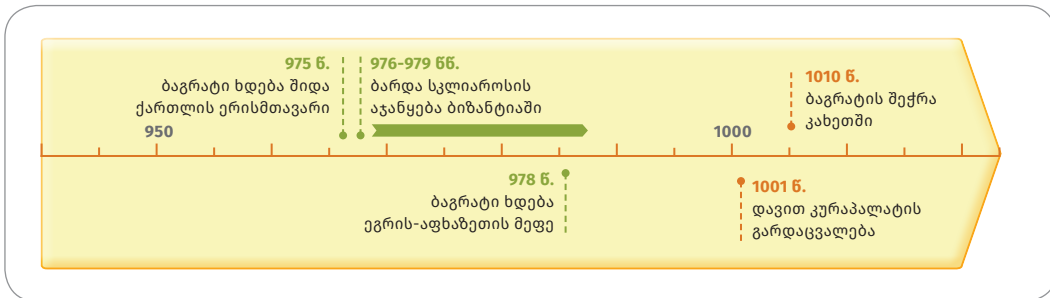
ვიდეომასალა, რომელიც სმარტფონის საშუალებით **QR კოდით** აქტიურდება ან შესაძლებელია მისი ღია წყაროში ნახვა მითითებულ ბმულზე.

ვინც ჩვენს კარზე თავად მოვიდა, იგი მოიხვეჭს სახელს“.

ნარსე, სახანიათა ირანის შაჰი, პაიკულის წარწერა“

ციტატა – ცნობილი ისტორიული პიროვნების ან ისტორიკოსის გამო-ნათქვამი ეპოქის ან კონკრეტული ისტორიული მოვლენის შესახებ

დროის ხაზი – ეპოქისა და კონკრეტული პერიოდის საკვანძო მოვლენებისა და თარიღების ჩამონათვალი, რომელიც დროით ხაზზე ვიზუალურად იოლად აღქმადი სახითაა წარმოდგენილი.

ავტოკეფალური ეკლესია
თვითმართველი, დამოუკიდებელი ეკლესია

ტექსტის პარალელურად არეზე წარმოდგენილია ლექსიკონი, რომელიც მოსწავლისთვის უცნობ სიტყვებსა თუ ცნებებს განმარტავს.

არიანე
დაახლ. 95-175 წწ.

ძველი ბერძენი ისტორიკოსი და ფილოსოფოსი იყო. ეკავა მაღალი სამხედრო თანამდებობები. 131-137 წლებში კაპადოკიის მმართველი იყო. ადმინისტრაციულ ფუნქციებთან ერთად დაკისრებული ჰქონდა იმპერიის საზღვრების დაცვაც.

მოკლე ბიოგრაფია – ტექსტის პარალელურად წარმოდგენილი მოკლე ცნობები შესაბამისი ეპოქის მოღვაწეზე.

ეს საინტერესოა

ქართველ მეფე-მთავართა მეტსახელები

ქართველი ხელმწიფეებისთვის უცხო არ იყო მეტსახელები, რომელთაც მათ ტრადიციულად დამსახურებისა და ღვანლის მიხედვით შთამომავლობა მიანიჭებდა ხოლმე. მაგალითად: დიდი, ბრწყინვალე, აღმაშენებელი და ა.შ. თუმცა ზოგჯერ უცნაური მეტსახელებიც გვხვდება. ბაგრატ III-ის პაპას, ბაგრატ „ქართველთა მეფეს“ ისტორია რეგვენის სახელწოდებით იცნობს. როგორც ჩანს, ეს მისი ხასიათის თვისება კი არ იყო, არამედ იმის, რომ ხელისუფლება მცირეწლოვან ასაკში მიიღო. მაშინდელ დროში მოზარდების გონებრივ შესაძლებლობას თანამედროვეობისთვის შეუფერებლად აფასებდნენ. ტაო-კლარჯეთში ხელმწიფობდა აშოტ კუხი. კუხი მკვახეს ნიშნავს და ამ მმართველის ხასიათზე უნდა მიუთითებდეს. მისი აშენებულია ტბეთის საკათედრო ტაძარი. იყო ასეთი მონარქიც აშოტ კეკელა. კეკელა ძველ ქართულში ლამაზს, მოხდენილს ნიშნავს და ეს მმართველი გარეგნობის მიხედვით შევიდა ისტორიაში.

ივანე მარუშისძეს ისტორია მოიხსენიებს, როგორც „კაცი მდიდარი და ერ-მრავალი“ ქართველი ერის წინაშე მისი განუზომელი ღვანლის გამო. მარუშისძეთა საგვარეულო დასაუღლეთ საქართველოდან იყო. ეს გვარი შემდგომ მარუშისძის ფორმითაც გვხვდება, მაგალითად, მეფის ერისთავი ზვიად მარუშისძე. ეს საგვარეულო კოდორის ხეობიდან, კერძოდ, სოფელ ლათადან უნდა იყოს. გვიან საუკუნეებში ამ გვარის წარმომადგენელი გააფხაზდა და უკვე მარშაანად იწოდებოდა. ლატა მათი საგვარეულო სოფელი იყო. მარშაანიდან ქართულში მარშანია დამკვიდრდა.

ეს საინტერესოა –
დამატებითი ინფორმაცია ტექსტში წარმოდგენილ საინტერესო საკითხზე

დავალება

5 იმსჯელე

როგორ ფიქრობ, რატომ არის შეუსაბამო ქართველი და ბიზანტიელი ავტორების ცნობებში VI საუკუნის იბერიის სამეფოს შესახებ?

6 იმსჯელე

შენი აზრით, რა მიზეზები ამოძრავებდათ ბიზანტიელი და ქართველ ავტორებს ამ მოვლენების აღწერისას?

დავალება – ეხმარება მასალის გაგებას, მის ანალიტიკურ აღქმას და დამუშავებას, ხელს უწყობს კრიტიკული, ანალიტიკური და შემეცნებითი უნარების ჩამოყალიბებას. აქვს მასალის შეჯერების ფუნქცია.

წყარო 6

„მატიანე ქართლისა“, ამონარიდი

„ამანვე აკურთხა ეკლესია ქუთათისა განგებითა დიდითა და მიუნდომელითა. რამეთუ შემოკრიბნა მახლობელნი ყოველნი ხელმწიფენი და კათალიკოსნი, მღვდელთმოდლუარნი და ყოველთა მონასტერთა წინამძღუარნი, და ყოველნი დიდებულნი ზემონი და ქუემონი, მამულისა და სამეფოსა მისისა მყოფნი, და სხუათა ყოველთა სააელმწიფოთანი“.

წყარო – მოსწავლეს აწვდის დაუმუშავებელ ინფორმაციას პირველწყაროს სახით. ეხმარება მასალის მიმართ მისი პირადი დამოკიდებულების ჩამოყალიბებაში. მისი მიზანია, მოსწავლეს ხელი შეუწყოს კრიტიკული და ანალიტიკური აზროვნების ჩამოყალიბებასა და ისტორიული მოვლენების განსხვავებულ ინტერპრეტაციაში.

ჩანართი

გურგენი თუ ბაკური?

ამ პერიოდის ქართლის მეფეების შესახებ განსხვავებულ ინფორმაციას ვპოულობთ ქართულ და უცხოურ წყაროებში. ბიზანტიელი ისტორიკოსი, პროკოპი კესარიელი პირდაპირ ასახელებს ქართლის მეფედ გურგენს, ხოლო ქართველი ისტორიკოსი, ჯუანშერი დაჩის მემკვიდრეების უფრო ვრცელ ჩამონათვალს გვთავაზობს, რომლებიც ქართლის სამეფოს მართავდნენ VI საუკუნეში. ისტორიკოსთა დიდი ნაწილი ამ შემთხვევაში ეყრდნობა პროკოპი კესარიელის წყაროს, შესაბამისად, ირანელების მიერ მეფობის გაუქმებამდე ქართლის ბოლო მეფედ გურგენი ითვლება.

ჩანართი – დამატებითი ინფორმაციის სახით მოცემულია ინფორმაცია, რომელიც ეხმარება ტექსტის სიღრმისეულად გაგებას. ძირითად ტექსტში მოცემული ამბავი სწორედ ჩანართშია ჩალრმავებული.

რა იქნებოდა, რომ

- VI საუკუნე გამოჩენილი იყო ქართული სახელმწიფოებრიობის ისტორიაში. ქართველი მეფე-მთავრების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები დიდ გავლენას ახდენდა ქვეყნის მომავალზე.
- მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე გააანალიზე VI საუკუნეში მომხდარი მოვლენები და დანერე თზულება: **რა ბედი ელოდა ეგრისს და ქართლს, თუ ირანელები შეძლებდნენ გუბაზ მეფის მოკვლას და ეგრისში გაბატონებას?**
- თხზულების წერის დროს ყურადღება მიაქციე შემდეგ ფაქტორებს:
 - ა. რას ეფუძნებოდა ბიზანტიელთა გავლენა დასავლეთ საქართველოში;
 - ბ. რამდენად განვითარებული იყო ეგრისის საზოგადოება;
 - გ. როგორ შეიცვალა მმართველობის ფორმა ქართლში;
 - დ. რა როლს ასრულებდა ქართული ეკლესია პოლიტიკურ პროცესებში.

სავარჯიშო, რომელიც აჯერებს მთელ თავს, ეხმარება მის თითოეულ პარაგრაფს, ხელს უწყობს შემეცნებითი და ანალიტიკური უნარების განვითარებას, ხელს უწყობს აბსტრაქტულ აზროვნებას.

საშუალო საფეხურის სტანდარტი

შესავალი

სტანდარტი განკუთვნილია საშუალო საფეხურის მოსწავლეებისთვის. მის საფუძველზე უნდა მომზადდეს ორი კურსი: (1) პირველი მათგანი – „ისტორია“ გულისხმობს მსოფლიო ისტორიული მნიშვნელობის მქონე მოვლენების/პროცესების შესწავლას და მათთან საქართველოს ისტორიის საკითხების დაკავშირებას; (2) მეორე კურსის – „საქართველოს ისტორია“ ფარგლებში კი აქცენტი კეთდება ქართული ისტორიოგრაფიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევაზე/სიღრმისეულ გააზრებაზე.

სტანდარტში შედეგებისა და სამიზნე ცნებების სახით განსაზღვრულია გრძელვადიანი მიზნები.

შინაარსი აღიწერება თემების (ქვეთემების), საკითხების და ქვეცნებების სახით. ეროვნულ სასწავლო გეგმა განსაზღვრავს სავალდებულო თემებს. თემების შესაბამის საკითხებს კი სკოლები თავად ირჩევენ.

თითოეულ თემას ახლავს შედეგების მიღწევის ინდიკატორები. ისინი განსაზღვრავს, თუ რა უნდა შეფასდეს სწავლა-სწავლების პროცესში. ინდიკატორები დაჯგუფებულია სამიზნე ცნებების მიხედვით.

საფეხურის შედეგები

საბაზო საფეხურზე სტანდარტში განერილ თითოეულ შედეგს წინ უძღვის ინდექსი, რომელიც მიუთითებს საგანს, სწავლების ეტაპსა და სტანდარტის შედეგის ნომერს; მაგ., ისტ. საშ.1:

- „ისტ.“ – მიუთითებს საგანს ისტორია;
- „საშ.“ – მიუთითებს საშუალო საფეხურს;
- „1“ – მიუთითებს სტანდარტის შედეგის ნომერს.

ისტორიის სტანდარტის შედეგები საშუალო საფეხურზე

შედეგების ინდექსი	შედეგები	სამიზნე ცნებები
ისტ.საშ.1.	<p>მოსწავლემ უნდა შეძლოს: ისტორიული წყაროს გამოყენება საკუთარი მოსაზრების/პოზიციის დასაბუთებისთვის; ისტორიოგრაფიის განვითარების კანონზომიერებების დაკავშირება იმის გაცნობიერებასთან, რომ ახალი წყაროების/მტკიცებულებების აღმოჩენის შემთხვევაში შესაძლებელია ნებისმიერი მოვლენის ახლებურად გააზრება/გადაფასება;</p>	<p>ისტორიული წყარო (ისტ.საშ.1,2,4,5)</p>
ისტ.საშ.2	<p>ისტორიული მოვლენების ანალიზისას ქრონოლოგიური ერთეულებისა და ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების ადეკვატური გამოყენება; ისტორიულ პროცესებზე სივრცე-დროითი ასპექტების კვლევა ცვალებადობის ფენომენის გასააზრებლად;</p>	<p>დრო (ისტორიული პერიოდი) (ისტ.საშ.1,2,3,4,5,6)</p>
ისტ.საშ.3	<p>ისტორიული მოვლენის/პროცესების კლასიფიცირება და ტიპოლოგიური დაჯგუფება (პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური, კულტურული და ა.შ. ნიშნით) სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქასა და თანამედროვეობაში არსებული ტიპურად მსგავსი მოვლენებისა და პროცესების ურთიერთდაკავშირებულად განსახილველად;</p>	<p>სივრცე (გარემო, ტერიტორია) (ისტ.საშ.1,2,3,4,5,6)</p>
ისტ.საშ.4	<p>ერთი და იმავე ისტორიული მოვლენის/პროცესის/პიროვნების მოღვაწეობის განსხვავებულად ინტერპრეტირება, გაანალიზება და შეფასება მულტიპერსპექტიული მიდგომების უპირატესობის გასააზრებლად.</p>	<p>საზოგადოება (ისტ.საშ.1,2,3,4,5,6)</p>
ისტ.საშ.5	<p>ისტორიული მოვლენების და პროცესების დანახვა/შეფასება როგორც კონკრეტულ ეპოქაში მცხოვრები ადამიანების თვალთ, ასევე ეპოქისგან დისტანცირებით ერთი მხრივ ეპოქის უნიკალობის, მეორე მხრივ კი უნივერსალურ იდეათა განვითარების კანონზომიერებების გასააზრებლად.</p>	<p>ძალაუფლება (ისტ.საშ.3,4,5,6,7,8)</p>
ისტ.საშ.6	<p>ქვეყნის წარსულის, აწმყოსა და მომავლის ერთიან კონტექსტში გააზრება; ისტორიულ მაგალითებზე დაყრდნობით დემოკრატიის პრინციპების (კულტურული, ეთნიკური და რელიგიური მრავალფეროვნების მიმართ პოზიტიური დამოკიდებულება, თანასწორობა, სამშვიდობო პროცესები) დაკავშირება სახელმწიფოებრიობასთან და პატრიოტიზმთან.</p>	<p>ისტორიული მოვლენა / პროცესი (ისტ.საშ.3,4,5,6)</p>

სავალდებულო თემები:

„ისტორიისა“ და „საქართველოს ისტორიის“ კურსის სწავლა-სწავლება წარმართება პარალელურად. ქვემოთ მოცემული ცხრილი აჩვენებს, თუ რომელი სავალდებულო თემები უნდა ისწავლებოდეს ურთიერთდაკავშირებულად.

ისტორია	საქართველოს ისტორია
X კლასი	X კლასი
1. პრეისტორია და ძველი აღმოსავლეთი	საქართველო ქვის და ბრინჯაოს ხანაში
2. ანტიკური ხანა	საქართველო ანტიკურ ხანაში (ახ.წ. III საუკუნემდე)
3. გვიანანტიკური ხანა და ადრეული შუა საუკუნეები	საქართველო გვიანანტიკურ და ადრეული შუა საუკუნეების ეპოქაში (1014 წლამდე)
XI კლასი	XI კლასი
4. შუა საუკუნეები	განვითარებული შუა საუკუნეები საქართველოში
5. გვიანი შუა საუკუნეები და ადრეული ახალი დრო	საქართველო XV-XVIII საუკუნეებში
6. „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“	საქართველო რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში
XII კლასი	XII კლასი
7. „ხანმოკლე XX საუკუნე“	საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა საქართველო საბჭოთა კავშირში
8. მსოფლიო ათასწლეულების მიჯნაზე	საქართველო და თანამედროვე მსოფლიო

სწავლა-სწავლების პროცესში სკოლებმა უნდა დაიცვან თემების ზემოთ შემოთავაზებული თანმიმდევრობა.

ეროვნული სასწავლო გეგმა თემების გასაშლელად საჭირო საკითხებს სავალდებულო სახით არ განსაზღვრავს. ამდენად, მასწავლებლის წიგნში წარმოგიდგენთ სავალდებულო თემებისა და შეფასების ინდიკატორების დამაკავშირებელ ცხრილებს საშუალო საფეხურისათვის.

თითოეულ ცხრილში მოცემულია შეფასების ინდიკატორები, რომლებიც წარმოაჩენს, თუ როგორ რეალიზდება შედეგები კონკრეტულ თემაში.

თემა: პრეისტორია და ძველი აღმოსავლეთი

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა) დაყრდნობით პრეისტორიული და ძველადმოსავლური პერიოდის ისტორიული მოვლენების/პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- პრეისტორიასთან და ძველადმოსავლურ პერიოდთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან (მაგალითად, არქეოლოგიური პერიოდიზაციასთან; ისტორიულ პერიოდიზაციასთან);
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც პრეისტორიულ და ძველადმოსავლურ პერიოდში ცვალებადობის/დროის ფენომენის სპეციფიკურად აღქმას განაპირობებდა;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- პრეისტორიასთან/ბრინჯაოს ხანასთან დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- ქვის და ბრინჯაოს ხანისთვის საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- ძველადმოსავლურ პერიოდში გეოგრაფიული ცოდნის განვითარებაზე მსჯელობა;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- პრეისტორიული/ბრინჯაოს ხანის საზოგადოების თავისებურებების (იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“-ს ფენომენი, სოციალური ფენები, ყოველდღიურობა) გამოკვეთა და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება) გაანალიზება ძველადმოსავლური პერიოდის საქართველოსა და მახლობელი აღმოსავლეთის ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- პრეისტორიასთან/ბრინჯაოს ხანასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენებისა და პროცესების გაანალიზება (საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევი თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალთ; მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

თემა: საქართველო ქვის და ბრინჯაოს ხანაში

თემა გულისხმობს ქვის და ბრინჯაოს ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროზე (*არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა*) დაყრდნობით ქვის და ბრინჯაოს ხანის საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (*კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან*);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ქვის და ბრინჯაოს ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან (*არქეოლოგიური პერიოდიზაცია; ისტორიული პერიოდიზაცია*); მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ქვის და ბრინჯაოს ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მაგალითად, „წყაფიერი ნახევარმთვარე“, შუამდინარეთი, მახლობელი აღმოსავლეთი და სხვა) მნიშვნელობის დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ქვისა და ბრინჯაოს ხანაში საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული საზოგადოების მახასიათებლებისა (*მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურულ სხვას“ – თან დამოკიდებულება*) და ყოველდღიური ცხოვრების (*მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა*) კვლევა; ისტორიული ეპოქის/არქეოლოგიური პერიოდის დანახვა მისი თანამედროვეების თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება) კვლევა ქვის და ბრინჯაოს ხანის მაგალითების გამოყენებით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ქვის და ბრინჯაოს ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული მოვლენების/პროცესების კვლევა (*მაგალითად, როდინდან ჩნდება საქართველოს ტერიტორიაზე „კომპლექსური საზოგადოება“*); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთ).

თემა: ანტიკური ხანა (ახ.წ. III საუკუნემდე)

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (*არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა, ნუმიზმატიკური მასალა*) დაყრდნობით ანტიკური ხანის ისტორიული მოვლენების/პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკურ პერიოდთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან (მაგალითად, არქეოლოგიურ პერიოდიზაციასთან; ისტორიულ პერიოდიზაციასთან);
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც ანტიკურ პერიოდში ცვალებადობის/დროის ფენომენის სპეციფიკურად აღქმას განაპირობებდა;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკურ ხანასთან დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- ანტიკური ხანისთვის საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- ანტიკურ პერიოდში გეოგრაფიული ცოდნის განვითარებაზე მსჯელობა;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკური ხანის საზოგადოების თავისებურებების (*იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“-ს ფენომენი, სოციალური ფენები, ყოველდღიურობა*) გამოკვეთა და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება*) გაანალიზება ანტიკურ ხანის საქართველოს, მახლობელი აღმოსავლეთისა და ხმელთაშუაზღვისპირეთის ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკურ ხანასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების გაანალიზება (*საკვლეფ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლეფი თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალით*); მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

თემა: საქართველო ანტიკურ ხანაში

თემა გულისხმობს ანტიკური ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა) დაყრდნობით ანტიკური ხანის საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიამში გამოთქმულ მოსაზრებებთან);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკური ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის ისტორიულ მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკური ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მაგალითად, კოლხეთი, იბერია, პონტო, არმენია) დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკური ხანის საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული საზოგადოების მახასიათებლებისა (მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურულ სხვა“-სთან დამოკიდებულება) და ყოველდღიური ცხოვრების (მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა) კვლევა; ისტორიული ეპოქის დანახვა მისი თანამედროვეების თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება) კვლევა ანტიკური ხანის მაგალითზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ანტიკური ხანის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების კვლევა (მაგალითად, რატომ დააარსეს ბერძნებმა ახალშენები საქართველოს ტერიტორიაზე?); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთ.

თემა: გვიანანტიკური ხანა და ადრეული შუა საუკუნეები (1014 წლამდე)

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (*არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა, ნუმიზმატიკური მასალა*) დაყრდნობით გვიანანტიკური ხანისა და ადრეული შუა საუკუნეების ისტორიული მოვლენების/პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკურ ხანასა და ადრეულ შუა საუკუნეებთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან (მაგალითად, ისტორიულ პერიოდიზაციასთან, რელიგიურ პერიოდიზაციასთან);
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც გვიანანტიკურ ხანასა და ადრეულ შუა საუკუნეებში ცვალებადობის/დროის ფენომენის სპეციფიკურად აღქმას განაპირობებდა;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკურ ხანასთან და ადრეულ შუა საუკუნეებთან დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- გვიანანტიკური ხანისა და ადრეული შუა საუკუნეებისთვის საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- გვიანანტიკურ ხანასა და ადრეულ შუა საუკუნეებში გეოგრაფიული ცოდნის განვითარებაზე მსჯელობა;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკური ხანისა და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდის საზოგადოების თავისებურებების (*იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“-ს ფენომენი, სოციალური ფენები, ყოველდღიურობა*) გამოკვეთა და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკურ ხანასა და ადრეულ შუა საუკუნეებში ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება*) გაანალიზება საქართველოს, მახლობელი აღმოსავლეთისა და ევროპის ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკურ ხანასთან და ადრეულ შუა საუკუნეებთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების გაანალიზება (*საკვლეფ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლეფი თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალთქვეშაობით*); მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

თემა: საქართველო გვიანანტიკურ და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდში (1014 წლამდე)

თემა გულისხმობს გვიანანტიკური ხანისა და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (*არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა*) დაყრდნობით გვიანანტიკური ხანისა და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (*კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან*);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკური ხანისა და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; ისტორიული პერიოდიზაცია; მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკური ხანისა და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების (მაგალითად, დარიალის კარი, დარუბანდის კარი) გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკურ და ადრეული შუა საუკუნეების საზოგადოების მახასიათებლებისა (*მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვისადმი“ დამოკიდებულება*) და ყოველდღიური ცხოვრების (*მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა*) კვლევა; ისტორიული ეპოქის დანახვა მისი თანამედროვეების თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება) კვლევა გვიანანტიკური და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდის მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანანტიკური და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/ პროცესების კვლევა (*მაგალითად, რომელი სოციალურ-პოლიტიკური სივრცეების ნაწილს წარმოადგენდა საქართველო გვიანანტიკურ ხანასა და ადრეული შუა საუკუნეების პერიოდში*); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთ.

თემა: შუა საუკუნეები

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (*არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა, ნუმიზმატიკური მასალა*) დაყრდნობით შუა საუკუნეების ისტორიული მოვლენების/პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეებთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან (მაგალითად, ისტორიულ პერიოდიზაციასთან, რელიგიურ პერიოდიზაციასთან);
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც შუა საუკუნეებში ცვალებადობის/დროის ფენომენის სპეციფიკურად აღქმას განაპირობებდა;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეებთან დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- შუა საუკუნეებისთვის საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- შუა საუკუნეებში გეოგრაფიული ცოდნის განვითარებაზე მსჯელობა;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეების პერიოდის საზოგადოების თავისებურებების (*იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“-ს ფენომენი, სოციალური ფენები, ყოველდღიურობა*) გამოკვეთა და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება*) გაანალიზება შუა საუკუნეების საქართველოს, მახლობელი აღმოსავლეთისა და ევროპის ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეებთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების გაანალიზება (*საკვლეფ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევი თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალთ*); მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

თემა: განვითარებული შუა საუკუნეები საქართველოში

თემა გულისხმობს განვითარებული შუა საუკუნეების საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (*არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა*) დაყრდნობით შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (*კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიამი გამოთქმულ მოსაზრებებთან*);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების (მაგალითად, სამცხე-საათაბაგო, კლდეკარის საერისთავო) გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეების პერიოდის საზოგადოების მახასიათებლებისა (*მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვისადმი“ დამოკიდებულება*) და ყოველდღიური ცხოვრების (*მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა*) კვლევა; ისტორიული ეპოქის დანახვა მისი თანამედროვეების თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება*) კვლევა შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიის მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- შუა საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/ პროცესების კვლევა (*მაგალითად, როდიდან ყალიბდება ფეოდალური ურთიერთობები საქართველოში; რა თავისებურებები ჰქონდა მას?*); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთ.

თემა: გვიანი შუა საუკუნეები და ადრეული ახალი დრო

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (*მაგალითად, წერილობითი წყაროები*) დაყრდნობით გვიან შუა საუკუნეებთან და ადრეულ ახალ დროსთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიან შუა საუკუნეებთან და ადრეულ ახალ დროსთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან (*მაგალითად, ისტორიულ პერიოდიზაციასთან, რელიგიურ პერიოდიზაციასთან*);
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც გვიან შუა საუკუნეებსა და ადრეულ ახალ დროში ცვალებადობის/დროის ფენომენის ახლებურად გააზრებას განაპირობებდა;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიან შუა საუკუნეებთან და ადრეულ ახალ დროსთან დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- გვიან შუა საუკუნეებისა და ადრეულ ახალი დროისთვის საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- გვიან შუა საუკუნეებსა და ადრეულ ახალ დროში გეოგრაფიული ცოდნის განვითარებაზე მსჯელობა;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიანი შუა საუკუნეებისა და ადრეული ახალი დროის საზოგადოების თავისებურებების (*იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“-ს ფენომენი, სოციალური ფენები, ყოველდღიურობა*) გამოკვეთა და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება*) გაანალიზება გვიანი შუა საუკუნეებისა და ადრეული ახალი დროის საქართველოს, მახლობელი აღმოსავლეთისა და ევროპის ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- გვიან შუა საუკუნეებთან და ადრეულ ახალ დროსთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების გაანალიზება (*საკვლეფ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლეფი თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალთ*); მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

თემა: საქართველო XV-XVIII საუკუნეებში

თემა გულისხმობს „ხანგრძლივი შუა საუკუნეების“ პერიოდის (XIV-XVIII საუკუნეები) საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (*არქეოლოგიური მონაცემები, წერილობითი წყაროები, ეპიგრაფიკული მასალა*) დაყრდნობით XV-VIII საუკუნეების საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (*კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან*);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XV-VIII საუკუნეების საქართველოს ისტორიისთვის საკვანძო პრობლემების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; პრობლემების გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XV-VIII საუკუნეების საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების (მაგალითად, საბარათიანო, სამოქალაქო) გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XV-VIII საუკუნეების საზოგადოების მახასიათებლებისა (*მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვისადმი“ დამოკიდებულება*) და ყოველდღიური ცხოვრების (*მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა*) კვლევა; ისტორიული ეპოქის დანახვა მისი თანამედროვეების თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენტთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენტისადმი დამოკიდებულება*) კვლევა XV-VIII საუკუნეების საქართველოს ისტორიის მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XV-VIII საუკუნეების პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/ პროცესების კვლევა (*მაგალითად, რატომ გაჩნდა საქართველოში სათავადოები? რატომ დაიშალა საქართველო სამეფო-სამეფოებად?*); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთ.

თემა: „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე დაყრდნობით XIX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XIX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან;
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც XIX საუკუნეში (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) ცვალებადობის/დროის ფენომენის გააზრებაზე ახდენდა გავლენას;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XIX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- XIX საუკუნისთვის (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- XIX საუკუნეში (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) გეოგრაფიული ცოდნის განვითარებაზე მსჯელობა;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XIX საუკუნის (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) საზოგადოების თავისებურებების (*იდენტობის საშუალებები*, *„კულტურული სხვა“-ს ფენომენი*, *სოციალური ფენები*, *ყოველდღიურობა*) გამოკვეთა და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები*, *სახელისუფლებო სტრუქტურები*, *ძალაუფლების დანაწილება*, *ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები*, *ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება*) გაანალიზება XIX საუკუნის (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) საქართველოსა და ევროპის ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XIX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანგრძლივი XIX საუკუნე“) დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების გაანალიზება (*საკვლეფ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება*; *სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება*; *მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა*; *საკვლეფი თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება*; *მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალთ*); მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

თემა: საქართველო რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში

თემა გულისხმობს 1801-1917 წლების საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/ თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე დაყრდნობით 1801-1917 წლების საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (*კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთ-დაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან*);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1801-1917 პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1801-1917 პერიოდის საქართველოს ისტორიის პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების (მაგალითად, თბილისის გუბერნია, გორის მაზრა) გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1801-1917 პერიოდის საზოგადოების მახასიათებლებისა (*მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვისადმი“ დამოკიდებულება*) და ყოველდღიური ცხოვრების (*მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა*) კვლევა; ეპოქის დანახვა მისი თანამედროვეების თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება*) კვლევა 1801-1917 პერიოდის საქართველოს ისტორიის მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1801-1917 პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/ პროცესების კვლევა (*მაგალითად, რა შედეგები მოუტანა საქართველოს მიხეილ ვორონცოვის რეფორმებმა*); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთ.

თემა: „ხანმოკლე XX საუკუნე“

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (მაგალითად, წერილობითი წყაროები, აუდიო-ფოტო-ფონო მასალა) დაყრდნობით XX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან;
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც XX საუკუნეში (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) ცვალებადობის/დროის ფენომენის ახლებურად გააზრებაზე ახდენდა გავლენას;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- XIX საუკუნისთვის (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც XX საუკუნეში (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) სივრცის ფენომენის ახლებურად გააზრებაზე ახდენდა გავლენას;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XX საუკუნის (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) საზოგადოების თავისებურებების (იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“-ს ფენომენი, სოციალური ფენები, ყოველდღიურობა) გამოკვეთა და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება) გაანალიზება XX საუკუნის (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) საქართველოსა და ევროპის ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- XX საუკუნესთან (იგულისხმება „ხანმოკლე XX საუკუნე“) დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების გაანალიზება (საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევი თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალით); მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

თემა: საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა

თემა გულისხმობს საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე დაყრდნობით 1918-1921 წლების პერიოდის საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (*კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან*);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1918-1921 წლების პერიოდის საქართველოს ისტორიის პრობლემური საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1918-1921 წლების საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1918-1921 წლების საზოგადოების მახასიათებლებისა (*მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვისადმი“ დამოკიდებულება*) და ყოველდღიური ცხოვრების (*მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა*) კვლევა; ეპოქის დანახვა მისი თანამედროვეების თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (*სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება*) კვლევა 1918-1921 წლების საქართველოს ისტორიის მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1918-1921 წლების საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/ პროცესების კვლევა (*მაგალითად, რატომ არ მიიღეს საქართველო ერთა ლიგაში?*); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვეის თვალთ.

თემა: მსოფლიო ათასწლეულების მიჯნაზე

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე (მაგალითად, წერილობითი წყაროები, აუდიო-ფოტო-ფონო-მასალები) დაყრდნობით „ცივი ომის“ შემდგომ პერიოდთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების გაანალიზება;

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- „ცივი ომის“ შემდგომ პერიოდთან დაკავშირებული ისტორიული მოვლენების/პროცესების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან;
- მსოფლიო ისტორიის პერიოდიზაციის სქემების დაკავშირება საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაციის სისტემასთან;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც „ცივი ომის“ შემდგომ პერიოდში ცვალებადობის/დროის ფენომენის გააზრებაზე ახდენს გავლენას;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- „ცივი ომის“ შემდგომ პერიოდთან დაკავშირებულ მოვლენებზე/პროცესებზე მსჯელობისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება;
- „ცივი ომის“ შემდგომი პერიოდისთვის საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების (მათ შორის კავკასიის) მნიშვნელობის დახასიათება;
- ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც „ცივი ომის“ შემდგომ პერიოდში სივრცის ფენომენის გააზრებაზე ახდენს გავლენას;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- „ცივი ომის“ შემდგომი პერიოდის საზოგადოების თავისებურებების (იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“-ს ფენომენი, სოციალური ფენები, ყოველდღიურობა) გამოკვეთა და სხვა ისტორიული პერიოდების საზოგადოებებთან შედარება;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება) გაანალიზება „ცივი ომის“ შემდგომ პერიოდის საქართველოსა და მსოფლიოს სხვა ქვეყნების მაგალითებზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- „ცივი ომის“ შემდგომ პერიოდთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების გაანალიზება (საკვლეფ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლეფი თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალთ); მათი დაკავშირება/შედარება შესაბამისი პერიოდის საქართველოს ისტორიის საკითხებთან.

თემა: საქართველო საბჭოთა კავშირში

თემა გულისხმობს საბჭოთა პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების/სულისკვეთების/თავისებურებების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე დაყრდნობით საბჭოთა პერიოდის საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (*კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან*);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- საბჭოთა პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- საბჭოთა პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინების გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- საბჭოთა პერიოდის საზოგადოების მახასიათებლებისა (*მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“*) და ყოველდღიური ცხოვრების (*მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა*) კვლევა; ისტორიული პერიოდის დანახვა მისი თანამედროვის თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება) კვლევა საბჭოთა პერიოდის საქართველოს ისტორიის მაგალითზე;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- საბჭოთა პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/ პროცესების კვლევა (*მაგალითად, რა ფაქტორებმა შეუწყო ხელი საბჭოთა კავშირის დაშლას?*); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალთ.

თემა: საქართველო და თანამედროვე მსოფლიო

თემა გულისხმობს 1990 – იანი წლების და შემდგომ პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული საკვანძო მოვლენებისა და პროცესების კვლევას. საკვლევ საკითხებზე დაყრდნობით ეპოქის მახასიათებლების წარმოჩენას.

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები

წყარო / ინტერპრეტაცია – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის წყაროებზე დაყრდნობით 1990 – იანი წლების შემდგომი პერიოდის საქართველოს ისტორიისთვის აქტუალური პრობლემების კვლევა (*კომპლექსური ამოცანის დასახვა, ცოდნათა ორგანიზება და ურთიერთდაკავშირება საკვლევ პრობლემის გადასაჭრელად, საკუთარი კვლევის შედეგების დაკავშირება ისტორიოგრაფიაში გამოთქმულ მოსაზრებებთან*);

დრო – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1990 – იანი წლების შემდგომი პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების დაკავშირება პერიოდიზაციის სხვადასხვა სისტემასთან; მათი გაანალიზება წინარე და შემდგომი პერიოდის მოვლენებთან კავშირში;

სივრცე – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1990 – იანი წლების შემდგომი პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული პრობლემური საკითხების კვლევისას მართებული გეოგრაფიული ცნებების გამოყენება; საკვანძო მნიშვნელობის ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცეების დახასიათება;

საზოგადოება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1990 – იანი წლების შემდგომი პერიოდის საზოგადოების მახასიათებლებისა (*მსოფლმხედველობა, იდენტობის საშუალებები, „კულტურული სხვა“*) და ყოველდღიური ცხოვრების (*მეურნეობის ფორმები, კომუნიკაციის საშუალებები, დასახლების ტიპები, ტრადიციები და სხვა*) კვლევა; ისტორიული პერიოდის დანახვა მისი თანამედროვის თვალთ;

ძალაუფლება – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- ძალაუფლების ფენომენთან დაკავშირებული საკითხების (სიმბოლოები, სახელისუფლებო სტრუქტურები, ძალაუფლების დანაწილება, ძალაუფლებისათვის ბრძოლის ფორმები, ძალაუფლების ფენომენისადმი დამოკიდებულება) კვლევა 1990 – იანი წლების შემდგომი პერიოდის მაგალითზე დაყრდნობით;

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1990 – იანი წლების შემდგომი პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული მოვლენებისა და პროცესების კვლევა (*საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალთ*).

ისტორიული მოვლენა / პროცესი – მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- 1990-იანი წლების შემდგომი პერიოდის საქართველოს ისტორიასთან დაკავშირებული სოციალური და პოლიტიკური მოვლენების/პროცესების კვლევა (*მაგალითად, რა გამოწვევების წინაშე აყენებს საქართველოს გლობალიზაცია?*); საკვლევ თემასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების ტიპოლოგიურად დაჯგუფება; სხვადასხვა პერსპექტივიდან გაანალიზება; მათ შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა; საკვლევ თემის ისტორიული მნიშვნელობის გააზრება; მისი ინტერპრეტირება მოვლენის თანამედროვის თვალთ.

თემის მკვიდრი წარმოდგენები

თემატური მკვიდრი წარმოდგენები თვისობრივად განსხვავდება სამიზნე ცნებებთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენებისგან.

თემასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენების ფუნქციაა, მოსწავლეს წარმოდგენა შეუქმნას შესასწავლი თემის კონტურებზე.

გთავაზობთ X კლასში შესასწავლი თემების მკვიდრი წარმოდგენებს:

საშუალო საფეხური

თემა 1. საქართველო ქვისა და ბრინჯაოს ხანაში

სამიზნე ცნება:	მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს რომ:
დრო	<ul style="list-style-type: none"> პრეისტორიას/ქვის ხანას ისტორიკოსები ადამიანის გაჩენიდან დამწერლობისა და სახელმწიფოს შექმნამდე პერიოდს უწოდებენ. ქვის ხანაში საზოგადოების განვითარებაზე დიდ გავლენას ახდენდა კლიმატური პირობები, ამიტომ არქეოლოგიური პერიოდიზაცია ითვალისწინებს გეოლოგიურ პერიოდების მონაცვლეობას. მეცნიერებს შორის განსხვავებული მოსაზრება არსებობს იმასთან დაკავშირებით, თუ როდის გაჩნდა პირველი ცივილიზაცია/კომპლექსური საზოგადოება და რა არსობრივი მახასიათებლები ჰქონდა მას; ქვის და ბრინჯაოს ხანაში საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრებ ადამიანებს ინტენსიური კავშირები ჰქონდა მახლობელ აღმოსავლეთთან, შესაბამისად, საქართველოს ისტორიის პერიოდიზაცია ახლოს მიუყვება მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიის/არქეოლოგიური პერიოდიზაციის სქემებს; ძველი აღმოსავლეთის ხალხებთან ვხვდებით ისტორიის პერიოდიზაციის პირველ მცდელობებს (შეიქმნა დროის აღრიცხვის პირველი სისტემები (კალენდარი, წელთაღრიცხვა).
სივრცე	<ul style="list-style-type: none"> ქვის ხანაში ყველაზე მეტად დანიშნურებული იყო მახლობელი აღმოსავლეთის, ე.წ. „ნაყოფიერი ნახევარმთვარის“ ტერიტორია. „ნეოლითური რევოლუციის“ მიღწევები ევრაზიის სხვა მხარეებში სწორედ აქედან ვრცელდებოდა; საქართველოსა და ამიერკავკასიის ტერიტორია ემეზობლებოდა უშუალოდ ემიჯნებოდა არქეოლოგების მიერ „ნაყოფიერი ნახევარმთვარედ“ სახელდებულ სივრცეს; ძველალმოსავლურ პერიოდში „კომპლექსური საზოგადოება“ რამდენიმე ადგილას განვითარდა (შუამდინარეთი, ეგვიპტე, ხმელთაშუაზღვისპირეთი, სირია-პალესტინა, აღმოსავლეთ ევროპა, ჩრდილოეთ ირანი, პენჯაბი, ხუანხეს ხეობა) ძვ.წ. IV-I ათასწლეულებში შუამდინარეთისა, ანატოლიის და ეგვიპტისა და ირანის ტერიტორიაზე არსებული ცივილიზაციებს ჰქონდათ კომუნიკაცია, ინდოეთისა და ჩინეთის ტერიტორიაზე არსებულ ცივილიზაციებთან მათ ამ ეტაპზე ურთიერთობები არ ჰქონდათ; საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრებ ეთნიკურ ჯგუფებს ძველი აღმოსავლეთის სახელმწიფოებს შორის ყველაზე ინტენსიური ურთიერთობა ხეთებთან, მითანელებთან, ასურელებთან და ურარტელებთან ჰქონდათ; ძველალმოსავლური პერიოდიდან არ შემორჩა რუკები, თუმცა სხვადასხვა ტიპის ტექსტების ანალიზი ცხადყოფს, რომ ძველი აღმოსავლეთის სახელმწიფოები კარგად იყვნენ ინფორმირებული როგორც მეზობელ, ისე შორეულ სივრცეებზე. ძველალმოსავლურ პერიოდიდან არ შემორჩა რუკები და მოგზაურების ჩანაწერები, რაც გვაფიქრებინებს, რომ გეოგრაფიული ცოდნა ფართო საზოგადოებისთვის არ იყო ხელმისაწვდომი, თუმცა, ტექსტების ანალიზიდან ჩანს, რომ სხვადასხვა სოციალური ფენების წარმომადგენლები (მაგალითად, ვაჭრები, დიპლომატები) კარგად იყვნენ ინფორმირებული არა მხოლოდ მეზობელი, არამედ ძალიან შორეული სივრცეების შესახებ;

სივრცე	<ul style="list-style-type: none"> ● ძველი აღმოსავლეთის მეომარი სახელმწიფოების გეოგრაფიული ცოდნა რეგიონზე და მის მიღმა, ივსებოდა როგორც სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობებით, ასევე მეზობელსა და შორეულ, ნაკლებად ცნობილი ქვეყნების/ხალხების წინააღმდეგ მონყობილი სამხედრო კამპანიებით; ● ქვის და ბრინჯაოს ხანაში ამიერკავკასიაში მცხოვრებ ხალხებს ყველაზე მეტად ინტენსიური კავშირები ჰქონდათ მცირე აზიასა და ჩრდილოეთ შუამდინარეთში მცხოვრებ ხალხებთან. კავკასიის მოსახლეობის განვითარებაზე გარკვეულ გავლენას ახდენდა, ასევე, ხმელთაშუაზღვისპირეთისა და ევრაზიის სტეპებში მიმდინარე პროცესები.
წყარო	<ul style="list-style-type: none"> ● ქვის ხანაში საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრები ადამიანების შესახებ ინფორმაცია არქეოლოგიური მონაცემების საშუალებით მოგვეპოვება. გვიანბრინჯაოს ხანის პერიოდიდან კი არქეოლოგიურ მონაცემებთან საინტერესო ცნობებს ვიღებთ ლურსმული ფირფიტებიდან და ეპიგრაფიკული ძეგლებიდან; ● ქვის, ბრინჯაოს და რკინის ხანის საზოგადოების კომპლექსურად აღსანერად არქეოლოგიები გამოყოფენ არქეოლოგიური კულტურებს; ● მეცნიერები ხშირად დავობენ იმასთან დაკავშირებით, თუ რის საფუძველზე უნდა გამოიყოს არქეოლოგიური კულტურა და რა ისტორიულ პროცესებს უკავშირდება მისი წარმოქმნა, განვითარება, დაკნინება/დაცემა; ● ლურსმული ფირფიტები და ეპიგრაფიკული ძეგლები სხვადასხვა ტიპის ტექსტებს გადმოგვცემენ (საკანონმდებლო ძეგლები, რელიგიური ტექსტები, სამეფო მატრიანები, ლიტერატურული ძეგლები, წერილები და სხვა), მათ მეცნიერები სხვადასხვა ინტენსივობით იყენებენ ძველალმოსავლური საზოგადოების შესასწავლად.
საზოგადოება	<ul style="list-style-type: none"> ● ქვის ხანაში გვაროვნული თემი საზოგადოებრივი ორგანიზების ერთადერთი ფორმა იყო; ● მაგია პირველყოფილი ადამიანის უმთავრეს მსოფლმხედველობრივ საფუძველს წარმოადგენდა, თუმცა მეცნიერებს შორის არსებობს აზრთა სხვადასხვაობა პირველყოფილი რელიგიების არსსა და კლასიფიკაციის პრინციპებთან დაკავშირებით; ● ძველალმოსავლურ პერიოდში საზოგადოების მთავარ უჯრედს თემი წარმოადგენდა, ხოლო მეურნეობის წარმოების ფორმა -უმთავრესად კოლექტიური; ● ძველალმოსავლური საზოგადოება თავისუფალთა და არათავისუფალთა სოციალურ ჯგუფებს შეიცავდა, სადაც თავისუფლების ყველა ტიპის შეზღუდვა მონობად აღიქმებოდა; ● ძველალმოსავლური კომპლექსური საზოგადოება კანონებით იმართებოდა, რომლის პირველი კოდიფიკაციაც სწორედ ამ პერიოდს უკავშირდება. ● ძველალმოსავლური საზოგადოების რელიგია მრავალფეროვანია – წარმოდგენილი უმთავრესად პოლითეისტური (ანთროპომორფული/არაანთროპომორფული) პანთეონით, ან დუალისტური რწმენით და თვით მონოთეიზმის ფორმითაც.
ძალაუფლება	<ul style="list-style-type: none"> ● პირველყოფილ საზოგადოებაში ძალაუფლებისთვის ბრძოლა არ ატარებდა ინსტიტუციურ ხასიათს; ● ძველ აღმოსავლეთში დინასტიების, ქალაქების, ტერიტორიული იმპერიების ბრძოლა ძალაუფლებისთვის მჭიდროდ უკავშირდებოდა რელიგიასა და კულტმსახურებას; აქ საერო და სასულიერო ხელისუფლება ერთმანეთისგან არ იყო გამიჯნული; ● სამეფო ძალაუფლების სიმბოლოებს მონუმენტური ძეგლები და ტაძრები წარმოადგენდა, რომელიც ტიპურია ძველალმოსავლური სამყაროსთვის; ● ძველალმოსავლური პერიოდისთვის დამახასიათებელია მკვეთრად ცენტრალიზებული ხელისუფლება და ძალაუფლების ერთი პირის ხელში კონცენტრაცია იმის მიუხედავად, რომ სახელმწიფო მმართველობა წარმოდგენილია როგორც ქალაქ-სახელმწიფოების, ასევე ცენტრალიზებული სახელმწიფოსა და ტერიტორიული იმპერიების სახით.

ისტორიული მოვლენა/ პროცესი	<ul style="list-style-type: none"> ● კაცობრიობის ისტორიაში პირველი სახელმწიფოები დიდი მდინარეების გასწვრივ ჩამოყალიბდა. ● ძველადმოსავლურ პერიოდში არსებობდა დიპლომატიისა და საერთაშორისო ურთიერთობების გამართული სისტემა, რომელიც ძვ.წ. IV-III-II-I ათასწლეულებში სხვადასხვა ინტენსივობით ფუნქციონირებდა; ● ძველ აღმოსავლეთში სოციალურ-პოლიტიკური პრობლემების გადაჭრა გადაჯაჭვული იყო მფარველ ღვთაებებთან და კულტმსახურებასთან; ● ძველადმოსავლურ პერიოდი სახელმწიფოს რამდენიმე ტიპს იცნობს – ქალაქ-სახელმწიფოებს, ცენტრალიზებულ მონარქიასა და სახმელეთო იმპერიას, რომელმაც შუა და ახლო აღმოსავლეთის ცივილიზაციური სივრცის ერთი ხელისუფლების ქვეშ გაერთიანება შეძლო; ● ძველადმოსავლურ ცივილიზაციებს მომთაბარე ხალხების შემოსევები დიდ საფრთხეს უქმნიდა. ● საქართველოს ტერიტორია ძველადმოსავლური სამყაროს ჩრდილოეთ პერიფერიას წარმოადგენდა, ამიტომ ქართულენოვანი გაერთიანებების საერთაშორისო სოციალურ-პოლიტიკურ პროცესებში ჩართულობის შესახებ მინიმალური ინფორმაცია შემორჩა.
-----------------------------------	--

სამუალო საფეხური
თემა 2. საქართველო ანტიკურ ხანაში (ახ. წ. III საუკუნემდე)

სამიზნე ცნება:	მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს რომ:
დრო	<ul style="list-style-type: none"> ● ანტიკური ეპოქა ასოცირდება ხმელთაშუაზღვისპირა ხალხების, განსაკუთრებით ბერძნული ელემენტის მიერ ჰეგემონობის მოპოვებასთან; ● ანტიკური ეპოქა ელინურ, ელინისტურ და რომაულ პერიოდებს მოიცავს. ეს დაყოფა გვიანდელია და სამეცნიერო ინტერპრეტაციის შედეგია. ● მეცნიერთა შორის ხშირია დისკუსია, თუ რომელი მახასიათებლებით უნდა განისაზღვრებოდეს ანტიკური ეპოქის დაწყება ან დასრულება; ● ელინური(ბერძნული) ისტორიის პერიოდიზაცია დაკავშირებულია ბერძენთა სამოსახლო სივრცეების, ცხოვრების წესის, კულტურული აღქმების და ძალაუფლების დომინანტური ფორმის ცვლილებასთან. ● რომის ისტორიის პერიოდიზაციას ძალაუფლების ფორმის ცვლილებით ვახდენთ და მეფეთა მმართველობის, რესპუბლიკის და იმპერიული მმართველობის პერიოდები გამოიყოფა. ● ანტიკურ ხანაში ბერძნულ-რომაული სამყაროსთან მჭიდრო კავშირის გამო ტიპური პერიოდიზაციის პრინციპები აქტუალურია ამ ეპოქის საქართველოსთვისაც. ● ბერძნებს და რომაელებს დროის აღრიცხვის განსხვავებული სისტემები ჰქონდათ, ამ მხრივ რომმა მეტად გაითვალისწინა წინამორბედი ცივილიზაციის (ეგვიპტე) გამოცდილება.
სივრცე	<ul style="list-style-type: none"> ● ანტიკური სივრცის ცენტრს ხმელთაშუა და შავი ზღვის აუზები წარმოადგენდა. ● ბერძნულმა კოლონიზაციამ, ალექსანდრეს ლაშქრობამ და რომაულმა დაპყრობებმა გადამწყვეტი გავლენა მოახდინა ანტიკური გეოგრაფიულ-პოლიტიკური სივრცის ჩამოყალიბებაზე. ● გეოგრაფიულ-კლიმატურმა ფაქტორებმა დიდწილად განსაზღვრა ბერძენთა და რომაელთა ცხოვრების წესი და პოლიტიკურ-ეკონომიკური მონყობის ტიპი. ● კავკასია ანტიკური სივრცის განაპირას მდებარეობდა და ამ სივრცის ინტეგრალურ ნაწილს წარმოადგენდა. ეს დასტურდება, როგორც პოლიტიკურ-ეკონომიკური კონტაქტებით, ასევე ისტორიოგრაფიული, არქეოლოგიური და ეპიგრაფიკული წყაროებით და მითოლოგიური ამბებით. ● რომაულ-პართიული და რომაულ-სასანიანური დაპირისპირების პერიოდში კავკასია ორი უდიდესი იმპერიის ინტერესების კონფლიქტის სფეროს წარმოადგენს. ● ანტიკური პერიოდის სხვადასხვა მონაკვეთში ბერძენ-რომაელთა დომინანტურობით აღნიშნული სივრცის პოლიტიკური და კულტურული ცენტრები იცვლება. ● ანტიკურობაში ჩამოყალიბდა გეოგრაფია, როგორც მეცნიერება. ანტიკური გეოგრაფები თავისი ეპოქის სამყაროს საკმაოდ კარგად იცნობდნენ. მათი ინტერესების სფეროში კავკასიაც ხვდებოდა.

<p>წყარო</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ისტორიოგრაფია, როგორც წარსულის ანალიტიკურად შემსწავლელი მეცნიერება ძველ საბერძნეთში შეიქმნა და განვითარდა. ეს განპირობებული იყო ბერძნულ-რომაული სამყაროსთვის დამახასიათებელი სამყაროს ანალიტიკურად შეცნობის სურვილით. ● ანტიკურობის შესახებ ძირითადად ისტორიოგრაფიული, ეპიგრაფიკული, არქეოლოგიური წყაროები მოგვითხრობენ. ასევე მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს მითოლოგია, ლინგვისტიკა და მხატვრული ლიტერატურა. ანტიკური წყაროების ანალიზის და ინტერპრეტაციის საკითხი მეცნიერთა შორის დისკუსიის საგანია. ● ანტიკური ეპოქის საქართველოს ისტორიის რეკონსტრუქცია დიდწილად სწორედ ბერძნულ-რომაული წყაროების დახმარებით ხდება. ● ანტიკური წყაროების სანდოობის ხარისხი განსხვავებულია. სანდოობის ხარისხს განაპირობებს წყაროს ტიპი, წერილობითი წყაროს შემთხვევაში ავტორის ინფორმირებულობა, მისი წვდომა პირველ წყაროსთან, მისი პოლიტიკურ-საზოგადოებრივი პოზიცია და ჟანრული თავისებურებები. ● ისტორიული მოვლენების, ეთნოსების თუ მსოფლმხედველობის შეფასებაში ანტიკურ პერიოდში შექმნილი ბერძნულ-რომაული კონსტრუქტები (მაგ.: ბარბაროსი, ვანდალიზმი...) თანამედროვეობაშიც გამოიყენება.
<p>საზოგადოება</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● მთელი ანტიკური პერიოდის განმავლობაში დომინანტური ზღვის და ქალაქის კულტურაა. ● პოლიტიკური მოწყობის ფორმების მრავალფეროვნების, გეოგრაფიული განფენილობის და პოლისური ურთიერთდაპირისპირებულების მიუხედავად, ბერძნულ სამყაროს მკვეთრად გამოხატული იდენტობის საშუალებები ჰქონდა, რომლებიც ელინურ კულტურულ თვითმყოფადობას ქმნიდა. ● ანტიკური ეპოქისთვის სახასიათოა დასავლურ-აღმოსავლური კულტურულ-ღირებულებითი დაპირისპირების კონტექსტში განვითარება. აღმოსავლეთი, რომელიც ერთიანდებოდა სპარსეთის იმპერიაში, ელინთათვის კულტურულ „სხვად“ მიიჩნეოდა. ● ანტიკურ პერიოდში მოხერხდა ძველადმოსავლური სივრცის უმეტესობის ელინური გავლენის ქვეშ მოქცევა; ● ალექსანდრე მაკედონელის ლაშქრობამ დიამეტრულად შეცვალა როგორც საზოგადოებრივი ცხოვრების ფორმები, ასევე დასაბამი მისცა ელინიზმს თავისი მკვეთრად გამოხატული იდენტობის საშუალებებით, რომელიც გლობალისტურ პრინციპებს ეფუძნებოდა. ● ანტიკური საზოგადოება მონათმფლობელური საზოგადოებაა, რომლის ეკონომიკური და საზოგადოებრივი საჭიროებებისთვის მონურ შრომას დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა. ● რესპუბლიკის პერიოდის რომაული საზოგადოება სოციალური და საზოგადოებრივი კლასების დაპირისპირების პირობებში ვითარდებოდა. ● რესპუბლიკური პერიოდის რომაული საზოგადოება ნაკლებად გახსნილი იყო კულტურული მრავალფეროვნებისადმი. იმპერიული მმართველობის პერიოდში რომაული საზოგადოება გახსნილი, მულტიკულტურული და მულტი-ეთნიკური ხდება. ● ანტიკური პერიოდის ხმელთაშუაზღვისპირეთისთვის ბერძნულ-რომაული პანთეონია დომინანტური, თუმცა ამ პერიოდშივე ხდება დუალისტური და მონოთეისტური რელიგიების აღზევა. ● ანტიკური პერიოდის კოლხეთი და იბერიის საზოგადოება აღმოსავლური და დასავლური, ირანული და ბერძნულ-რომაული სამყაროების პოლიტიკურ-კულტურული გადაკვეთის მიჯნაზე ვითარდება.

<p>ძალაუფლება</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ანტიკური სამყაროსთვის დამახასიათებელია ძალაუფლების ძირითადი ფორმების კონცეპტუალური გააზრება და სახელმწიფოს პოლიტიკური განვითარების ფორმებზე ღია და ფართო დისკუსია. ● პოლიტიკური ფორმების მრავალფეროვნება და განსხვავებული პოლიტიკური იდეებისა და სტრუქტურების დაპირისპირება ბერძნული პოლიტიკური კულტურის განუყოფელი ნაწილია; ● კლასიკური ეპოქის ბერძნული და რესპუბლიკური პერიოდის რომაული სახელმწიფოს მონყობის იდეალი ძალაუფლების დანაწილების პრინციპზე იდგა, აღმოსავლური იმპერიები კი ერთპიროვნული ძალაუფლების კონტექსტში ვითარდებოდნენ. ● დემოკრატია, როგორც მმართველობის ფორმა, ანტიკურობის პროდუქტია. ● თანამედროვე სამყარო ძალაუფლების ფორმებისა და პოლიტიკური მონყობის კუთხით დიდწილად ანტიკურ საფუძველზე დგას. ● როგორც ბერძნული, ისევე რომაული პოლიტიკური კულტურა თავისი განვითარების გვიანდელ ეტაპზე ბევრ რამეს იღებს ძალაუფლების აღმოსავლური ფორმებიდან.
<p>ისტორიული მოვლენა/ პროცესი</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ანტიკურ პერიოდში ბერძნულმა კოლონიზაციამ მოიცვა როგორც ხმელთაშუაზღვისპირეთს, ისე შავი ზღვის აუზი. ● ანტიკურ ხანაში აღმოსავლური და დასავლური/ხმელთაშუაზღვისპირული სახელმწიფოები უპირისპირდებოდა ერთმანეთს; ● ალექსანდრე მაკედონელის მოღვაწეობამ ელინური და აღმოსავლური კულტურების შერწყმას (ელინიზმს) დაუდო საფუძველი; ● ანტიკურ ხანაში რომმა სამხედრო უპირატესობის ხარჯზე ევროპის, აზიის და აფრიკის ტერიტორიებზე განფენა მოახერხა, თუმცა აღმოსავლეთით მის გაფართოებას სასანიანური სპარსეთი შეეცადა. ● ანტიკურ ისტორიაში გარდამტეხი ისტორიული მოვლენა-პროცესების მიხედვით იცვლება ძველი სამყაროს პოლიტიკური და კულტურული ცენტრები, გეოგრაფიული სივრცე და სოციალურ-ეკონომიკური გარემო, იქმნება ახალი სახელმწიფოები და იმპერიები. ● ანტიკური ისტორიის მნიშვნელოვანი მოვლენების გამოწვევ მიზეზებზე, მათ შედეგებსა და ინტერპრეტაციაზე დისკუსია თანამედროვე სამეცნიერო კვლევებისა და დისკუსიების ორგანული ნაწილია. ● ანტიკური ეპოქის საქართველოში მიმდინარე ისტორიული პროცესები მჭიდრო კავშირშია გლობალურ ისტორიულ მოვლენა-პროცესებთან. შეუძლებელია ანტიკური ეპოქის საქართველოს ისტორიის გლობალური კონტექსტის გარეშე აღქმა.

ცნებები

ამონარიდი გზამკვლევიდან

ა) საგნობრივი სამიზნე ცნებები – ეროვნული სასწავლო გეგმის თითოეული შედეგი უკავშირდება საგნობრივ სამიზნე ცნებას. ეროვნულ სასწავლო გეგმაში ყველა საგნისთვის განსაზღვრულია რამდენიმე სამიზნე ცნება. საფეხურის დონეზე მათი (შედეგები/სამიზნე ცნებები) დაუფლება, შედეგებთან ერთად, საგნის სწავლა-სწავლების გრძელვადიან მიზანს წარმოადგენს. ქვემოთ ჩამოთვლილია სამიზნე ცნებები ისტორიისთვის თითოეული ცნების გვერდით ფრჩხილებში წერია, თუ რომელ შედეგებს უკავშირდება:

ისტორიული წყარო (ისტ.საშ.1,2,4,5)

დრო (ისტორიული პერიოდი) (ისტ.საშ.1,2,3,4,5,6)

სივრცე (გარემო, ტერიტორია) (ისტ.საშ.1,2,3,4,5,6)

საზოგადოება (ისტ.საშ.1,2,3,4,5,6)

ძალაუფლება (ისტ.საშ.3,4,5,6,7,8)

ისტორიული მოვლენა / პროცესი (ისტ.საშ.3,4,5,6)

გრძელვადიან მიზნებს (შედეგებსა და სამიზნე ცნებებს) აზუსტებს და უფრო მკაფიოს ხდის ცნებასთან დაკავშირებული (ა) ქვეცნებები, (ბ) მკვიდრი წარმოდგენები, და (გ) საფეხურის საკვანძო შეკითხვები. ა) ქვეცნებები გამომდინარეობს სამიზნე ცნებიდან. მათი საშუალებით სასკოლო კურიკულუმში განისაზღვრება კონკრეტული საკითხები და ქვესაკითხები.

სამიზნე ცნება	ქვეცნება	საკითხი
ისტორიული წყარო	არქეოლოგიური ძეგლები და არტეფაქტი	კონკრეტული არქეოლოგიური ძეგლი/არტეფაქტი
	ეპიგრაფიკული მასალა	კონკრეტული ეპიგრაფიკული ძეგლი
	ნარატიული წყაროები	კონკრეტული ნარატიული წყარო (ქართული, უცხოური)
	დოკუმენტები	კონკრეტული სამართლებრივი დოკუმენტი
	ლიტერატურული ნაწარმოებები	კონკრეტული ლიტერატურული ნაწარმოები როგორც ისტორიული წყარო
	მემუარები და ეპისტოლარული მემკვიდრეობა	კონკრეტული პიროვნების მემუარები და წერილები
	აუდიო-ფოტო-ფონო მასალები	აუდიო-ფოტო-ფონო მასალები კონკრეტულ ისტორიულ მოვლენასთან დაკავშირებით
დრო (ისტორიული პერიოდი)	დროის აღრიცხვის სისტემა	დროის აღრიცხვის კონკრეტული სისტემა (კალენდარი, პერიოდიზაციისა და წელთაღრიცხვის სისტემა)
	ისტორიული ეპოქა, არქეოლოგიური პერიოდი	კონკრეტული ეპოქა/ ისტორიული პერიოდი
	რომელიმე პიროვნების სახელთან გაიგივებული ეპოქა	(მაგალითად, თამარ მეფის ეპოქა, დედოფალ ვიქტორიას ეპოქა)
	რომელიმე მასშტაბურ ისტორიულ მოვლენასთან გაიგივებული ეპოქა	(მაგალითად, ჯვაროსნული ლაშქრობების ეპოქა, დიდი გეოგრაფიული აღმოჩენების ეპოქა).

სივრცე (გარემო, ტერიტორია)	ისტორიულ-კულტურული სივრცე	კონკრეტული ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცე (მაგალითად, მეზოამერიკა, ხმელთაშუა ზღვისპირეთი).
	ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერიტორია	კონკრეტული ისტორიულ-გეოგრაფიული ერთეული (მაგალითად, სამხრეთ შუამდინარეთი, ატიკა, ლაკონია)
	ძველად არსებული სახელმწიფოს/იმპერიის ადმინისტრაციული ერთეული/ერთეულები (მაგალითად, ქართლის სამეფოს საერისთავოები, აქემენიანთა ირანის სატრაპიები)	ძველად არსებული სახელმწიფოს/იმპერიის კონკრეტული ადმინისტრაციული ერთეული/ერთეულები (მაგალითად, ქართლის სამეფოს საერისთავოები, აქემენიანთა ირანის სატრაპიები)
	საკულტო ქალაქები/ადგილები	კონკრეტული საკულტო ქალაქები/ადგილები (მაგალითად, ძველი მცხეთა, დელფოსი, „წმინდა მიწა“).
საზოგადოება	ყოველდღიურობა (ყოველდღიური ყოფა-ცხოვრება)	ამა თუ იმ ისტორიული ეპოქისთვის დამახასიათებელი ეთნოგრაფიული ყოფა.
	რელიგია	კონკრეტული რელიგია (როგორც მსოფლმხედველობა)
	იდეა/იდეოლოგია	კონკრეტული იდეა/ იდეოლოგია
ძალაუფლება	მმართველობის ფორმა	კონკრეტული მმართველობითი სტრუქტურა
	საზოგადოებრივი ორგანიზაცია	კონკრეტული საზოგადოებრივი ორგანიზაციის ჩამოყალიბების ისტორია
	მმართველობის სისტემასთან დაკავშირებული რეფორმა	მმართველობის სისტემის შეცვლასთან დაკავშირებული კონკრეტული რეფორმა
ისტორიული მოვლენა/პროცესი	ისტორიული პიროვნება	კონკრეტული ისტორიული პიროვნების მოღვაწეობა
	რეფორმა	კონკრეტული რეფორმა
	აჯანყება	კონკრეტული აჯანყება
	რევოლუცია	კონკრეტული რევოლუცია
	დიპლომატიური მოლაპარაკება/ზავი/ხელშეკრულება	კონკრეტული ზავი/დიპლომატიური მოლაპარაკება/ხელშეკრულება
	ბრძოლა/ომი	კონკრეტული ბრძოლა/ომი

სამიზნე ცნება	სამიზნე ცნების მკვიდრი წარმოდგენები
ისტორიული წყარო	<ul style="list-style-type: none"> ინფორმაციას წარსულის შესახებ ისტორიკოსები წყაროებიდან იღებენ; წარსულის შესწავლისას ისტორიკოსები სხვადასხვა ტიპის წყაროებს (ნივთიერი, ეთნოგრაფიული, წერილობითი, ლინგვისტური, კინო-ფოტო-ფონოდოკუმენტები) ეყრდნობიან; ყველა წყარო ერთნაირად სანდო არ არის. წყაროებიდან მოპოვებული ინფორმაცია არაერთმნიშვნელოვანია, ამიტომ მათი ინტერპრეტაცია ისტორიკოსებს შორის დისკუსიის საგანია.
დრო (ისტორიული პერიოდი)	<ul style="list-style-type: none"> ისტორია დროში მიმდინარე ცვალებადობის შემსწავლელი დარგია; კაცობრიობის მიერ განვლილი გზა სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქებად და პერიოდებად იყოფა; სხვადასხვა ხალხებს დროის აღრიცხვის განსხვავებული სისტემები ჰქონდათ.
სივრცე (გარემო, ტერიტორია)	<ul style="list-style-type: none"> გეოგრაფიული გარემო და გეოგრაფიული ცოდნა გავლენას ახდენს ადამიანთა საზოგადოების განვითარებაზე; კომუნიკაციის სიხშირე დიდი/მცირე ზომის სოციალურ-კულტურული სივრცეების ჩამოყალიბებას განაპირობებს; კონკრეტულ ისტორიულ-გეოგრაფიულ არეალებს გარკვეული ეკონომიკური, სტრატეგიული და კულტურული მნიშვნელობა აქვთ.
საზოგადოება	<ul style="list-style-type: none"> ისტორიულად მრავალი საზოგადოება არსებობდა, მაგრამ თითოეულ მათგანს ახასიათებდა საერთო ნიშნები: მათ წევრებს ჰქონდათ საერთო იდენტობა, ინტერესი, საზრუნავი და თანხმდებოდნენ ქვეყნის წესებსა და ღირებულებებზე; საზოგადოება იყოფა უფრო მცირე საზოგადოებრივ ჯგუფებად; პატარა საზოგადოებები უმეტესად უფრო დიდი საზოგადოების ნაწილს წარმოადგენენ; საზოგადოების წევრებს აქვთ არაერთგვაროვანი დამოკიდებულება მრავალფეროვნების მიმართ.
ძალაუფლება	<ul style="list-style-type: none"> ძალაუფლებისთვის ბრძოლა ისტორიის განუყოფელი ნაწილია; ძალაუფლებისთვის ბრძოლა მიმდინარეობს როგორც პიროვნებებს, ისე საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის. ბრძოლისას ისინი იყენებენ ქვეყანაში არსებულ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ სტრუქტურებს; ძალაუფლების მოპოვებისა და შენარჩუნებისთვის აუცილებელი საშუალებებია რესურსების (ფინანსები, ადამიანური რესურსები) ფლობა, სიმბოლოები იდეოლოგია; ზოგიერთ საზოგადოებაში ძალაუფლებას ერთპიროვნულად ფლობენ, ზოგან კი იგი დანაწილებულია ადამიანებს/საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის; დემოკრატიულ სახელმწიფოში ძალაუფლების წყაროა ხალხი.
ისტორიული მოვლენა/ პროცესი	<ul style="list-style-type: none"> ყველა ისტორიულ მოვლენას აქვს საკუთარი მიზეზი / მიზეზები და შედეგი / შედეგები; ისტორიკოსები ხშირად კამათობენ ისტორიული მოვლენების მიზეზებისა და შედეგების შესახებ; ზოგიერთ ისტორიულ მოვლენას ლოკალური, ზოგს კი გლობალური მნიშვნელობა აქვს; ისტორიული ფაქტები და მოვლენები ტიპოლოგიურად შეიძლება დაჯგუფდეს პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური, კულტურული ნიშნით.

მოსწავლის შეფასების სისტემა

სწავლა-სწავლების პროცესის გრძელვადიან მიზნებზე ორიენტირებასთან უშუალოდ არის დაკავშირებული მოსწავლის შეფასება. სწავლება და შეფასება ერთი მედლის ორი მხარეა და არ წარმოადგენს ერთმანეთისგან იზოლირებულ ორ კომპონენტს. მოსწავლე შეიძლება შეფასდეს უშუალოდ სასწავლო პროცესში, სპეციალურად დანიშნული გამოკითხვებისა და საკონტროლო ნერების გარეშე.

ეროვნულ სასწავლო გეგმაში გამოიყენება ორი ტიპის შეფასება:
განმავითარებელი და განმსაზღვრელი.

	განმავითარებელი	განმსაზღვრელი
მიზნები	სწავლის ხარისხის გაუმჯობესება; მოსწავლის წინსვლისა და განვითარების ხელშეწყობა.	მოსწავლის აკადემიური მიღწევის დონის დადგენა საგნობრივი სასწავლო გეგმის შედეგებთან მიმართებაში.
ამოცანები	ცოდნის კონსტრუირებისა და ცოდნათა ურთიერთდაკავშირების პროცესის შეფასება; წინარე ცოდნის/წარმოდგენების დადგენა; მოსწავლის მიერ თავისივე ძლიერი და სუსტი მხარეების დადგენის უნარის შეფასება; მოსწავლის მიერ საკუთარი წინსვლის ხელშესაწყობად გააზრებული ნაბიჯების გადადგმის უნარის შეფასება; ცოდნის სამივე კატეგორიის ათვისების პროცესის შეფასება; ცოდნის ერთობლიობათა ფუნქციურად გამოყენების უნარის შეფასება.	ცოდნათა ურთიერთდაკავშირების უნარის შეფასება; ცოდნის სამივე კატეგორიის გამოყენების უნარის შეფასება; ცოდნის ერთობლიობათა ფუნქციურად გამოყენების უნარის შეფასება.
წარმატების კრიტერიუმი	განხორციელებული წინსვლა წინარე შედეგებთან/ წინარე დონესთან შედარებით.	მიღწევის დონე საგნობრივი სასწავლო გეგმის მოთხოვნებთან შედარებით
შემფასებელი და შეფასების ფორმები	მასწავლებელი: ზეპირსიტყვიერი ან წერილობითი უკუკავშირი, წამახალისებელი მითითებები, სიმბოლური ნიშნები და ა.შ. მოსწავლეები: თვითშეფასებით; ურთიერთშეფასებით.	მასწავლებელი: ქულა (შეიძლება ახლდეს კომენტარი ძლიერი და სუსტი მხარეების აღწერით, ხარვეზების გამოსასწორებელი მითითებებით).

განმსაზღვრელი შეფასებისთვის ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით ორი მოდელი გამოიყენება.

მოდელი 1 – ნიშანი იწერება მიმდინარე საკლასო, საშინაო და შემაჯამებელი დავალების კომპონენტებში, ხოლო სემესტრული ქულა გამოითვლება ამ სამი კომპონენტის საშუალო არითმეტიკულის საფუძველზე.

მოდელი 2 – ნიშანი იწერება მხოლოდ შემაჯამებელ დავალებებში. მათ რაოდენობას თავად სკოლა განსაზღვრავს სასკოლო სასწავლო გეგმის პრიორიტეტებიდან გამომდინარე. სკოლას უფლება აქვს სხვადასხვა კლასში, სხვადასხვა საგანში განმსაზღვრელი შეფასების სხვადასხვა მოდელი გამოიყენოს. ქვემოთ წარმოდგენილია შეფასების რუბრიკა, რომელიც წარმოაჩენს, თუ რა ნიუანსები უნდა შეფასდეს ნიშნით სწავლა-სწავლების პროცესში.

ზოგადი კრიტერიუმი (ზოგადი)	შეფასების კრიტერიუმები (კონკრეტული)	ქულა	კომენტარი
მოსწავლე აქტიურადაა ჩართული პროცესში სასწავლო	მოსწავლემ მართებულად გაიგო კომპლექსური დავალების პირობა.		
მოსწავლე ამჟღავნებს ფაქტობრივი მასალის ცოდნას; პროცედურული ცოდნის გამოყენებით განაზოგადებს სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებულ მოსაზრებებს.	საგნობრივი საკითხი/საკითხები :		
მოსწავლეს შეუძლია განაზოგადოს კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმის სახით ჩამოყალიბებული მოსაზრებები.	კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმი 1.		
	კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმი 2.		

შემაჯამებელი (განმავითარებელი და განმსაზღვრელი) შეფასება

შემაჯამებელი შეფასება უნდა ზომავდეს, რამდენად ფლობს ან/და რამდენად ფუნქციურად იყენებს მოსწავლე სამიზნე ცნებებს. ცნებების დაუფლების ხარისხის შესაფასებლად გამოიყენება ე.წ. *სოლო ტაქსონომია* (დაკვირვებადი სასწავლო შედეგების სტრუქტურის ტაქსონომია – ინგლ. SOLO – Structure of Observed Learning Outcomes), რომელიც წარმოადგენს პლატფორმას შეფასების კრიტერიუმების შესამუშავებლად. სოლო ტაქსონომია ზომავს მოსწავლეთა მიღწევებს 5 დონის მიხედვით. ეს დონეებია:

SOLO 1: პრესტრუქტურული დონე

მოსწავლეს საერთოდ ვერ გაუაზრებია საკითხი, იყენებს შეუსაბამო, არარელევანტურ ინფორმაციას ან/და საერთოდ აცდენილია საკითხს.

SOLO 2: უნისტრუქტურული დონე

მოსწავლეს შეუძლია მხოლოდ ერთი ასპექტის განხილვა და მარტივი, აშკარა/ცხადი კავშირების დამყარება. მოსწავლეს შეუძლია ტერმინოლოგიის გამოყენება, ზეპირად გადმოცემა (გახსენება), მარტივი ინსტრუქციების/ალგორითმების შესრულება; პარაფრაზირება, ამოცნობა, დასახელება ან დათვლა.

SOLO 3: მულტისტრუქტურული დონე

მოსწავლეს შეუძლია რამდენიმე ასპექტის განხილვა განცალკევებულად, ერთმანეთთან კავშირის გარეშე. მას შეუძლია ჩამოთვლა, აღწერა, კლასიფიცირება, კომბინირება; მეთოდების, სტრუქტურის გამოყენება; პროცედურების შესრულება, სხვ.

SOLO 4: მიმართებითი დონე

მოსწავლეს შეუძლია გაიაზროს კავშირი რამდენიმე ასპექტს შორის, აგრეთვე ისიც, თუ როგორ ერგება/შეეხამება ეს ასპექტები ერთმანეთს და ქმნის მთელს, მთლიანობას. მისი ნააზრევი დასტრუქტურებულია და ამგვარად, მოსწავლეს აქვს იმის უნარი, რომ შეადაროს, დააკავშიროს, გააანალიზოს, გამოიყენოს თეორია, ახსნას საკითხი მიზეზებისა და შედეგების კუთხით.

SOLO 5: გაფართოებული აბსტრაქტული დონე

მოსწავლეს შეუძლია სტრუქტურის განზოგადება მოცემულის/შეთავაზებულის მიღმა, სტრუქტურის აღქმა მრავალი სხვადასხვა კუთხიდან/თვალთახედვით და იდეების გადატანა ახალ სფეროში. მას შეუძლია განზოგადება, ჰიპოთეზის წამოყენება, კრიტიკა ან თეორიის ჩამოყალიბება.

შემაჯამებელი შეფასებისთვის გამოიყენება კომპლექსური დავალებები, რომლებიც მოითხოვს სამიზნე ცნებებით განსაზღვრული ცოდნის ინტეგრირებულად გამოყენებას ფუნქციურ კონტექსტებში.

წარმოგიდგენთ კომპლექსური დავალების კონკრეტული ნიმუშის მიხედვით შექმნილ განმავითარებელი შეფასების რუბრიკას.

ქვემოთ მოცემული შეფასების რუბრიკა შეგვიძლია გამოვიყენოთ როგორც მოსწავლის მიღწევების აღსაწერად სამიზნე ცნებებთან მიმართებით, ისე განმავითარებელი კომენტარისთვის.

ეს არის მასწავლებლის სამუშაო ფურცელი, რომლის საფუძველზეც ის ჩამოაყალიბებს კომენ-

ტარს სამიზნე ცნებებთან მიმართებით კონკრეტული საკითხების ფარგლებში. ეს კომენტარები მასწავლებელმა სხვადასხვა სამიზნე ცნებასთან მიმართებით სწავლა-სწავლების პროცესში პერმანენტულად უნდა აკეთოს.

განმავითარებელი შეფასების რუბრიკის აღწერილობა:

ცხრილის პირველ ჰორიზონტალურ, სატიტულო უჯრაში მოცემული ინფორმაცია ხაზს უსვამს იმას, რომ:

- ამ ფორმით ფასდება ყველა მოსწავლე ინდივიდუალურად;
- მოსწავლეები ფასდებიან გრძელვადიან მიზნებთან ანუ საგნობრივ სამიზნე ცნებებთან მიმართებით;
- საგნობრივ ცნებაზე მუშაობა ხდება კონკრეტულ (და არა ზოგად) საგნობრივ საკითხზე დაყრდნობით;
- საგნობრივ საკითხთან დაკავშირებით მოსწავლის ცოდნის შემოწმება ხდება კომპლექსური დავალების საშუალებით.

ცისფერ(რუხ) ჰორიზონტალურ სვეტში მოცემულია სამიზნე ცნებები (აქ მოიაზრება იმდენი ვერტიკალური სვეტი, რამდენი სამიზნე ცნებაცაა კონკრეტულ საგანში), ხოლო ცისფერ (რუხ) ვერტიკალურ სვეტში მოცემულია ამ სამიზნე ცნებების გააზრების დონეები (SOLO ტაქსონომიის მიხედვით). ცისფერ სვეტში მოცემულია ზოგადი აღწერილობა, ხოლო ცნებისა და დონის კვეთაზე ეს აღწერილობები დაკონკრეტდება ქვემოთ მოცემული მაგალითების შესაბამისად.

მოსწავლის სახელი, გვარი _____
 საგანი და სამიზნე ცნება _____
 საკითხი _____

სამიზნე ცნება კრიტერიუმი	სამიზნე ცნება 1	სამიზნე ცნება 2	სამიზნე ცნება 3
აბსტრაქტული დონე მოსწავლეს სიღრმისეულად აქვს გააზრებული საკითხის არსი / არსობრივი მახასიათებლები, რაც მას ამ ცოდნის განზოგადებისა და მისი დეკონტექსტუალიზების/სხვა მსგავს მაგალითებთან შედარების საშუალებას აძლევს. უკავშირებს განსახილველ საკითხს საკუთარ პირად გამოცდილებას.	აღწერილობა		კომენტარი
მიმართებითი დონე მოსწავლეს ესმის განსახილველი საკითხის არსი; ხედავს ურთიერთმიმართებებს საკითხთან დაკავშირებულ არსებით სტრუქტურულ ერთეულებს შორის.	აღწერილობა	კომენტარი	აღწერილობა კომენტარი
მულტისტრუქტურული დონე მოსწავლეს აქვს მხოლოდ რამდენიმე, ერთმანეთთან დაუკავშირებელი, უსისტემო ასოციაცია/წარმოდგენა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.	აღწერილობა	კომენტარი	აღწერილობა კომენტარი
უნისტრუქტურული დონე მოსწავლეს აქვს მხოლოდ ერთი არასტრუქტურირებული ასოციაცია/წარმოდგენა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.	აღწერილობა	კომენტარი	აღწერილობა კომენტარი
პრე-სტრუქტურული დონე მოსწავლეს საკითხთან დაკავშირებით არ აქვს რელევანტური ინფორმაცია.	აღწერილობა	კომენტარი	აღწერილობა კომენტარი

როგორ უნდა გაკეთდეს კომენტარი განმავითარებელი შეფასებისთვის?

მაგალითად, წარმოვიდგინოთ, რომ მოსწავლეს ვასწავლით თამარ მეფის მოღვაწეობის შესახებ და ამ საკითხთან დაკავშირებით მივეცით შემდეგი კომპლექსური დავალება:

გაეცანით ყუთლუ-არსლანის დასის გამოსვლის შესახებ უცნობი ავტორის ცნობებს „ქართლის ცხოვრებიდან“, სადაც მოვლენები თამარ მეფის სასარგებლოდაა აღწერილი. წარმოვიდგინოთ, რომ ხართ თამარის ეპოქაში მცხოვრები მემკვიდრე, რომელიც კეთილგანწყობილია მეფის მოწინააღმდეგე ყუთლუ არსლანის მიმართ და მხარს უჭერს „ისნის კარვის“ დაარსებას. შექმენით მოკლე „მატიანე“, სადაც ყუთლუ არსლანის დასის გამოსვლას თამარ მეფის უცნობი მემკვიდრისგან განსხვავებული ინტერპრეტაციით წარმოაჩინოთ.

ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:

1. რა ფაქტორები განაპირობებს ეპოქის თანამედროვე ისტორიკოსის ტენდენციურობას?
2. რა ნიუანსებში განსხვავდება ყუთლუ-არსლანის დასის გამოსვლის შესახებ თქვენი და თქვენი მოწინააღმდეგე ისტორიკოსის – მაგ. ბასილი ეზოსმოძღვრის მოსაზრებები ერთმანეთისგან; რა არის განსხვავებული ინტერპრეტაციის არსებობის მიზეზი;
3. კიდევ რა წყაროები არსებობს თამარ მეფის ეპოქის შესახებ; რამდენად სანდოა ისინი.

კომპლექსური დავალება მიმართულია სამიზნე ცნება „წყაროს“ გააზრებაზე და შესაბამისად, მისი კრიტერიუმები (ქუდის ქვეშ „ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინე“) უკავშირდება სამიზნე ცნება „წყაროს“ მკვიდრ წარმოდგენებს:

- ინფორმაციას წარსულის შესახებ ისტორიკოსები წყაროებიდან იღებენ;
- წარსულის შესწავლისას ისტორიკოსები სხვადასხვა ტიპის წყაროებს (ნივთიერი, ეთნოგრაფიული, წერილობითი, ლინგვისტური, კინო-ფოტო-ფონოდოკუმენტები) ეყრდნობიან;
- ყველა წყარო ერთნაირად სანდო არ არის;
- წყაროებიდან მოპოვებული ინფორმაცია არაერთმნიშვნელოვანია, ამიტომ მათი ინტერპრეტაცია ისტორიკოსებს შორის დისკუსიის საგანია.

რა თქმა უნდა, ამ დავალებას სხვადასხვა მოსწავლე სხვადასხვა ხარისხით შეასრულებს. შესაბამისად, ჩვენი მხრიდანაც მათი მიღწევების შეფასება და განმავითარებელი კომენტარი განსხვავებული უნდა იყოს. ქვემოთ შეფასებულია 5 მოსწავლის კომპლექსური დავალება თამარ მეფის შესახებ, რომელთაგან პირველი პრესტრუქტურულ დონეს მიემართება, მეორე – უნისტრუქტურულს, მესამე – მულტისტრუქტურულს, მეოთხე – მიმართებითს, მეხუთე – აბსტრაქტულს. თითოეული მოსწავლის შემთხვევაში შევსებულია ორი გრაფა: ერთი ასახავს, რა გააკეთა მოსწავლემ და რა დასკვნა გააკეთა ამის საფუძველზე (აღწერილობა) და მეორე ასახავს, თუ რა რჩევა მივეცი მოსწავლეს (კომენტარი).

პირველი მოსწავლის ნაშრომი – პრესტრუქტურული დონე

მოსწავლემ ვერ გაიგო დავალების არსი და მასთან დაკავშირებული შეკითხვები, შესაბამისად, მასწავლებლის კომენტარი პრესტრუქტურული დონის გრაფაში აღმოჩნდება სამიზნე ცნება „წყაროს“ სვეტში.

სამიზნე ცნება	წყარო	
კრიტერიუმი	აღწერილობა რა გააკეთა მოსწავლემ და რა დასკვნა გააკეთე ამის საფუძველზე	კომენტარი რა რჩევა მიეცე მოსწავლეს (განმავითარებელი შეფასება)
პრე-სტრუქტურული დონე მოსწავლეს საკითხთან დაკავშირებით არ აქვს რელევანტური ინფორმაცია.	მოსწავლემ არ შეასრულა დავალება, ვერ მიხვდა თამარ მეფესთან დაკავშირებით დავალების პირობას (შექმნა ოპოზიციური მატრიანე)	გაიხსენე, რა გსმენია თამარ მეფის შესახებ. მოიძიე დამატებითი ინფორმაცია, ან დაფიქრდი, საიდან შეიძლება გაიგო უფრო მეტი. გაიხსენე შემთხვევა, როდესაც ერთსა და იმავე ამბავს ორი ადამიანი სხვადასხვაგვარად ჰყვება და განსხვავებულ პოზიციებს გამოხატავს. შეეცადე, დავალება ამ ორი ფაქტორის გათვალისწინებით შეასრულო.

მეორე მოსწავლის ნაშრომი – უნიტრუქტურული დონე

მოსწავლემ დავალების არსი გაიგო, მაგრამ მასთან დაკავშირებულ შეკითხვებზე მხოლოდ საკვანძო სიტყვებთან მიმართებით რეაგირებს, შესაბამისად, მოსწავლეების კომენტარი უნიტრუქტურული დონის გრაფაში აღმოჩნდება სამიზნე ცნება „წყაროს“ სვეტში.

სამიზნე ცნება	წყარო	
კრიტერიუმი	აღწერილობა რა გააკეთა მოსწავლემ და რა დასკვნა გააკეთე ამის საფუძველზე	კომენტარი რა რჩევა მიეცე მოსწავლეს (განმავითარებელი შეფასება)
უნიტრუქტურული დონე მოსწავლეს შეუძლია მხოლოდ ერთი ასპექტის განხილვა და მარტივი, აშკარა/ცხადი კავშირების დამყარება. მოსწავლეს შეუძლია ტერმინოლოგიის გამოყენება, ზეპირად გადმოცემა (გახსენება), მარტივი ინსტრუქციების/აღგორითმების შესრულება; პარაფრაზირება, ამოცნობა, დასახელება ან დათვლა.	მოსწავლემ გაიგო დავალების არსი, შექმნა „მატიანეს“ მსგავსი ერთაბზაციანი თხზულება, თუმცა, ეს ტექსტი შეიცავს მხოლოდ ზედაპირულ შეფასებით სიტყვებს (კერძოდ, აღნიშნავს, რომ „თამარი არც ისე კეთილია, როგორც სხვებს ჰგონია იმიტომ, რომ ის მოწინააღმდეგეებს სასტიკად მოექცა; ან თამარის მომხრე ისტორიკოსები იტყუებიან და მისი ცუდი საქმეების შესახებ არ წერენ). ჩანს, რომ მოსწავლემ არაფერი იცის თამარის ეპოქასთან დაკავშირებული ფაქტების შესახებ.	შენ სწორად გაიგე დავალების პირობა, მაგრამ ჩანს, რომ არ გაქვს ნაკითხული სასწავლო მასალა. გთხოვ, ყურადღებით წაიკითხო და დააკონკრეტო, რაში არ ეთანხმები თამარის მემატრიანეს.

მესამე მოსწავლის ნაშრომი – მულტისტრუქტურული დონე

მოსწავლეს აქვს არაერთი ასოციაცია შესასწავლ საკითხთან მიმართებით, თუმცა, იმავე საკითხთან/მთავარ იდეასთან დაკავშირებით მის მიერ გადმოცემულ ამბებს არ აქვს მწყობრი, თანმიმდევრული სახე. შესაბამისად, მასწავლებლის კომენტარი მულტისტრუქტურული დონის გრაფაში აღმოჩნდება სამიზნე ცნება „წყაროს“ სვეტში.

სამიზნე ცნება	წყარო	
კრიტერიუმი	აღწერილობა რა გააკეთა მოსწავლემ და რა დასკვნა გავაკეთე ამის საფუძველზე	კომენტარი რა რჩევა მივეცი მოსწავლეს (განმავითარებელი შეფასება)
<p>მულტისტრუქტურული დონე მოსწავლეს შეუძლია რამდენიმე ასპექტის განხილვა განცალკევებულად, ერთმანეთთან კავშირის გარეშე. მას შეუძლია ჩამოთვლა, აღწერა, კლასიფიცირება, კომბინირება; მეთოდების, სტრუქტურის გამოყენება; პროცედურების შესრულება, სხვ.</p>	<p>მოსწავლემ ზუსტად გაიგო დავალების არსი და დაუკავშირა მას პარაგრაფში წარმოდგენილი მასალა (კერძოდ, აღნიშნა, რომ თამარი ცუდად მოიქცა იმიტომ, რომ დაიკავა დემნა ბატონიშვილის კუთვნილი ტახტი, უსამართლოდ შეიპყრო ყუთლუ არსლანი). თუმცა, ის ყურადღებას არ ამახვილებს დავალების მთავარ იდეაზე, არ ამხელს თამარის მომხრე ისტორიკოსის ტენდენციურობას.</p> <p>დავალების ფორმაც დასახვეწია, კერძოდ, მოსწავლე გადმოგვცემს არა ამბავს, როგორც ეს „მატიანეს“ შეშვენის, არამედ ცალკეულ წინადადებებს საკითხთან მიმართებით.</p>	<p>შენ სწორად გაიგე დავალების პირობა. პარაგრაფში მოცემული მასალაც ნაგიკითხავს და დავალებასთან დაგიკავშირებია, თუმცა, გთხოვ დავალებაში ხაზგასმით გამოკვეთო, რაში არ ეთანხმები თამარის ისტორიკოსს და ხაზგასმით აღნიშნო, რატომ ფიქრობ, რომ ხალხმა მისი მონათხრობი არ უნდა დაიჯეროს.</p> <p>გაითვალისწინე ისიც, რომ „მატიანეში“ ისტორია საინტერესო ამბის სახით უნდა გადმოიცეს, რათა ის მსმენელისთვის უფრო გასაგები იყოს.</p>

მეოთხე მოსწავლის ნაშრომი – მიმართებითი დონე

მოსწავლე მწყობრად და თანმიმდევრულად გადმოსცემს სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებულ ისტორიებს. ურთიერთდაკავშირებულად მსჯელობს სამიზნე ცნების არსობრივ მახასიათებლებზე. გამოკვეთს კომპლექსური დავალების შეფასების კრიტერიუმების საშუალებით განსაზღვრულ ნიუანსებს. შესაბამისად, მასწავლებლის კომენტარი მიმართებითი დონის გრაფაში აღმოჩნდება სამიზნე ცნება „წყაროს“ სვეტში.

სამიზნე ცნება	წყარო	
კრიტერიუმი	აღწერილობა რა გააკეთა მოსწავლემ და რა დასკვნა გააკეთა ამის საფუძველზე	კომენტარი რა რჩევა მივეცი მოსწავლეს (განმავითარებელი შეფასება)
<p>მიმართებითი დონე მოსწავლეს შეუძლია გაიაზროს კავშირი რამდენიმე ასპექტს შორის, აგრეთვე ისიც, თუ როგორ ერგება/შეეხამება ეს ასპექტები ერთმანეთს და ქმნის მთელს, მთლიანობას. მისი ნააზრევი დასტრუქტურებულია და ამგვარად, მოსწავლეს აქვს იმის უნარი, რომ შეადაროს, დააკავშიროს, გააანალიზოს, გამოიყენოს თეორია, ახსნას საკითხი მიზეზებისა და შედეგების კუთხით.</p>	<p>მოსწავლე საინტერესოდ და შემოქმედებითად გადმოსცემს თამარ მეფის შესახებ ინფორმაციას. მის თხზულებაში გამოკვეთილია ფაქტორები, რომლებიც თამარის ისტორიკოსის ტენდენციურობას განაპირობებს (კერძოდ, ამბობს, რომ ისტორიკოსი მეფესთანაა დაახლოებული, ის მალავს რიგ ფაქტებს, მაგალითად, გიორგი მესამის რეპრესიებს, რომლებიც წინ უძღოდა თამარის გამეფებას).</p> <p>თუმცა, დავალებაში დაშვებულია შეცდომები, რომლებიც გვაფიქრებინებს, რომ მოსწავლეს ბოლომდე კარგად არ აქვს გააზრებული ეპოქა, რომელშიც თამარ მეფე ცხოვრობდა (მაგალითად, ახსენებს თავადებს, ამბობს რომ თამარი XI საუკუნეში გამეფდა).</p>	<p>შენ არაჩვეულებრივად გაართვი თავი დავალებას. შენს თხზულებაში გამოკვეთილია კრიტერიუმები: რა ფაქტორები განაპირობებს ეპოქის თანამედროვე ისტორიკოსის ტენდენციურობას? რა ნიუანსებში განსხვავდება ყუთლუ-არსლანის დასის გამოსვლის შესახებ თქვენი და თქვენი მონინალმდევე ისტორიკოსის მოსაზრებები ერთმანეთისგან; რა არის განსხვავებული ინტერპრეტაციის არსებობის მიზეზი?</p> <p>თუმცა, ნაკლებად ჩანს აქცენტი კრიტერიუმზე – კიდევ რა წყაროები არსებობს თამარ მეფის ეპოქის შესახებ; რამდენად სანდოა ისინი.</p> <p>იქნებ გეცადა, დაგესახელებინა თამარის ეპოქის ამსახველი სხვა წყაროები, რომლებიც უფრო შენი ნაამბობის სასარგებლოდ მეტყველებენ.</p> <p>ყურადღება გაამახვილე, ასევე ფაქტობრივ შეცდომებზე (მაგ. თავადები და სათავადოები ჯერ კიდევ არ არსებობდა იმ ეპოქაში). გაიხსენე ასევე, რომელი მეფეების მმართველობა უძღოდა წინ თამარის მეფობას.</p>

მეხუთე მოსწავლის ნაშრომი – აბსტრაქტული დონე

მოსწავლე კომპლექსური დავალების საშუალებით გამოკვეთილ მაგალითებზე დაყრდნობით ურთიერთდაკავშირებულად მსჯელობს საგნის ფარგლებში გამოკვეთილ რამდენიმე/ყველა სამიზნე ცნებაზე. უკავშირებს კომპლექსური დავალების საშუალებით გამოკვეთილ მოცემულობას პირად გამოცდილებას და სხვა ცხოვრებისეულ სიტუაციებს. შესაბამისად, მოსწავლელის კომენტარი აბსტრაქტული დონის გრაფაში აღმოჩნდება სამიზნე ცნება „წყაროს“ სვეტში.

სამიზნე ცნება	წყარო	
კრიტერიუმი	აღწერილობა რა გააკეთა მოსწავლემ და რა დასკვნა გააკეთა ამის საფუძველზე	კომენტარი რა რჩევა მივეცი მოსწავლეს (განმავითარებელი შეფასება)
<p>აბსტრაქტული დონე მოსწავლეს შეუძლია სტრუქტურის განზოგადება მოცემულის/შეთავაზებულის მიღმა, სტრუქტურის აღქმა მრავალი სხვადასხვა კუთხიდან/თვალთახედვით და იდეების გადატანა ახალ სფეროში. მას შეუძლია განზოგადება, ჰიპოთეზის წამოყენება, კრიტიკა ან თეორიის ჩამოყალიბება.</p>	<p>მოსწავლემ გაიგო დავალების არსი, შექმნა „მატიანე“, რომელშიც თამარის მეფობის ამსახველი ისტორია გადმოსცა განსხვავებული ინტერპრეტაციით (მაგ.: ყუთლუ-არსლანის დასის წევრების გამოსვლის მოტივად დაასახელა ის, რომ აღარ სურდათ გამეორებულიყო მეფის მხრიდან ის სისასტიკე, რასაც გიორგი მესამის მეფობის დროს ჰქონდა ადგილი). თამარ მეფის ისტორიკოსის ტენდენციურობა ახსნა მისი სიახლოვით სამეფო კართან (მაგ. გამოიგონა ის ფაქტი, რომ თამარის მემატიანეა მწიგნობართუხუცეს-ჭყონდიდელი).</p> <p>თხზულებიდან ჩანს, რომ მოსწავლე ფლობს მასალას თამარის ეპოქასთან დაკავშირებით და გააზრებული აქვს ისინი სამიზნე ცნების კონტექსტში; კერძოდ: ამჟღავნებს მე-12 საუკუნის საქართველოსა და მსოფლიოს პოლიტიკური რუკის ცოდნას (სამიზნე ცნება „სივრცე“), ქვეყნის სოციალურ-პოლიტიკური მოწყობის ცოდნას, მაგ.: ადეკვატურად ახსენებს ტერმინებს: „მწიგნობართუხუცეს-ჭყონდიდელი“, „უგვართა აღზევება“, „საერისთავოები“ (სამიზნე ცნება „ძალაუფლება“), ამყარებს მიზეზ-შედეგობრივ კავშირებს თამარის მეფობისა და მისი წინარე პერიოდის ისტორიულ მოვლენებს შორის (სამიზნე ცნება „ისტორიული მოვლენა/პროცესი“).</p> <p>მოსწავლემ ეპოქის სულისკვეთების უკეთ წარმოსაჩინად გამოიყენა არქაული სიტყვები.</p>	<p>შენ მშვენივრად გაართვი დავალებას. შენი ნაშრომიდან ჩანს, რომ სიღრმისეულად გაიაზრე:</p> <p>„ქართლის ცხოვრების“, როგორც საისტორიო წყაროს, მნიშვნელობა;</p> <p>ძალაუფლებისთვის ბრძოლის თავისებურებები თამარის ეპოქაში;</p> <p>შესაბამისი ეპოქის საქართველოს საგარეო და საშინაო პოლიტიკისთვის აქტუალური საკითხები;</p> <p>ყუთლუ-არსლანის დასის გამოსვლის მიზეზები და შედეგები.</p> <p>გთხოვ გაიხსენო ისტორიიდან, შენი პირადი ცხოვრებიდან მაგალითები, რომლებიც „მატიანეში“ გამოკვეთილ ნიუანსებს უკავშირდება:</p> <p>ვინმეს, ან რაიმეს ხომ არ გაგონებს თამარის ისტორიკოსის ტენდენციურობა;</p> <p>რომელ ისტორიულ მოვლენას გაგონებს ყუთლუ-არსლანის დასის გამოსვლა;</p> <p>რით განსხვავდება თამარის ეპოქა და მისთვის დამახასიათებელი ისტორიული მოვლენები სხვა ისტორიული ეპოქებისგან.</p>

ტიპობრივი დავალებები შემაჯამებელი შეფასებისათვის

გთავაზობთ სტანდარტით გათვალისწინებულ ტიპობრივ შემაჯამებელ დავალებათა ნუსხას. მოსწავლეზე და/ან მასწავლებელზე დამოკიდებული, თუ რომელ დავალებას/დავალებებს შეარჩევს.

- წყაროს გარჩევა;
- ვიდეომასალისა და ფილმების გარჩევა;
- მუზეუმში სტუმრობა;
- ექსკურსია;
- გამოკითხვა/კვლევის ჩატარება;
- როლური თამაში – პიესის დადგმა, რაიმეს ინსცენირება;
- ლიტერატურული შინაარსის შემოქმედებითი პროდუქტის შექმნა (პირველ პირში დღიურის, ჩანახატის დანერა);

სწავლა – სწავლების სტრატეგიები

საგანმანათლებლო ლიტერატურაში სწავლების მეთოდების სხვადასხვა კლასიფიკაციაა მიღებული. ძირითადად, გამოიყოფა მეთოდების ორი ჯგუფი:

- მეთოდები, რომლებიც ხელს უწყობს კონკრეტული მასალის ათვისებას;
- მეთოდები, რომლებიც ორიენტირებულია ზოგადი/ტრანსფერული უნარების განვითარებაზე.
- აღნიშნული დაყოფა ერთგვარად პირობით ხასიათს ატარებს, რამდენადაც მეთოდთა უმრავლესობა საგნობრივთან ერთად მოსწავლეებს ზოგადი კომპეტენციის განვითარებაშიც ეხმარება.

მნიშვნელოვანია, მასწავლებელმა გააანალიზოს და გააცნობიეროს თითოეული მეთოდის გამოყენების შესაძლებლობები კონკრეტულ საგანთან, ასაკობრივ ჯგუფთან, გარკვეული ინდივიდუალური მახასიათებლების მქონე მოსწავლეებთან მიმართებაში და მხოლოდ შემდეგ გააკეთოს სათანადო არჩევანი. ცნება „მეთოდი“ გულისხმობს მიზნის მისაღწევ გზას, ხერხს. სწავლების მეთოდი წარმოადგენს მასწავლებლის მიზანმიმართულ ქმედებას მოსწავლეებში სათანადო კომპეტენციის განსავითარებლად. სწავლების მეთოდის შერჩევისათვის მნიშვნელოვანია მასწავლებლის მიერ გაკვეთილის სასწავლო მიზნებისა და სავარაუდო შედეგების განსაზღვრა, რამდენადაც სწორედ შედეგზეა დამოკიდებული სწავლების მეთოდები. ამდენად, კონკრეტული მეთოდის შერჩევასას გასათვალისწინებელია შერჩეული მეთოდის შესაბამისობა აქტივობასთან, მოსწავლეთა შესაძლებლობებსა და გამოცდილებასთან, აგრეთვე მნიშვნელოვანია აქტივობისათვის საჭირო რესურსის ხელმისაწვდომობა, აქტივობისათვის განსაზღვრული დროის შესაბამისობა და სხვ.

საყურადღებოა, რომ ხშირ შემთხვევაში სასწავლო პრაქტიკაში ხდება აქტივობისა და მეთოდის გაიგივება. აქტივობას დაესმის კითხვა: „რას აკეთებს მასწავლებელი?“ მაგალითად, მასწავლებელი კლასთან ერთად შეიმუშავებს ჯგუფური მუშაობის ნებსებს, ხოლო ის, რასაც დაესმის კითხვა: „როგორ აკეთებს მასწავლებელი?“ (ე.ი. რა დიდაქტიკური ხერხით ახორციელებს ამ აქტივობას?) – მეთოდია.

იმისათვის, რომ მოსწავლემ ეფექტიანად გამოიყენოს სწავლების მეთოდები, იგი უნდა ფლობდეს სწავლის ეფექტურ სტრატეგიებს, რომელთა შორისაც გამოყოფენ: **1. კოგნიტურ სტრატეგიებს**. მათი საშუალებით მოსწავლე იძენს/მოიპოვებს ცოდნას, გადაამუშავებს, აანალიზებს, კრიტიკულად შეაფასებს, გამოიყენებს სხვა სიტუაციაში; **2. მეტაკოგნიტურ სტრატეგიებს** (მეტაკოგნიცია – აზროვნება საკუთარი აზროვნების შესახებ). ხელს უწყობს მოსწავლის აქტიურ ჩართვას საკუთარი სწავლების პროცესში, მართვაში, მონიტორინგსა და შეფასებაში, უვითარებს მოსწავლეს გააანალიზოს და გამოიტანოს დასკვნა, თუ რა და როგორ ისწავლა და დაგეგმოს საკუთარი თვითგანვითარება; **3. სოციალური სტრატეგია**, რომელიც სოციალურ ინტერაქციას ეფუძნება და სასწავლო გარემოში ცოდნის კონსტრუირებისათვის უპირატესობას თანამშრომლობით სწავლებას ანიჭებს (მაგალითად, ჯგუფური მუშაობა, დისკუსია, ურთიერთსწავლება და სხვ.); **4. რესურსებზე დაფუძნებული სტრატეგია** (მულტიმედიაური, ქსელური სასწავლო საშუალებები, მაგალითად, ინტერნეტი, ბიბლიოთეკა და სხვ.).

1. კოგნიტური დიაგრამები

გრაფიკული სქემების გამოყენება წარმოდგენის არალინგვისტურ ფორმებს შორის ყველაზე ფართოდ გავრცელებული მეთოდია. გრაფიკული სქემა, როგორც წესი, წარმოსახვის ორივე ფორმას გულისხმობს – ლინგვისტურს და არალინგვისტურს. ლინგვისტურია სიტყვები და ფრაზები. არალინგვისტურია სხვადასხვა ტიპის სიმბოლოები და ისრები, რომლებიც სიმბოლოებს შორის ურთიერთობებს გამოხატავენ.

კოგნიტური დიაგრამებით, ანუ გრაფიკული ორგანიზატორებით მუშაობა მოსწავლეებს მნიშვნელოვანი ინფორმაციის აღქმაში ეხმარება. მოსწავლეებს ხელთ ეძლევათ ტექსტის, იდეის, საკითხის კონტროლის მექანიზმი, რომელიც ნაწილისა და მთელის, ცნებისა და დეტალების ურთიერთმიმართების დადგენასა და ვიზუალურად დანახვაში დაეხმარებათ.

კოგნიტური დიაგრამების საშუალებით მოსწავლე:

- ანაწევრებს მოცემულ ინფორმაციას;
- ორგანიზებას უკეთებს ინფორმაციას;
- შეიცნობს მთელისა და დეტალების ურთიერთმიმართებას;
- ეჩვევა კრიტიკულ აზროვნებას;
- სწავლობს დამოუკიდებლად მუშაობას.

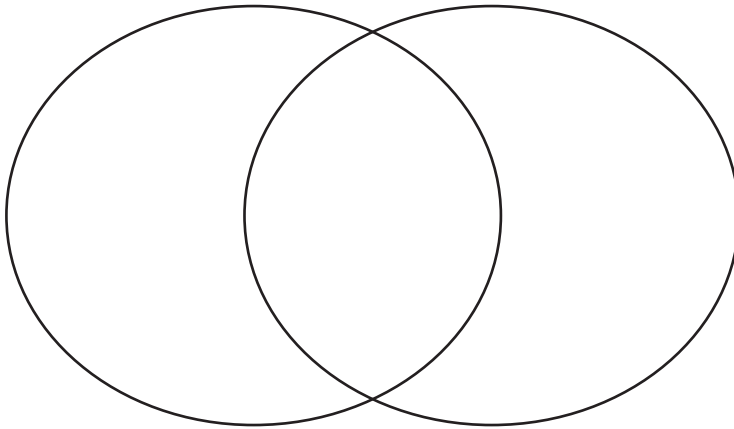
როდის და როგორ გამოიყენება კოგნიტური დიაგრამები:

- გამოიყენება როგორც ახალი მასალის გაცნობა-წარმოდგენისას, ასევე მასალის ათვისების შემდეგ შემაჯამებელი სამუშაოს ჩატარების დროს;
- გამოიყენება როგორც ტექსტის კითხვისა და დამუშავების, ასევე წერიტი სამუშაოს დაწყების დროს;
- გამოიყენება როგორც საშინაო დავალების, ასევე საკლასო სამუშაოს ჩატარების დროს;
- გამოიყენება როგორც ინდივიდუალურად, ასევე ჯგუფებში მუშაობის დროს.

მეთოდები, რომლებიც მსგავსებასა და განსხვავებას უკავშირდება, შეიძლება სწავლის ქვაკუთხედად იქნეს მიჩნეული. ამ სახის დავალებებზე მუშაობისას მოსწავლეები ავლენენ მათ მიერ შეძენილი ცოდნის გააზრებისა და განსხვავებულ კონტექსტში გამოყენების უნარ-ჩვევებს. განსაკუთრებით ეფექტურია მსგავსებისა და განსხვავების მეთოდის გამოყენება, როდესაც მოსწავლეები მასწავლებლის მინიშნებების გარეშე, ერთობლივი მუშაობის (ჯგუფური) პირობებში აკეთებენ სათანადო დასკვნებს, ეს კი ხელს უწყობს ახალი, ზოგჯერ ურთიერთგანსხვავებული იდეების სტიმულირებას. ცოდნის გააზრებისა და გამოყენების ეფექტურობას საგრძნობლად ზრდის მოსწავლეთა მიერ გრაფიკული სქემებისა და დიაგრამების გამოყენება, რაც ხელს უწყობს საერთო და განმასხვავებელი ნიშნების აღმოჩენის სტიმულაციას. ეფექტური შედარებისათვის საყურადღებოა მოსწავლეთა მიერ შესაძარბელი ობიექტების, ფაქტების, მოვლენების მნიშვნელოვანი მახასიათებლების მკაფიოდ განსაზღვრა, რაც შემდეგ უკვე მსგავსებისა და განსხვავების იდენტიფიკაციის საფუძვლად იქცევა. მნიშვნელოვანია, რომ მასწავლებელმა შედარებისათვის გამოიყენოს ნათლად სტრუქტურირებული სავარჯიშოები (რას და რომელი მახასიათებლების მიხედვით ადარებენ), რაც საყურადღებოა მოსწავლეთა მხრიდან ძალისხმევის გარკვეული ტიპის დასკვნებზე მიმართვის თვალსაზრისით. ამ ტიპის დავალებები მიმართულია მოსწავლეთა მიერ ერთსა და იმავე მახასიათებლებს შორის არსებული მსგავსება-განსხვავებების ამოცნობაზე.

შედარებისა და მსგავსება-განსხვავების მიზნით გამოიყენება:

ვენის დიაგრამა

ვენის დიაგრამა გამოიყენება ორი საგნის ან მოვლენის, განსახილველი საკითხების, ფაქტების, სხვადასხვა ხელოვანის შემოქმედების, ხელოვნების ერთი დარგის, ჟანრისა თუ სხვ. ნიმუშების და ა.შ. როგორც საერთო, ისე განმასხვავებელი ნიშნების დასაფიქსირებლად: წრეების გადაკვეთის მონაკვეთში ჩაინერება საერთო, მარჯვენა და მარცხენა მონაკვეთებში კი – განსხვავებული ნიშნები.

ვენის დიაგრამაზე მუშაობა მოსწავლეს უადვილებს განსახილველი საკითხის უკეთ გააზრებასა და აღქმას, განუვითარებს დაკვირვებულობის, კრიტიკული და ანალიტიკური აზროვნებისა და დამოუკიდებელი მუშაობის უნარ-ჩვევებს.

ვენის დიაგრამაზე მუშაობა შესაძლებელია როგორც ინდივიდუალურად, ისე წყვილში და ჯგუფების სავარჯიშოში.

შედარების მატრიცა

ეს გრაფიკული სქემა გამოიყენება იმ შემთხვევაში, როდესაც შესადარებელია ორზე მეტი საგანი ან მოვლენა, ნაწარმოები და ა.შ., რაც ითვალისწინებს უფრო დეტალურ მიდგომას შესადარებელი ობიექტებისადმი და გარდა შედარება-განსხვავებისა, აღინიშნება თითოეული ობიექტის მახასიათებლებიც.

დიაგრამა 2
შეღარების მატრიცა
მატრიცა

მასხასიათებლები	შესადარებელი თემები			
	# 1	2	3	
1				მსგავსებები
				განსხვავებები
2				მსგავსებები
				განსხვავებები
3				მსგავსებები
				განსხვავებები
4				მსგავსებები
				განსხვავებები

T-დიაგრამა

მომხრე	მონინაღმდეგე

სქემა გამოიყენება განსახილველი საკითხების (ფაქტების, მოვლენების, მხატვრული მიმართულებების, ეპოქების, ხელოვანთა შემოქმედების, ხელოვნების ნიმუშების და ა.შ.) შესადარებლად, დასაპირისპირებლად, ანუ მხოლოდ განმასხვავებელი ნიშნების აღსანიშნად. შესაბამისად, სქემის თითოეულ გრაფაში ჩაინერება ფაქტების, მოვლენების და ა.შ. განსხვავებული ნიშნები. სქემაზე მუშაობა მოსწავლეს გაუადვილებს განსახილველი საკითხის უკეთ გააზრებას, მის არსში წვდომას, განუვითარებს დაკვირვების, დასკვნების გაკეთების, კრიტიკული აზროვნებისა და დამოუკიდებელი მუშაობის უნარებს. სქემაზე მუშაობა შესაძლებელია როგორც ინდივიდუალურად, ისე წყვილში და ჯგუფურად.

ორმხრივ ჩანაწერთა დღიური

ამ სქემაზე მუშაობა გამოიყენება მოსწავლის კრიტიკული აზროვნებისა და არგუმენტირებული მსჯელობის, დამოუკიდებელი მუშაობის უნარების განვითარებისათვის. მოცემული სქემის პირველ გრაფაში („ციტატა“) მოსწავლეებს შევთავაზებთ, ჩანწეროს ციტატა სახელმძღვანელოდან (შესაძლებელია ამ მიზნით სხვა სახის ინფორმაციის გამოყენებაც), რომელთან დაკავშირებითაც საკუთარ მოსაზრებებს ჩანწერს სქემის მეორე ნაწილში („კომენტარი“)

ციტატა	კომენტარი

„ვიცი, ვისწავლე, მინდა ვიცოდე“

ახალი თემის დაწყებისას მოსწავლეები აკეთებენ ჩანაწერებს მოცემული სქემის პირველ გრაფაში. თემის დასრულებისას კი, ძირითადად, შემაჯამებელ გაკვეთილზე, ავსებენ მეორე და მესამე გრაფებს. მასწავლებლისათვის მნიშვნელოვანია ჩანაწერების ანალიზი, რაც ნათლად მეტყველებს მოსწავლეთა მიერ შეძენილი ცოდნის ათვისების ხარისხზე, აგრეთვე შემეცნებით ინტერესებზე, რომელიც მესამე გრაფაში შესრულებულ ჩანაწერში.

რა ვიცი	რა ვისწავლე	რა მინდა ვიცოდე

„3, 2, 1“

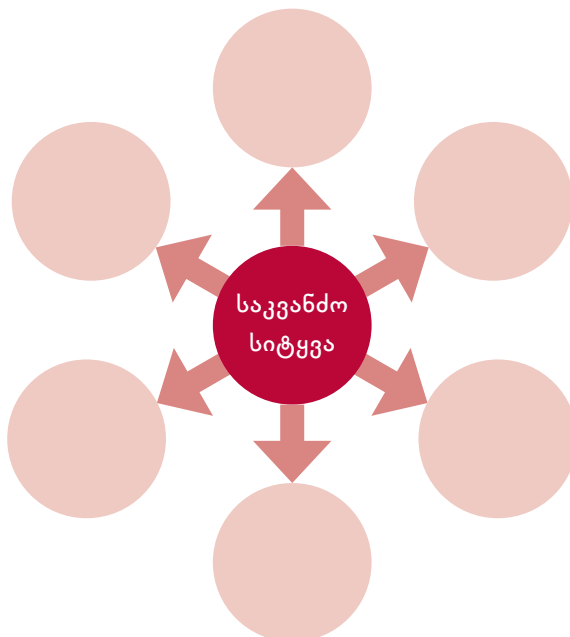
მოცემულ სქემაზე მუშაობა მნიშვნელოვანია როგორც შეძენილი ცოდნის გამოვლენის, საკუთარი დამოკიდებულების გადმოცემის, ისე თვითშეფასების უნარების გამოვლენისათვის.

მოცემულ სქემაზე მუშაობა თემატური ციკლის დასკვნითი გაკვეთილისათვის არის მიზანშეწონილი. სასურველია, მოსწავლეები წინასწარ იყვნენ ინფორმირებული, რომ თითოეულ გრაფაში მხოლოდ თემებისა თუ საკითხების ჩამოთვლა არ არის საკმარისი. მათ უნდა დაასაბუთონ საკუთარი მოსაზრებები, რაც ხელს შეუწყობს სასწავლო მასალაზე კონცენტრირების, კრიტიკული აზროვნებისა და არგუმენტირებული მსჯელობის უნარ-ჩვევების განვითარებას.

ჩანერე 3 თემა/საკითხი, რომლებითაც განსაკუთრებით დაინტერესდი.	
2 თემა/საკითხი, რომლებთან დაკავშირებითაც გაგიჩნდა მეტი ინფორმაციის მიღების ინტერესი.	
1 თემა/საკითხი, რომელზეც იმსჯელებდი ამხანაგებთან ერთად	

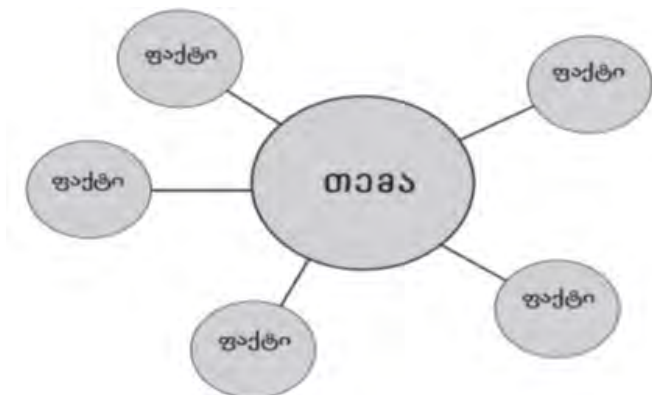
ასოციაციური რუკა (ე.წ. „აბლაბუდა“)

ასოციაციური რუკა გამოიყენება მოსწავლეთა ყურადღების მაქსიმალური მობილიზებისა და კონცენტრაციის, აზროვნების გააქტიურების, შეძენილი ცოდნის გამოვლენა-განმტკიცების, შეჯამების მიზნით. დაფის ან ფურცლის ცენტრში იწერება საკვანძო სიტყვა/ ფრაზა, რომელიც შეიძლება აღნიშნავდეს კონკრეტულ ტერმინს, ეპოქას, მოვლენას, პიროვნებას და ა.შ. აღნიშნული საკვანძო სიტყვის ირგვლივ მოსწავლეები წერენ სიტყვებს, ფრაზებს, რომლებსაც ამ სიტყვასთან/ ფრაზასთან დაკავშირებით გაიხსენებენ. ამის შემდეგ აზრობრივად აკავშირებენ ამ სიტყვებს, ფრაზებს როგორც ერთმანეთთან, ისე საყრდენ სიტყვასთან და გამოსახავენ ხაზებით. ამ მეთოდის გამოყენება შესაძლებელია როგორც ინდივიდუალური, ისე წყვილში და ჯგუფური მუშაობისას.

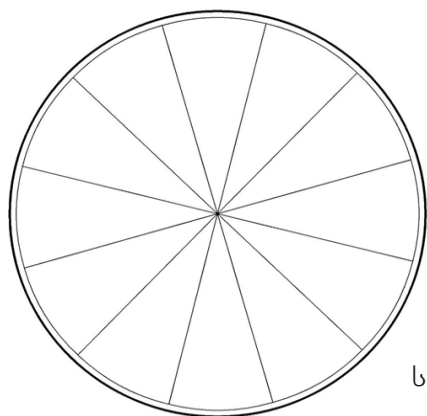

გარდა ამ კოგნიტური სქემებისა გთავაზობთ კიდევ რამდენიმე გრაფიკულ სქემას, რომელიც შეესაბამება ინფორმაციის დალაგების კონკრეტულ პარადიგმებს.

- **აღწერითი პარადიგმები.** აღწერითი პარადიგმა შეიძლება გამოვიყენოთ კონკრეტული ადამიანების, ადგილების, საგნებისა და მოვლენების შესახებ ფაქტების წარმოსადგენად. არ არის აუცილებელი, რომ აღწერით პარადიგმაში მოქცეული ინფორმაცია რამე თანმიმდევრობის მიხედვით იყოს დალაგებული.

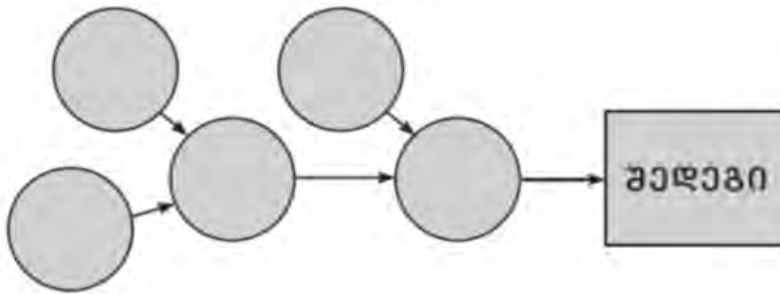
- **დროითი თანმიმდევრობის პარადიგმები.** დროითი თანმიმდევრობის პარადიგმა მოვლენების ქრონოლოგიური პრინციპით დალაგებას გულისხმობს. ასეთი სქემების შევსება დაეხმარება მოსწავლეებს ქრონოლოგიის დადგენასა და დანახვაში.

საათი – მოვლენათა თანმიმდევრობა

პროცესის/მიზეზშედეგობრიობის პარადიგმები. პროცესის/მიზეზშედეგობრიობის პარადიგმა გულისხმობს ინფორმაციის დალაგებას ა. კაუზატიურ ქსელში, რომელსაც კონკრეტულ შედეგამდე მივყავართ. ან ბ. მოქმედებების ერთობლიობაში, რომელიც ლოგიკურად სრულდება კონკრეტული პროდუქტით.

ა.

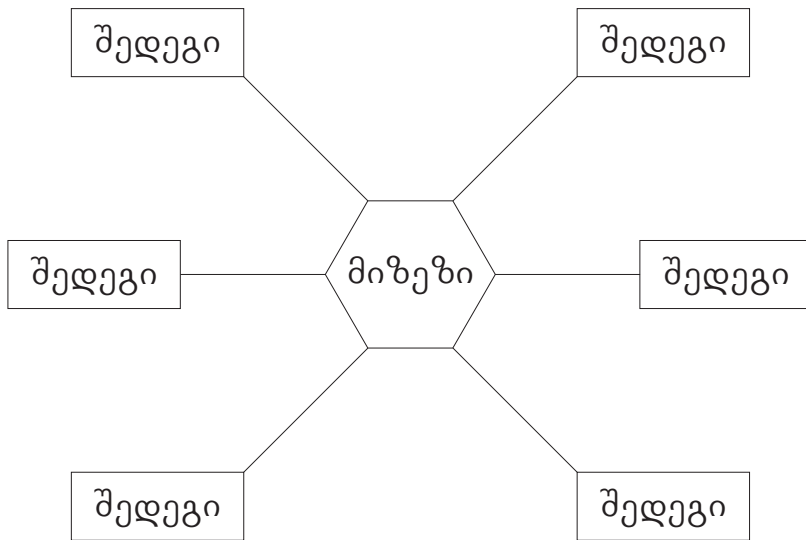
ბ.

მოვლენა 1 ეს მოხდა იმიტომ, რომ:

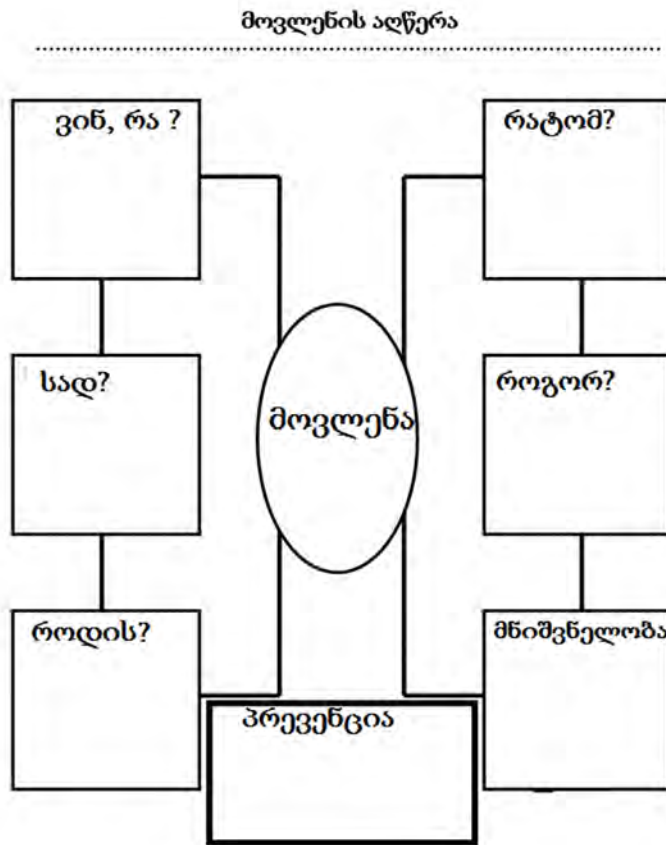
└─>

└─>

შედეგი

ეპიზოდის პარადიგმები. ეპიზოდის პარადიგმა საშუალებას იძლევა, გარკვეულ სისტემაში მოვიყვანოთ ისეთი კონკრეტული ინფორმაცია, როგორებიცაა: ა. მოვლენის დრო და ადგილი, ბ. კონკრეტული ადამიანები, გ. მოვლენის ხანგრძლივობა, დ. მოვლენათა კონკრეტული თანმიმდევრობა, ე. კონკრეტული მიზეზი და შედეგი.

2. მეტაკოგნიტური სტრატეგიები

მეტაკოგნიცია სიტყვასიტყვით ნიშნავს კოგნიციას (ცოდნა, შემეცნება) კოგნიციის შესახებ – ან ცოდნას ცოდნისა და სწავლის შესახებ. ეს მეტაკოგნიტური ცოდნა უმაღლესი რიგის კოგნიციაა, რომელიც გამოიყენება კოგნიტური პროცესების მონიტორინგისა და რეგულირებისათვის ისეთებისა, როგორებიცაა ლოგიკური აზროვნება, გაგება-გაანალიზება პრობლემის გადაჭრა, სწავლა და ა.შ. ვინაიდან ადამიანები განსხვავდებიან თავიანთი მეტაკოგნიტური ცოდნისა და უნარის მიხედვით, ისინი განსხვავდებიან სწავლის ხარისხისა და სისწრაფის მიხედვითაც. მეტაკოგნიცია მოიცავს სამი სახის ცოდნას:

(1) დეკლარაციულ ცოდნას საკუთარი თავის, როგორც მსწავლელის შესახებ, იმფაქტორების შესახებ, რომლებიც გავლენას ახდენს შენს სწავლასა და მეხსიერებაზე და გარკვეული დავალების შესრულებისათვის აუცილებელ უნარ-ჩვევებზე, სტრატეგიებსა და რესურსებზე.

(2) პროცედურული ცოდნა ან იმის ცოდნა, როგორ გამოიყენო სტრატეგიები.

(3) პირობისეული ცოდნა დავალების დასრულების უზრუნველსაყოფად – იმის ცოდნა, როდის და რატომ გამოიყენო სტრატეგიები და პროცედურები.

მეტაკოგნიცია არის ამ დეკლარაციული, პროცედურული და პირობისეული ცოდნის სტრატეგიული გამოყენება მიზნების მისაღწევად და პრობლემების დასაძლევად.

მეტაკოგნიტური ცოდნა გამოიყენება აზროვნებისა და სწავლის რეგულირებისათვის. არსებობს სამი არსებითი უნარი, რომელთა საშუალებითაც ხორციელდება ეს პროცესი. ესენია: დაგეგმვა, მონიტორინგი და შეფასება.

დაგეგმვა გულისხმობს იმის გადაწყვეტას, რა დრო უნდა დაეთმოს დავალებას, რა სტრატეგიები უნდა იქნეს გამოყენებული, როგორ უნდა დაიწყოს დავალების შესრულება, რა რესურსები უნდა შეგროვდეს, რა თანმიმდევრობას უნდა მიეცეოდეს, რაზე არ დავკარგოთ დიდი დრო, რას მივაპყროთ განსაკუთრებული ყურადღება და ა.შ.

მონიტორინგი არის მოცემული მომენტის აღქმა, გაცნობიერება იმისა, „რას ვაკეთებ“. მონიტორინგი მოიცავს კითხვას: „გამოდის აქედან რაიმე აზრი? ზედმეტად ხომ არ ვჩქარობ? საკმარისად ვისწავლე?“

შეფასება მოიცავს აზროვნების, სწავლის პროცესებისა და შედეგების შესახებ შეფასებების გაკეთებას. „სტრატეგიის შეცვლა ხომ არ იქნება უპრიანი? დახმარება ხომ არ ვითხოვო? დავნებდე? არის ეს ნაშრომი დასრულებული?“

გამოყოფენ სტრატეგიათა შემდეგ სახეებს:

სტრატეგიის ტიპი	მაგალითი
მასალის გამეორების მარტივი სტრატეგიები	ფაქტობრივი მონაცემების რამდენჯერმე გამეორება
მასალის გამეორების რთული სტრატეგიები	ტექსტში მნიშვნელოვანი პუნქტების ხაზგასმა
ინფორმაციის დამუშავების მარტივი სტრატეგიები	ასოციაციების ფორმირება:
ინფორმაციის დამუშავების რთული სტრატეგიები	ანალოგიების ფორმირება, პერიფრაზირება, შედეგების შეჯამება, დაკავშირება
ინფორმაციის ორგანიზების მარტივი სტრატეგიები	დაჯგუფება, კლასიფიკაცია
ინფორმაციის ორგანიზაციის რთული სტრატეგიები	ძირითადი იდეის იდენტიფიკაცია, განზოგადებული ცნებების ამსახველი ცხრილების დამუშავება.
მასალის გაგების, შემოწმების სტრატეგიები	შეკითხვები თვითკონტროლისათვის, ძირითადი პუნქტების, თეზისების ჩამოთვლა, მიზნების დასახვა და ამ მიმართულებით საკუთარ წინსვლაზე თვალის მიდევნება.
აფექტური და მოტივაციური სტრატეგიები	შინაგანი მოტივაციის გამოყენება, „მე შემძლია ამის გაკეთება უბრალოდ, დრო მჭირდება, ემოციათა მართვის ტექნიკები, დადებითი განწყობის შემუშავება“.

3. **სოციალური სტრატეგია** როგორც აღვნიშნეთ, ამგვარი სტრატეგიები ურთიერთთანამშრომლობაზეა აგებული. გთავაზობთ ჯგუფური მუშაობისათვის საჭირო მეთოდურ რეკომენდაციებს.

ჯგუფური მუშაობა

ჯგუფში მუშაობის დაგეგმვა

- ჯგუფში მუშაობისთვის აუცილებელია, რომ მოსწავლეები ხედავდნენ ერთმანეთს და ესმოდეთ ერთმანეთის; საჭიროა დაგურიგოთ მასალა ჯგუფებს; სასწავლო საშუალებები ხელმისაწვდომი უნდა იყოს.
- სამუშაო ფურცელზე მითითებები უნდა იყოს მოსწავლისათვის გასაგებ ენაზე და ზუსტად ფორმულირებული, რათა მათი შესრულება შესაძლებელი იყოს მასწავლებლის გარეშე.
- ჯგუფში მუშაობისას უნდა ვიფიქროთ არა მხოლოდ სასწავლო მიზნების მიღწევებზე, არამედ თანამშრომლობის უნარის განვითარებაზეც.

თანამშრომლობის ძირითადი პრინციპები

- ჯგუფის წევრებმა უნდა მოუსმინონ თანაჯგუფელებს, თითოეული უნდა მონაწილეობდეს მუშაობაში, აუცილებლობის შემთხვევაში უნდა ითხოვდეს და იღებდეს დახმარებას.
- მასწავლებელი თვალს ადევნებს, რომ თითოეულმა მოსწავლემ შეასრულოს განსაზღვრული როლი (ორგანიზატორ-ლიდერის, გამომსვლელის, განმაზოგადებლის, დროის მაკონტ-

როლებლის და ა.შ.), ამასთანავე სხვადასხვა დავალების დროს როლები უნდა შეიცვალოს.
როგორ დავყოთ ჯგუფებად?

- ჯგუფის ოპტიმალური სიდიდე – 4-5 მოსწავლე; დიდი მოცულობის დავალებისთვის, რომელიც დაყოფილია რამდენიმე სავარჯიშოდ, შესაძლებელია უფრო დიდი ჯგუფების შექმნაც.
- ჯგუფები მუდმივად ცვალებადი უნდა იყოს, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ჯგუფისათვის მიცემული დავალება რამდენიმე დღის ერთობლივ მუშაობას მოითხოვს. კლასის დაყოფამ უცვლელ ჯგუფებად შეიძლება ჩაშალოს ამგვარი მუშაობის პრინციპი, რადგან ყველა მოსწავლემ აქტიურად უნდა იმუშაოს.

რას აკეთებს მასწავლებელი იმ დროს, როცა მოსწავლეები მუშაობენ?

- თვალი ადევნეთ ჯგუფების მუშაობას, მაგრამ არ უხელმძღვანელოთ მათ. მოსწავლეები მუშაობენ დამოუკიდებლად პირადი პასუხისმგებლობის განცდით. შეგიძლიათ მიეხმაროთ ჯგუფებს – გაცვალოთ ინფორმაცია მუშაობის პროცესთან დაკავშირებულ საკითხებზე. მუშაობისას შეეცადეთ, მიაწოდოთ ახალი იდეები.
- სთხოვეთ მოსწავლეებს გაუზიარონ ერთმანეთს თავიანთი მოსაზრებები, მოუსმინონ სხვებს და მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე დამოუკიდებლად გამოიტანონ დასკვნები.
- მუშაობის დროს გააკეთეთ კომენტარები. ინფორმაცია მოსწავლეთა გამოსვლის შესახებ უნდა იყოს კონკრეტული. ნუ მოერიდებით ხშირად, კონკრეტულად და ღიად კომენტირებას. ეს უნდა გააკეთოთ როგორც ჯგუფებად მუშაობის დროს, ასევე მიღებული შედეგების შეჯამებისას.
- თუ ჯგუფები ძნელად გასაკონტროლებელი ხდება, შეწყვიტეთ მუშაობა და განიხილეთ ეს საკითხი.
- მიუთითეთ, როგორი საქციელი ქმნის პრობლემებს, რომელი მოსწავლე არ ასრულებს თავის როლს და განმარტეთ, რომ ყველა პასუხისმგებელია დავალების შესრულებაზე. თითოეულ ჯგუფს 5 წუთით დაუნიშნეთ დამკვირვებელი. მოგვიანებით ეს დამკვირვებლები გამოთქვამენ თავიანთ შთაბეჭდილებებს. ჯგუფის მოქმედება მთელმა კლასმა უნდა განიხილოს.

4. რესურსებზე დაფუძნებული სტრატეგია ბუნებრივია ამ კომპონენტის აქტიურად გამოყენების გარეშე შეუძლებელია თანამედროვე სწავლების მიზნებისა და ამოცანების მიღწევა. უბრალოდ საინტერესო და შემოქმედებითი გაკვეთილის ჩატარება. გთავაზობთ რამდენიმე სახის რესურსის გამოყენებისათვის საჭირო მეთოდოლოგიურ რეკომენდაციებს.

წერილობით წყაროებზე მუშაობა

წერილობითი წყაროები მოსწავლის წიგნის ერთ-ერთი ძირითადი კომპონენტია. მათი დამუშავება ხელს უწყობს მოსწავლის კვლევით-ანალიტიკური უნარის განვითარებას, და შეესაბამება ეროვნული სასწავლო გეგმის ძირითად საგანმანათლებლო პრინციპებს რადგან მოიცავს ცოდნის როგორც დეკლარაციულ, ისე პროცედურულ კატეგორიას.

წერილობითი წყარო არის ის ძირითადი რესურსი საიდანაც მოიპოვება ისტორიული ცოდნა და მათი დამუშავების შედეგად შესაძლებელი ხდება წარსულის სურათის რეკონსტრუირება.

გასათვალისწინებელია ის ფაქტორი, რომ წყაროს ანალიზი, ტექსტის კარგად გააზრებას გულისხმობს, რადგან პასუხების დიდი ნაწილი ტექსტშივეა. წყაროზე მუშაობა გულისხმობს პასუხის ძიებას შეკითხვებზე რომელიც მის მიმართ ჩნდება.

- ვინ არის ავტორი? როდის ცხოვრობდა? საკუთარი გამოცდილების საფუძველზე წერდა თუ რაიმე სხვა ინფორმაციით საზრდოობდა? შეიძლებოდა თუ არა მოეხდინა ვინმეს/რამეს გავლენა ავტორზე, როდესაც ტექსტს ქმნიდა?
- რა სახის ნაწერებთან გვაქვს საქმე? მაგ. ქრონიკა, ნარატიული თხზულება, ლიტერატურული ნაწარმოები, სახელმწიფო დოკუმენტი, მოგზაურობის დღიური თუ სხვ.?
- სად და როდის ვითარდება წყაროში აღწერილი მოვლენები? რაზეა იქ საუბარი? რა დასკვნის გამოტანა შეიძლება?
- როგორია ავტორის თხრობის ტონი? რა მიზანს ისახავს ავტორი ამბის გადმოცემით? შეიცავს თუ არა ტექსტი ავტორისეულ შეფასებებს? იჩენს თუ არა მიკერძოებას? რისი თქმა სურს მკითხველისთვის?

გარდა ამ ზოგადი ინფორმაციისა, თითოეული წყარო ინფორმაციას გვანვდის, კონკრეტულ ეპოქაზე, კონკრეტულ მეფეზე, სახელმწიფო თუ საეკლესიო მოღვაწეზე, რაიმე კონკრეტულ ბრძოლაზე ან თუნდაც ადამიანების ყოფა-ცხოვრებაზე. ამიტომ თითოეული წყარო მოითხოვს ტექსტის შინაარსიდან გამომდინარე კითხვის დასმას.

ილუსტრაციაზე მუშაობა

ილუსტრაციაზე მუშაობა და მისი ანალიზი ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია, რომელიც ემსახურება ანალიტიკური აზროვნების განვითარებას.

ილუსტრაცია არის ნებისმიერი ვიზუალური სახის ნაბეჭდი, მაგ. კარიკატურა, პოსტერი, ნახატი, ფოტო, პლაკატი, საფოსტო მარკა და ა.შ.

ილუსტრაცია ყოველთვის ძვირფასი წყაროა, რადგან ზედ დატანილი შეიძლება იყოს, ისტორიული პირი, თარიღი, რამე ისტორიული მოვლენა/პროცესი. მოსწავლე ყურადღებით უნდა დააკვირდეს ილუსტრაციაზე გამოსახულ ყველა დეტალს. ილუსტრაციის ზოგად სიუჟეტს, თარიღებს, წარწერის ენასა და შინაარსს. როგორც წყაროს ილუსტრაციასაც აქვს ზოგადი, უნივერსალური კითხვები:

- როდის არის შექმნილი ილუსტრაცია?
- რა პერიოდის ისტორიულ პერიოდს აღწერს ილუსტრაცია?
- ვინ არის ილუსტრაციის შემქმნელი და რა მოტივი ამოძრავებდა როდესაც ქმნიდა მას?

რუკაზე მუშაობა

რუკაზე მუშაობაც მოსწავლის წიგნისა და რვეულის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია და ემსახურება უპირველეს ყოვლისა ისტორიულ სივრცეში ორიენტირების უნარის განვითარებას.

რეკომენდებულ სავარჯიშოთა შორისაა ისტორიულ და თანამედროვე პოლიტიკურ რუკებზე ერთდროულად მუშაობა, მათი შედარება. დადგენა ძველი სახელმწიფოების, იმპერიების ადგილას დღეს რომელი სახელმწიფოები მდებარეობენ.

გარდა ამისა, ისტორიული რუკა ბევრ ინფორმაციას გადმოგვცემს, ზედ დატანილია საზღვრების ცვლილებები, მიგრაციები. რუკაზე მუშაობა კი მოითხოვს მიღებული თეორიული მასალის დაკავშირებას პრაქტიკულ მუშაობასთან.

სანამ მოსწავლეები რუკაზე რუკებზე მუშაობას დაიწყებენ, აუცილებელია რუკის ლეგენდის განხილვა.

თემატური მატრიცები

<p>თემა: საქართველო გვიანანტიკურ და ადრეული შუა საუკუნეების ეპოქაში (1014 წლამდე)</p>	<p>თემასთან დაკავშირებული წარმოდგენები:</p> <ul style="list-style-type: none"> • მომთაბარეების შესაჩერებლად კავკასიის უღელტეხილების გამაგრებას ბიზანტიისა და სპარსეთისთვის სტრატეგიული მნიშვნელობა ჰქონდა; ეს საერთაშორისო პოლიტიკაში ქართული სახელწოდებების (ქართლი, ეგრისი) როლის ზრდას განაპირობებდა. • შუა საუკუნეებში „აბრეშუმის გზა“ ევროპასა და აზიას ერთმანეთთან აკავშირებდა. იგი საქართველოზეც გადიოდა; • ქრისტიანობა და ისლამი მონოთეისტური რელიგიებია; • შუა საუკუნეებში ხშირი იყოს განხეთქილება ქრისტიანობის სხვადასხვა მიმდინარეობას შორის; სადავო საკითხები მსოფლიო საეკლესიო კრებებზე წყდებოდა; • ქრისტიანულ სამყაროში სულ რამდენიმე ავტოკეფალური ეკლესიაა. საქართველოს ეკლესია ერთ-ერთია მათ შორის; • შუა საუკუნეებში მონასტრები სავაჭარო-საეკლესიო კერებს წარმოადგენდნენ; ისლამი მუჰამედის ქადაგების შედეგად წარმოიქმნა; არაბთა სახალიფოსთან საქართველოს მჭიდრო ურთიერთობა ჰქონდა; • VIII-IX საუკუნეებში საქართველოში სამეფო-სამთავროების (აფხაზეთის სამეფო, კახეთის საქორეპისკოპოსო, ტაო-კლარჯეთის „ქართველთა სამეფო“, ჰერეთის სამეფო, თბილისის სამირო) ხანაა • შუა საუკუნეებში შეიქმნა ერთიანი ქართული მონარქია რომელსაც ბაგრატიონები ედგნენ სათავეში.
<p>თემასთან დაკავშირებული საკვანძო შეკითხვები:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • რა ახდენს გავლენას III საუკუნის საქართველოზე პოლიტიკური ვითარების შეცვლისას? • რა მნიშვნელობა ჰქონდა საქართველოსთვის ქრისტიანობის რელიგიურ რელიგიად მიღებას? • რა განაპირობებდა ქართველების პოლიტიკურ ორიენტაციას V საუკუნეში? • როგორ იყენებდა ქართლის სამეფო დიდ იმპერიებს შორის დაპირისპირებას საკუთარი მიზნების განსახორციელებლად? • რა შეიცვალა ქართლის სამეფოში ვახტანგ მეფის მიერ განხორციელებული რეფორმების შედეგად? • რომელმა საგარეო და საშინაო ფაქტორებმა მოახდინა გავლენა ქართლოში მეფობის გაუქმებაზე? • როგორ გახდა შესაძლებელი ერთმანეთის შემოღება ქართლოში? • რა ფაქტორებმა განაპირობეს არაბების მიერ საქართველოს დამორჩილება? • რა მიზეზების გამო აწარმოებდნენ არაბები სადამსჯელო ლაშქრობებს საქართველოში? • რა იყო თბილისის სამიროს საზოგადოებრივი ორგანიზაციების იდენტობის საერთო მახასიათებლები? • ბრძოლის რა ფორმებსა და მეთოდებს იყენებდნენ ქართველები არაბთა წინააღმდეგ? • რა მიზეზებმა განაპირობეს კახეთისა და ჰერეთის სამთავროების შექმნა? • რა მიზეზებმა განაპირობეს ეგრის აფხაზეთის სამეფოს შექმნა? • რა პროცესებმა შეუწყო ხელი ტაო-კლარჯეთის სამეფოში კულტურული კერების ჩამოყალიბებას? • რამ შეუწყო ხელი ერთიანი ქართული სამეფოს შექმნას?

კომპლექსური დავალებები (დასახელება)	სამიზნე ცნებები და ქვეცნებები	საკითხები	საკვანძო შეკითხვები
მოსხენება ისტორიის კლუბის წევრებისათვის	<p>ცნება/ცნებები: წყარო, მოვლენა/პროცესი, დრო;</p> <p>ქვეცნება: ნარატული წყაროები; ეპოგრაფიკული მასალა; ნუმრუნმატიკური მასალა; არქეოლოგიური ძეგლები და არტეფაქტი; ისტორიული ეპოქა, მოვლენა, რეფორმები</p>	<p>§ 24-25. როგორ იცვლება პოლიტიკური ვითარება III საუკუნის საქართველოში? § 26-27. როგორ გაქრისტიანდა საქართველო</p>	<p>როგორ წარმოვაჩინო ზეპირი მოხსენების მეშვეობით III-IV საუკუნეების საქართველოს ისტორიის წყაროები და საქართველოში მომხდარი მნიშვნელოვანი მოვლენები</p>
სამხედრო მოხსენება	<p>ცნება/ცნებები: სივრცე; მოვლენა/პროცესი; დრო.</p> <p>ქვეცნება: ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცე, სახელმწიფოს ადმინისტრაციული ერთეულები, ისტორიული პიროვნება; დიპლომატიური იმპლავაცია/ზავი/ხელშეკრულება; აჯანყება; ბრძოლა/ომი, პიროვნებასთან გარეგნული ეპოქა,</p>	<p>§ 28. რა გამოწვევების წინაშე იდგა ქართლი V საუკუნეში და როგორ უმკლავდებოდა მათ? § 29-30. როგორ შეიცვალა ქართლის სამეფო ვახტანგ გორგასალის გამეფების შემდეგ? § 31. როგორ იყო ვახტანგ გორგასალის მეფობის მეორე ეტაპი?</p>	<p>როგორ წარმოვაჩინო სამხედრო მოხსენების საშუალებით საქ-ს სტრატეგიული მდებარეობის მნიშვნელობა იმდროინდელ ისტორიულ-გეოგრაფიულ კონტექსტში და ვახტანგ გორგასალის მიერ გატარებული რეფორმების დამისი მოღვაწეების მნიშვნელობაზე საქართველოსთვის.</p>
საჯარო მიმართვა	<p>ცნება/ ცნებები: მოვლენა/პროცესი; ძალაუფლება</p> <p>ქვეცნება: მმართველობის ფორმა; საზოგადოებრივი ორგანიზაცია; მმართველობის სისტემასთან დაკავშირებული რეფორმა; ისტორიული პიროვნება; დიპლომატიური მოლაპარაკება/ზავი/ხელშეკრულება; აჯანყება; ბრძოლა/ომი</p>	<p>§ 32. როგორ გაუქმდა მეფობა ქართლის სამეფოში? § 33. როგორ ახერხებდა ეგრის-ლაზიკის სამეფო ორ იმპერიის მოგერიებას? § 34-35. როგორ შეიცვალა ქართლში პოლიტიკური სიტუაცია VI საუკუნის II ნახევარში?</p>	<p>როგორ წარმოვაჩინო საჯარო მიმართვის საშუალებით VI საუკუნეში საქართველოში განვითარებული მოვლენები</p>
მოგზაურის დღიური	<p>ცნება/ ცნებები: სივრცე; საზოგადოება; დრო.</p> <p>ქვეცნება: ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერიტორია; ყოველდღიურობა (ყოველდღიური ყოფა-ცხოვრება); რელიგია;</p>	<p>§ 36. როგორ შეძლეს არაბებმა საქართველოს დამორჩილება? § 37. რა გახდა არაბთა</p>	<p>როგორ წარმოვაჩინო დღიურის საშუალებით საქართველოსა და თბილისის მნიშვნელობა არაბთა იმპერიისათვის, მისი ყოფის</p>

	<p>იდეოლოგია; დროის ადრიცხვის სისტემა</p>	<p>სადამაჯუგლო ლაშქრობების მიზეზი საქართველოში? § 38. როგორ ცხოვრობდა თბილისის საამირო? § 39. როგორ მიმდინარეობდა ქართველთა ზრმოლა არაბთა ბატონობის წინააღმდეგ</p>	<p>გამსხვებულობა და უნიკალურობა.</p>
<p>სტატია ჟურნალისათვის</p>	<p>ცნება/ ცნებები: მოვლენა/პროცესი; სივრცე; საზოგადოება. ქვეცნება: ისტორიული პიროვნება; დიპლომატიური მოლაპარაკება/ზავი/ხელშეკრულება; აჯანყება; ბრძოლა/ომი; ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერიტორია; ყოველდღიურობა (ყოველდღიური ყოფა-ცხოვრება); რელიგია; იდეოლოგია;</p>	<p>§ 40-41. როგორ შეიქმნა კახეთის და ჰერეთის სამთავრო? § 42-43. როგორ იქცა ეგრის-აფხაზეთის სამეფო ანგარიშგასაწევ მაღად? § 44-45-46. როგორ იქცა ტო-კლარჯეთი საქართველოს კულტურულ ცენტრად? § 47-48-49. როგორ შეძლო ბაგრატ III-მ გაერთიანებული ქართული სამეფოს შექმნა?</p>	<p>როგორ წარმოვიჩინო სტატის საშუალებით VIII-X საუკუნეების დამწილი საქართველოს გაერთიანების პროცესი ბაგრატ მესამის ირგვლივ.</p>

<p>გრძელვადიანი მიზანი</p> <p>სამიზნე ცნება და მასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები</p>	<p>საკითხები:</p> <p>24-25. როგორ იცვლება პოლიტიკური ვითარება III საუკუნის საქართველოში?</p> <p>26-27. როგორ გაქრისტიანდა საქართველო</p> <p>ქვესაკითხები: რომისა და ირანის დაპირისპირება - ნიზიბინის ზავი, ქართლისა და ეგრისის გაქრისტიანება,</p> <p>ქმედებები: ნარატული წყაროები; ეპიგრაფიკული მასალა; ნუმისმატიკური მასალა; არქეოლოგიური ძეგლები და არტეფაქტი; ისტორიული ცხოქა, მოვლენა</p>	<p>საკვანძო შეკითხვა / შეკითხვები</p> <p>როგორ წარმოვიჩინო სტატის მემკვიდრებით ინფორმაცია III-IV საუკუნეების საქართველოში მომხდარი მნიშვნელოვანი მოვლენები.</p>	<p>შუალედური სასწავლო მიზანი</p> <p>კომპლექსური დავალებების პირობა</p>
<p>წყარო</p> <p>ა. ინფორმაციას წარსულის შესახებ ისტორიკოსები წყაროებიდან იღებენ;</p> <p>ბ. წარსულის შესწავლისას ისტორიკოსები სხვადასხვა ტიპის წყაროებს (ნივთიერი, ეთნოგრაფიული, წერილობითი, ლინგვისტური, კინო-ფოტო-ფონოდოკუმენტები) ეყრდნობიან;</p> <p>გ. ყველა წყარო ერთნაირად სანდო არ არის.</p> <p>დ. წყაროებიდან მოპოვებული ინფორმაცია არაერთმნიშვნელოვანია, ამიტომ მათი ინტერპრეტაცია ისტორიკოსებს შორის დისკუსიის საგანია</p>	<p>კომპლექსური დავალების დაბეჭდვის ეტაპები (რესურსები, აქტივობები):</p> <p>I ეტაპი: კომპლექსური დავალების ფორმა</p> <p>ნაბიჯი 1. როგორ უნდა წარმოვიჩინო საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?</p> <p>ეტაპი I – განსახილველი საკითხისა და კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა I ეტაპზე ყველა მოსწავლემ უნდა მიიღოს დავალება და შეთანხმდეს, რა ფორმით წარმოადგენს დავალებას. შესაძლებელია კომპლექსური დავალების პირობის ადაპტირება მოსწავლის საქმიანობების მიხედვით ამავე ეტაპზე უნდა მოხდეს შემოქმედებითი პროდუქტის განხილვა და ამ პროდუქტის არსში მოსწავლეების გარკვევა.</p> <p>პირობისა და პროდუქტის განხილვის შემდეგ მასწავლებლის მიერ უნდა მოხდეს გამოწვევის ფაზის გააქტიურება შეკითხვებით:</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა არის მოხსენება? • რამიზონითა და დებებზე მოხსენებას? • რა ფორმით შეიძლება მოხსენების წარდგენა? • მონაცემების მიხედვით წერილობითი მოხსენების რა ფორმები არსებობს? • ვენის დიაგრამის გამოყენებით შეაძარბოთ სასწრაფო, არასასწრაფო და შემჯავებელი წერილობითი მოხსენების მახასიათებლები (სქემა 1) • როგორ უნდა აშკარად იყოს წერილობითი მოხსენების მოხსენებები? • გაქვითუარა წერილობითი მოხსენების მოხსენების მოხსენებები? • დავალების პირობიდან გამომდინარე ჩვენ რომელი ფორმის წერილობითი მოხსენებაზე იმუშავებთ? <p>მასწავლებელი მოსწავლეებს ამუშავებინებს რესურსს N1 და ვენის დიაგრამის გამოყენებით ამხვილებს ყურადღებას წერილობითი მოხსენების ფორმასა და</p>	<p>წარმოიდგინე რომ სკოლაში არსებული ისტორიის მოყვარულთა კლუბის წევრი ხარ და შესასწავლი თემა განხილვის დროს III-IV საუკუნეების საქართველოს ისტორიის შესწავლა აირჩიე. ვინაიდან ზოგჯერ წყაროებში მითხრობილი ცნობები და ქართველ მეფეთა სახელები ერთმანეთსარ ემთხვეოდა, საკითხის მომზადების დროს მრავალი ქართული და უცხოური წყაროების შესწავლა და განალიზება დაგჭირდა. საბოლოოდ იმდენი მასალა დაგროვდა რომ წვერების წინაშე მოხსენების წაკითხვა გთხოვა</p> <p>მოხსენების შექმნის დროს ხაზგასმით წარმოაჩინე</p> <p>1. რა ტიპის წყაროები გვექვს ამ პერიოდის საქართველოს შესახებ, რამდენად განსხვავებული</p>	

ისტორიულმემორიალ / პროექტი

1. ყველა ისტორიულ მოვლენას აქვს საკუთარი მიზეზი / მიზეზები და შედეგი / შედეგები;
2. ისტორიკოსები ხშირად კამათობენ ისტორიული მოვლენების მიზეზების, შედეგებისა და მნიშვნელობის შესახებ;
3. ზოგიერთ ისტორიულ მოვლენას ლოკალური, ზოგს კი გლობალური მნიშვნელობა აქვს;
4. ისტორიული ფაქტები და მოვლენები ტოპოლოგიურად შეიძლება დაჯგუფდეს პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური, კულტურული ნიშნით.

დრო

- ა. ისტორია დროში მიმდინარე ცვალებადობის შემსწავლელი დარგია;
- ბ. კაცობრიობის მიერ განვლილი გზა სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქებად და პერიოდებად იყოფა;
- გ. სხვადასხვა ხალხებს დროის აღრიცხვის განსხვავებული სისტემები ჰქონდათ.

მახასიათებლებზე, ხოლო თვალსაჩინოებისათვის სთავაზობს რესურსს N2.

ვენის დიპლომატიის გამოყენებით სასწრაფო, არასასწრაფო და შემავარსებელი წერილობითი მოხსენებების მახასიათებლების შედარება

ესურსი/აქტივობა:

გამოწვევის ფაზის შემდეგ სასურველია მასწავლებელმა გააცნოს მოსწავლეებს სტატიის დაწერის მეთოდები და მიუთითოს შესაბამისი ინსტრუქციის ინტერნეტმისამართი

- 1.წერილობითი მოხსენება
<https://bit.ly/3fxOqol>
- 2.წერილობითი მოხსენების ნიმუში
<http://legionerebi.com/failed/salure.pdf>

ინტერპრეტაციას გვაწვდის თვითოეული წყარო ამ ეპოქის შესახებ. სანდოა თუ არა მათი მოწოდებული ცნობები და რა საკითხებმა/ცნობებმა შეიძლება გამოიწვიოს განსხვავებული ინტერპრეტაციები? (წყარო, 1-4)

2.რომლებია ის უმნიშვნელოვანესი მოვლენები (საგარეო და საშინაო პოლიტიკური ფაქტორები), რომლებიც ამ ეპოქის საქართველოს (ქართლის სამეფო, დასავლეთ საქართველო) ცხოვრებაზე ახდენს გავლენას? (ისტორიული მოვლენა/პროცესი, 1-3)

3.შენი აზრით, რა ძირითადი ისტორიული პერიოდები შეიძლება გამოიყოს ანტიკური საქართველოს ისტორიაში. რა კრიტერიუმების/მოვლენების მიხედვით ვყოფთ ანტიკური ხანის საქართველოს ისტორიას და რამდენად არის ქრისტიანობის მიღება ამ მასშტაბის მოვლენა? (დრო, 1-2)

II ეტაპი: კომპლექსური დავალების შინაარსი

ნაბიჯი 1

რა ტიპის წყაროები გვაქვს ამ პერიოდის საქართველოს შესახებ, რამდენად განსხვავებულ ინტერპრეტაციას გვაწვდის თვითიყოფილი წყარო ამ ეპოქის შესახებ, სანდოა თუ არა მათი მოწოდებული ცნობები და რა საკითხებში/ცნობებში შეიძლება გამოიწვიოს განსხვავებული ინტერპრეტაციები? (წყარო, 1-4)

მკვიდრი წარმოდგენის დამუშავებად აუცილებელი რესურსები
§ 24-25. როგორ იცვლება პოლიტიკური ვითარება III საუკუნის საქართველოში?
§ 26-27. როგორ გაქრისტიანდა საქართველო

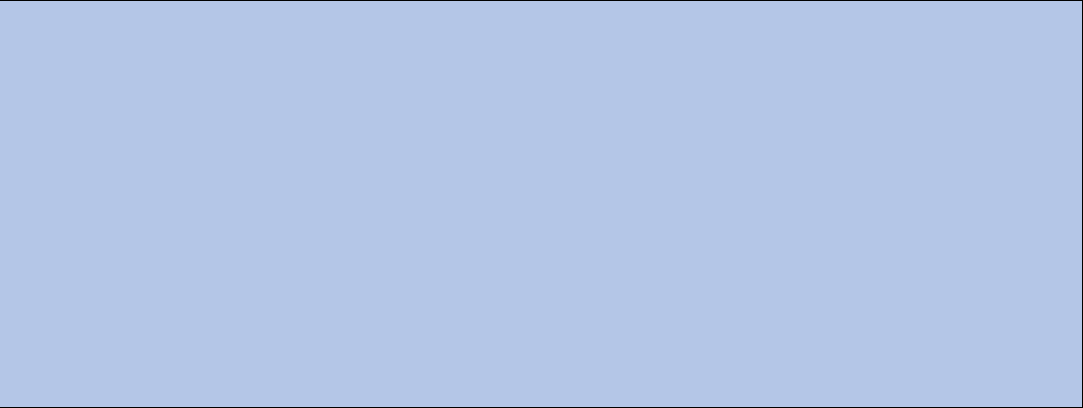
ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები

1. როგორი ტიპის წყაროების მიხედვით ვმსჯელობთ ირანულქართულ ურთიერთობებზე III საუკუნეში?
2. რატომ არის წყაროებიდან მიღებული ინფორმაცია არაერთმნიშვნელოვანი და რატომ იქცევა ინტერპრეტაციის ობიექტად?
3. წყაროს მიხედვით რა ტიპის ურთიერთობაა რომსა და დასავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე მდებარე გაერთიანებებს შორის?
4. რატომ არის ქართლის სამეფოს გაქრისტიანების შესახებ შემორჩენილი წყაროები არაერთმნიშვნელოვანი. რატომ აძლევენ ეს წყაროები მეცნიერებს დისკუსიის და სხვადასხვაგვარად ინტერპრეტაციის საშუალებას?
5. რატომ იძლევა ქართლის სამეფოს გაქრისტიანება დასავლეთ საქართველოს ქონისა და მათი ინტერპრეტაციის საშუალებას?
6. რა ტიპის წყაროების მიხედვით შეგვიძლია დასავლეთ საქართველოს გაქრისტიანების შესახებ მსჯელობა და რამდენად დამაჯერებელია ეს წყაროები. შენი პოზიცია დაასაბუთე.

კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლის რეგულში ასრულებენ კოგნიტურ სქემებს.

ნაბიჯი 2

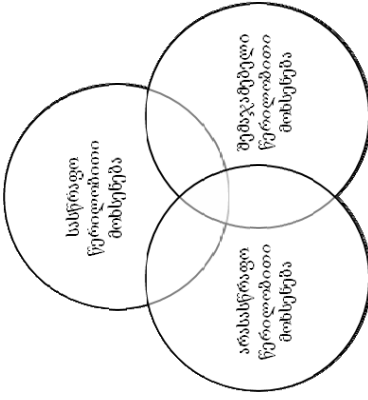
რომლებია ის უმნიშვნელოვანესი მოვლენები (საგარეო და საშინაო პოლიტიკური ფაქტორები), რომლებიც ამ ეპოქის საქართველოს (ქართლის სამეფო, დასავლეთ საქართველო) ცხოვრებაზე ახდენს გავლენას? (ისტორიული მოვლენა/პროცესი, 1-3)

	<p>მკვიდრი წარმოდგენის დამუშავებლად აუცილებელი რესურსები</p> <p>§ 24-25. როგორ იცვლება პოლიტიკური ვითარება III საუკუნის საქართველოში? § 26-27. როგორ გაქრისტიანდა საქართველო</p> <p>ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. რამდენად მნიშვნელოვან პოლიტიკურ მოვლენას წარმოადგენდა სასანანთა ირანის პართიით ჩანაცვლება 2. რა მიზეზებმა განაპირობა ირანის პოლიტიკის ცვლილება და რა შედეგები შეიძლება ჰქონოდა ამას კავკასიისთვის. 3. რომის კრიზისი და ირანის გამლიერება როგორ აისახებოდა ქართლის სამეფოზე. გამოთქვი აზრი და შენი პოზიცია დაასაბუთე? 4. რა ფაქტორები უშლის ხელს დასავლეთ საქართველოს ერთ პოლიტიკურ ერთეულად ჩამოყალიბებას? 5. რა ფაქტორები უწყობდა ხელს ლაზთა სამეფოს გამლიერებას? 6. დასავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე რომელ გეოგრაფიულ არეალებს ჰქონდა სტრატეგიული მნიშვნელობა რომაელთათვის? 7. რა ინტერესები ჰქონდა ირანს დასავლეთ საქართველოში? 8. როგორ აისახა ნისიზინის ზავის შედეგები კავკასიისთვის, რა იყო ამ ზავის მთავარი შედეგი? 9. რა მიზეზებმა შეუწყო ხელი ქრისტიანობის პოპულარიზაციას კავკასიაში? 10. რა მიზეზები უწყობდა ხელს დასავლეთ საქართველოს გაქრისტიანებას? 11. რა ფაქტორები განაპირობებდა პოლიტიკური ვითარების ცვლილებას IV-V საუკუნეების ქართლის სამეფოში? 12. რა ფაქტორები განაპირობებდა პოლიტიკური ვითარების ცვლილებას IV-V საუკუნეების ეგრისის სამეფოში? <p>კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლის რეგულში ასრულებენ კონკრეტულ სქემებს.</p>
--	---

	<p>ნაბოჯი 3</p> <p>შენი აზრით, რა ძირითადი ისტორიული პერიოდები შეიძლება გამოიყოს ანტიკური საქართველოს ისტორიაში. რა კრიტერიუმების/მოვლენების მიხედვით ვყოფთ ანტიკური ხანის საქართველოს ისტორიას და რამდენად არის ქრისტიანობის მიღება ამ მასშტაბის მოვლენა? (დრო, 1-2)</p> <p>მკვიდრი წარმოდგენის დამუშავებლად აუცილებელი რესურსები</p> <p>§ 24-25. როგორ იცვლება პოლიტიკური ვითარება III საუკუნის საქართველოში? § 26-27. როგორ გაქრისტიანდა საქართველო</p> <p>ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. შენი აზრით, რა პერიოდებში შეიძლება დაიყოს ანტიკური ხანის საქართველოს ისტორია. 2. რატომ ყოფენ ისტორიკოსები ისტორიულ დროს ეპოქებად და პერიოდებად. რამდენად არის ქართლის გაქრისტიანება ამ მასშტაბის და ტიპის მოვლენა? <p>კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლის რეგულში ასრულებენ კონკრეტულ სქემებს.</p> <p>მოსწავლების მხრიდან კომპლექსური დავალების პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები:</p> <ul style="list-style-type: none"> • აღწერე, როგორ წარიმართა დავალებაზე მუშაობის პროცესი; • აღწერე რა პრობლემები შექმნილი; • რა საკითხს შეეხება შენს მიერ მომზადებული დავალება? • შენი აზრით, ვინ უნდა დაინტერესდეს შენს მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალებით და რატომ? • რა დაზღვევებს წაააფხვდი დავალებაზე მუშაობის პროცესში? • რას გააკეთებდი სხვაგვარად ახლა რომ იწყებდე დავალებაზე მუშაობას? <p>შენი აზრით, რით ჰგავს და რით განსხვავდება შენი დავალება შენი თანაკლასელების ნაშრომებისგან?</p>
--	--

<p>გრძელვადიანი მიზანი</p> <p>სამიზნე ცნება და მასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები</p>	<p>საკითხები:</p> <p>§ 28. რა გამოწვევების წინაშე იდგა ქართლი V საუკუნეში და როგორ უმკლავდებოდა მათ?</p> <p>§ 29-30. როგორ შეიცვალა ქართლის სამეფო ვახტანგ გორგასალის გამეფების შემდეგ?</p> <p>§ 31. როგორი იყო ვახტანგ გორგასალის მეფობის მეორე ეტაპი?</p> <p>ქვესაკითხები:</p> <p>მაზდეანობის გავრცელება ქართლში, ისთა ლაშქრობები, ვახტანგის გამეფება და მისი ლაშქრობები ჩრდილოეთ კავკასიასა და ბიზანტიაში. საეკლესიო და ადმინისტრაციული რეფორმა. ბრძოლა ფეოდალებთან ვარსკენ პიტიახში. აჯანყება ირანის წინააღმდეგ</p> <p>ქვეცნებები: ქეციცნებები: ისტორიულ-გეოგრაფიული სივრცე, სახელმწიფოს ადმინისტრაციული ერთეულები, ისტორიული პიროვნება; დიპლომატიური მიმართება/ზავი/ხელშეკრულება; აჯანყება; ბრძოლა/ომი, პიროვნებასთან გაიგივებული ეპოქა,</p>	<p>საკვანძო შეკითხვა / შეკითხვები</p> <p>როგორ წარმოვიჩინო სამხედრო მოხსენების საშუალებით საქართველოს სტრატეგიული მდებარეობის მნიშვნელოვანი იმდროინდელი ისტორიული-გეოგრაფიული კონტექსტში და ბგახტანგ გორგასალის მიერ გატარებული რეფორმებისა და მისი მოღვაწეობის მნიშვნელობა საქართველოსთვის.</p>	<p>შუალედური სასწავლო მიზანი</p> <p>კომპლექსური დავალების პირობა</p>
<p>სივრცე</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. გეოგრაფიული გარემო და გეოგრაფიული ცოდნა გავლენას ახდენს ადამიანთა საზოგადოების განვითარებაზე; 2. კომუნიკაციის სიხშირე დიდი/მცირე ზომის სოციალურ-კულტურული 	<p>კომპლექსური დავალების დამუშავების ეტაპები (რესურსები, აქტივობები):</p> <p>I ეტაპი: კომპლექსური დავალების ფორმა</p> <p>ნაბიჯი 1. როგორ უნდა წარმოვიჩინო საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?</p> <p>ეტაპი I – განსახილველი საკითხისა და კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა I ეტაპზე ყველა მოსწავლემ უნდა მიიღოს დავალება და შეათანხმოს, რა ფორმით წარმოადგენს დავალებას. შესაძლებელია კომპლექსური დავალების პირობის ადაპტირება მოსწავლის საჭიროებების მიხედვით ამავე ეტაპზე უნდა მოხდეს შემოქმედებითი პროდუქტის განხილვა და ამ პროდუქტის არსში მოსწავლეების გარკვევა.</p>	<p>საკვანძო შეკითხვა / შეკითხვები</p> <p>როგორ წარმოვიჩინო სამხედრო მოხსენების საშუალებით საქართველოს სტრატეგიული მდებარეობის მნიშვნელოვანი იმდროინდელი ისტორიული-გეოგრაფიული კონტექსტში და ბგახტანგ გორგასალის მიერ გატარებული რეფორმებისა და მისი მოღვაწეობის მნიშვნელობა საქართველოსთვის.</p>	<p>შუალედური სასწავლო მიზანი</p> <p>კომპლექსური დავალების პირობა</p>
			<p>წარმოიდგინე რომ ვახტანგ გორგასალის სამხედრო მრჩეველი ხარ რომელსაც მეფემ დაავალა შემოეველო საერისთავოები, მოენახულებინა იქ ავებული მნიშვნელოვანი სტრატეგიული ობიექტები და მოემზადებინა მოსხენება ქვეყნის შზაობის შესახებ მტრის მოულოდნელად</p>

<p>სივრცეების ჩამოყალიბებას განაპირობებს;</p> <p>3. კონკრეტულ ისტორიულ-გეოგრაფიულ არეალებს გარკვეული ეკონომიკური, სტრატეგიული და კულტურული მნიშვნელობა აქვთ.</p> <p>მოვლენა - პროცესი</p> <ol style="list-style-type: none"> ყველა ისტორიულ მოვლენას აქვს საკუთარი მიზეზი / მიზეზები და შედეგი / შედეგები; ისტორიკოსები ხშირად კამათობენ ისტორიული მოვლენების მიზეზების, შედეგებისა და მნიშვნელობის შესახებ; ზოგიერთ ისტორიულ მოვლენას ლოკალური ზოგს კი გლობალური მნიშვნელობა აქვს; ისტორიული ფაქტები და მოვლენები ტიპოლოგიურად შეიძლება დაჯგუფდეს პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური, კულტურული ნიშნით. 	<p>პირობისა და პრიდუქტის გაფანტვის შემდეგ მასწავლებლის მიერ უნდა მოხდეს გამოწვევის ფაზის გაქტიურება შეკითხვებით :</p> <ul style="list-style-type: none"> რა არის მოხსენება? რამიზნითაა მზადებენ მოხსენებას? რა ფორმით შეიძლება მოხსენების წარდგენა? მონაცემების მიხედვით წერილობითი მოხსენების რა ფორმები არსებობს? ვენის დიაგრამის გამოყენებით შეადარეთ სასწრაფო, არასასწრაფო და შემჯამებელი წერილობითი მოხსენების მახასიათებლები (სქემა 1) როგორ უნდა შეადგინოთ წერილობითი მოხსენების მნიშვნელობის ტექსტი? გაქვითო უარა წერილობითი მოხსენების მომზადების ამოცანა? დავალუბრის პირობიდან გამომდინარე ჩვენ რომელი ფორმის წერილობითი მოხსენებაზე იმუშავებთ? <p>მასწავლებელი მოსწავლეებს ამოშვებინებს რესურს N1 და ვენის დიაგრამის გამოყენებით ამხვილებს ყურადღებას წერილობითი მოხსენების ფორმასა და მახასიათებლებზე, ხოლო თვალსაჩინოებისთვის სთავაზობს რესურსს N2.</p> <p>ვენის დიაგრამის გამოყენებით სასწრაფო, არასასწრაფო და შემჯამებელი წერილობითი მოხსენების მახასიათებლების შედარება</p> 	<p>თავდასხმის შემთხვევაში</p> <p>მოხსენებაში ხაზგასმით წარმოაჩინე</p> <ol style="list-style-type: none"> რა ეკონომიკური, პოლიტიკური, კულტურული და სტრატეგიული მნიშვნელობა/თავისებურება ჰქონდა თვითივალსაერისთვის? რა იყო დენ V საუკუნის ქართლის სამეფოს მცხოვრებლებმა იმ ეპოქის მსოფლიოს სხვა ქვეყნების შესახებ? რა მიზეზებმა განაპირობა ვახტანგ გორგასლის რეფორმები და რა შედეგები მოუტანა ამ რეფორმებმა ქვეყანას? რა გავლენა მოახდინა ქართლის სამეფოს პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სოციალურ ისტორიაზე ვახტანგის მეფობის დროს მომხდარმა ძირითადმა მოვლენებმა? რა შეიძლება მომხდარიყო მოვლენათა სხვაგვარად განვითარების შემთხვევაში? (მოვლენა/პროცესი მ.წ. 1 – 4) რით იყო გამოჩენილი ვახტანგის მმართველობის პერიოდი და რითი განსხვავდებოდა ის სხვა ისტორიული პერიოდებისაგან?
--	--	--

<p>დრო:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ისტორია დროში მიმდინარე ცვალებადობის შემსწავლელი დარგია; 2. კაცობრიობის მიერ განვლილი გზა სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქებად და პერიოდებად იყოფა; 3. სხვადასხვა ხალხებს დროის აღრიცხვის განსხვავებული სისტემები ჰქონდათ. 	<p>რესურს/აქტოვობა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.წერილობითი მოხსენება https://bit.ly/3fxQqol 2.წერილობითი მოხსენების ნიმუში http://legionerebi.com/failebi/salute.pdf <p>II ეტაპი: კომპლექსური დავალების შინაარსი ნაბიჯი 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. რა ეკონომიკური, პოლიტიკური, კულტურული და სტრატეგიული მნიშვნელობა/თავისებურება ჰქონდა თვითიულო საერისთავოს? 2. რა იცოდნენ V საუკუნის ქართლის სამეფოს მცხოვრებლებმა იმ ეპოქის მსოფლიოს სხვა ქვეყნების შესახებ? <p>მედიტი წარმოდგენის დამუშავებად აუცილებელი რესურსები</p> <p>§ 28. რა გამოწვევების წინაშე იდგა ქართლი V საუკუნეში და როგორ უმკლავდებოდა მათ?</p> <p>§ 29-30. როგორ შეიცვალა ქართლის სამეფო ვახტანგ გორგასალის გამეფების შემდეგ?</p> <p>§ 31. როგორი იყო ვახტანგ გორგასალის მეფობის მერე ეტაპი? ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. რა სტრატეგიული მნიშვნელობა ჰქონდა საქართველოს გადასასვლელებს? 2. როგორ იყენებდნენ ქართველები ამ სტრატეგიულ ფაქტორს? 3. რა საფრთხის შემცველი იყო საქართველოსათვის ამ გადასასვლელების დაკარგვა? 4. რა ფუნქცია ჰქონდა ვახტანგის მიერ აშენებულ სიმაგრებს და რა ტომ იყო თვითიულო მათგანი სტრატეგიულად მნიშვნელოვანი? 5. რაურთიერთობა ჰქონდათ იმ ეპოქის ქართველებს თავიანთ მეზობელ ხალხებთან? <p>კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლის რეგულში ასრულებენ კონკრეტულ სექციებს.</p>	<p>როგორ აღრიცხავდნენ დროს ვახტანგის მეფობის პერიოდის საქართველოში? (დრო 1-3)</p>
--	--	---

	<p>ნაბიჯი 2</p> <p>რა მიზეზებმა განაპირობა ვახტანგ გორგასლის რეფორმები და რა შედეგები მოუტანა ამ რეფორმებმა ქვეყანას? რა გავლენა მოახდინა ქართლის სამეფოს პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სოციალურ ისტორიაზე ვახტანგის მეფობის დროს მომხდარმა ძირითადმა მოვლენებმა? რა შეიძლება მომხდარიყო მოვლენათა სხვაგვარად განვითარების შემთხვევაში? (მოვლენა/პროცესი მ.წ. 1 – მკვიდრიწარმოდგენის დასამუშავებლად აუცილებელი რესურსები)</p> <p>§ 28. რა გამოწვევების წინაშე დგას ქართლი V საუკუნეში დიპლომატიური მკვლევადამათ?</p> <p>§ 29–30. როგორ შეიცვალა ქართლის სამეფო ვახტანგ გორგასლის გამეფების შემდეგ?</p> <p>§ 31. როგორი იყო ვახტანგ გორგასლის მეფობის მეორე ეტაპი?</p>
	<p>ცოდნის კონსტრუქციებზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. შენი აზრით, რა ხიფათის მომტანი იყო ქართლის სამეფოსთვის ირანის არამაღისმიერი, მაგრამ შეფარული მეთოდებით განსხვავებული რელიგიისა და იდეოლოგიის გავრცელება ქართლში? 2. როგორ ცდილობენ ქართლის მესვეურები შექონა ადამიანთა მზადუნობის გავრცელებას? 3. როგორ ფიქრობ, რამდენად სწორად იქცოდნენ კავკასიელი მმართველები, როდესაც არჩევანს ერთმორწმუნე ბიზანტიასთან კავშირზე აკეთებდნენ? რა ფაქტორები განაპირობებდა კავკასიის მმართველების არჩევანს? 4. როგორი იყო ქართლის სახელმწიფო მოწყობა ვახტანგ გორგასლის დროს? რამდენად მყარი იყო ასეთი მოწყობა მეფის ხელისუფლების ცენტრალიზაციისათვის? <p>როგორ ფიქრობ, რაზე მეტყველებს ვახტანგის მიერ ახალი ეპარქიების შექმნის და ახალი ეპისკოპოსების დანიშვნის ფაქტი, რამდენად სწორი იყო მეფის მიერ საეკლესიო თანამდებობების განაწილება და ემსახურებოდა თუ არა ეს პროცესი სახელმწიფო ინტერესებს?</p>

ნაბიჯი 3

1. რით იყო გამოჩენილი ვახტანგის მმართველობის პერიოდი და რითი განსხვავდებოდა ის სხვა ისტორიული პერიოდებისაგან? როგორ აღრიცხავდნენ დროს ვახტანგის მეფობის პერიოდის საქართველოში? (დრო 1-3)

მკვიდრი წარმოდგენის დსამუშავებლად აუცილებელი რესურსები

§ 28. რამოწვევებისწინაშეიდაგაკართლი V

საუკუნეშიდაროგორუმკვლავდებოდამათ?

§ 29-30. როგორ შეიცვალა ქართლის სამეფო ვახტანგ გორგასალის გამეფების შემდეგ?

§ 31. როგორი იყო ვახტანგ გორგასალის მეფობის მეორე ეტაპი?

ცოდნისკონსტრუირებაზეორიენტრებულიშეკითხვები

1. რით არის ვახტანგ გორგასალის ეპოქა მნიშვნელოვანი და გამოჩენილი?
2. რა სდაერთაშიორისო მნიშვნელობის მოვლენები მოხდა მისი მეფობის დროს?
3. როგორ აღრიცხავდნენ დროს იმ ეპოქაში?
4. როგორ ფიქრობ, რატომ არის ქართული ქრისტიანული ტაძრის წარწერაში და ქართულ ჰაგიოგრაფიულ ნაწარმოებში დათარიღება ათვლილი სპარსეთის მეფის ტახტზე ასვლიდან და არა ვახტანგის გამეფებიდან?

კითხვებისდამუშავებისპარალელურადმოსწავლისრეგულშიასრულდებენკოგნიტურს ქემებს.

მოსწავლეების მხრიდან კომპლექსური დავალების პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები:

- აღწერე, როგორ წარმოიქმნა დავალებაზე მუშაობის პროცესი;
- აღწერე რა პროდუქტი შექმენი;
- რა საკითხს შეეხება შენს მიერ მომზადებული დავალება?
- შენი აზრით, ვინ უნდა დაინტერესდეს შენს მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალებით და რატომ?
- რა დაბრკოლებებს წააწყდი დავალებაზე მუშაობის პროცესში?
- რას გააკეთებდი სხვაგვარად ახლა რომ იწყებდე დავალებაზე მუშაობას?
- შენი აზრით, რით ჰგავს და რით განსხვავდება შენი დავალება შენი თანაკლასელების ნაშრომებისაგან?

<p>გრძელვადიანი მიზანი</p> <p>სამიზნე ცნება და მასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები</p>	<p>საკითხი:</p> <p>§ 32. როგორ გაუმკვამდე მეფობა ქართლის სამეფოში?</p> <p>§ 33. როგორ ახერხებდა ერის-ლაზიკის სამეფო ორ იმპერიის მოგერიებას?</p> <p>§ 34-35. როგორ შეიცვალა ქართლში პოლიტიკური სიტუაცია VI საუკუნის II ნახევარში?</p> <p>ქვესაკითხები:</p> <p>მეფობის გაუმკვამდე, დიდი ომიანობა, ერისმთავრობის დაწესება</p> <p>ქმედებები: მმართველობის ფორმა; საზოგადოებრივი ორგანიზაცია; მმართველობის სისტემასთან დაკავშირებული რეფორმა; ისტორიული პიროვნება; დიპლომატიური მოლაპარაკება/ზავი/ხელშეკრულება; აჯანყება; ბრძოლა/ომი</p>	<p>საკვანძო შეკითხვა / შეკითხვები</p> <p>როგორ წარმოგაჩინო საჯარო მიმართვის საბუალებით VI საუკუნეში საქართველოში განვითარებული მოვლენები</p>	<p>შუალედური სასწავლო მიზანი</p> <p>კომპლექსური დავალებების პირობა</p>
<p>ისტორიული მოვლენა/პროცესი</p> <p>ა. ყველა ისტორიული მოვლენას აქვს თავის მიზეზი / მიზეზები და შედეგი / შედეგები;</p> <p>ბ. ისტორიკოსები ხშირად კამათობენ ისტორიული მოვლენების მიზეზებისა და შედეგების შესახებ;</p> <p>გ. ზოგიერთ ისტორიულ მოვლენას ლოკალური, ზოგს კი გლობალური მნიშვნელობა აქვს;</p> <p>დ. ისტორიული ფაქტები და მოვლენები ტიპოლოგიურად შეიძლება დაჯგუფდეს პოლიტიკური, სოციალური,</p>	<p>კომპლექსური დავალების ეტაპები (რესურსები, აქტივობები):</p> <p>I ეტაპი: კომპლექსური დავალების ფორმა</p> <p>ნაბიჯი I. როგორ უნდა წარმოგაჩინო საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?</p> <p>ეტაპი I – განსახილველი საკითხისა და კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა I ეტაპზე ყველა მოსწავლემ უნდა მიიღოს დავალება და შეთანხმდეს, რა ფორმით წარმოადგენს დავალებას. შესაძლებელია კომპლექსური დავალების პირობის ადაპტირება მოსწავლის საჭიროებების მიხედვით ამავე ეტაპზე უნდა მიხედეს შემოქმედებითი პრობლემის განხილვა და ამ პრობლემის არსში მოსწავლეების გარკვევა.</p> <p>პირობისა და პრობლემის გაცნობის შემდეგ მასწავლებლის მიერ უნდა მოხდეს გამოწვევის ფაზის გააქტიურება შეკითხვებით</p> <p>მეთოდოლოგიური რეკომენდაცია: - სასურველია ეს აქტივობა მასწავლებელმა განახორციელოს ასოციაციური რუკის (ე.წ. აზლანუდის) გამოყენებით</p> <p>გამოწვევის ფაზის შემდეგ სასურველია მასწავლებელმა გააჩინოს მოსწავლეებს საჯარო მიმართვის შედეგების წესი და მიუთითოს შესაბამისი ინსტრუქციის ინტერნეტ-მისამართი</p>	<p>წარმოდგენენ რომ ევროპაში გუბაზის მკვლელობის შემდეგ გამართულ სახალხო კრებაზე აიეტისა და ფარტაზის გარდა მესამე გამომხველი იყო, ერისთავი ქართლიდან და ეს ერისთავი შენ ხარ, რომელმაც სიტყვით უნდა მიმართო ევროპელებს და დაეხმარო სწორი არჩევანის გაკეთებაში.</p>	<p>ერისთავის მიერ წარმოთქმულ მიმართვაში ხაზგასმით უნდა ჩანდეს</p> <ul style="list-style-type: none"> რა მიზეზით დაიწყო გურგენის აჯანყება და რა შედეგი მოჰყვა მას? რამ გამოიწვია დიდი ომიანობის დაწყება და რატომ მოკლეს გუბაზი? რა მნიშვნელობა

<p>ეკონომიკური, კულტურული ნიშნი.</p> <p>მაღაუფლება</p> <p>ა. ძალაუფლებისთვის ბრძოლა ისტორიის განუყოფელი ნაწილია;</p> <p>ბ. ძალაუფლებისთვის ბრძოლა მიმდინარეობს როგორც პიროვნებებს, ისე საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის. ბრძოლისას ისინი იყენებენ ქვეყანაში არსებულ საზოგადოებ-რივ-პოლიტიკურ სტრუქტურებს; ბ. ძალაუფლების მოპოვებისა და შენარჩუნებისთვის აუცილებელი საშუალებებია რესურსების (ფინანსები, ადამიანური რესურსები) ფლობა, სიმბოლოები იდეოლოგია;</p> <p>დ. ზოგიერთ საზოგადოებაში ძალაუფლებას ერთპიროვნულად ფლობენ, ზოგან კი იგი დანაწილებულია ადამიანებს/საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის;</p> <p>ე. დემოკრატიულ სახელმწიფოში ძალაუფლების წყარო ხალხი.</p>	<p>რესურსი/ექტვიზი: https://elge/articles/project-tasks/articles/tasks/535661</p> <p>II ეტაპი: კომპლექსური დავალების შინაარსი</p> <p>ნაბიჯი 1.</p> <ul style="list-style-type: none"> რა მიზეზით დაიწყო გურგენის აჯანყება და რა შედეგი მოჰყვა მას? რამ გამოიწვია დიდი ომიანობის დაწყება და რატომ მოკლეს გუბაზი? რა მნიშვნელობა აქვს ამ მოვლენას ომის მიმდინარეობაზე? (მოვლენა პროცესი მ.წ. 1:3) როგორ იყო მმართველობის ფორმა. მეექვსე საუკუნის ქართლსა და ეგრისში, როგორ შეიცვალა ის ქართლში და რა სფეროზე ემუქრებოდა მმართველობის ფორმას ეგრისში? (ძალაუფლება მ.წ. 1.3.4); <p>მკვიდრი წარმოდგენის დამუშავებად აუცილებელი რესურსები</p> <p>§ 32. როგორ გაუქმდა მეფობა ქართლის სამეფოში?</p> <p>§ 33. როგორ ახერხებდა ეგრის-ლაზიკის სამეფო ორ იმპერიის მოგერიებას? ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. რა მოვლენებმა გამოიწვია ქართლში მმართველობის შეცვლა? 2. რა საშინაო ფაქტორებმა შეუწყვეს ხელი მეფობის გაუქმებას? 3. რატომ დაემთხვა ირანისა და ქართველი დიდებულების ინტერესები ერთმანეთს მეფობის გაუქმების საკითხში? 4. რატომ შეცვალა ირანმა თავისი რელიგიური პოლიტიკა საქართველოში? რა სფეროების მოძიანი იქნებოდა ამგვარი პოლიტიკა ქვეყნისათვის 5. რატომ არ მოჰყვა საერთო სახალხო აჯანყება მონოფიზიტობის დაწესების შედეგობებს ქართლში? 6. რატომ არ აუქმებდნენ ბიზანტიელები მეფობას დასავლეთ საქართველოში 7. ერთმანეთს შეადარე ბიზანტიისა და ირანის დაპყრობითი პოლიტიკა ქართლსა და ეგრისში, განსაზღვრე, რომელი დამპყრობლის პოლიტიკაა უფრო ეფექტური და რატომ? 8. ჩამოიწერე ლაზთა უკმაყოფილების მიზეზები და განსაზღვრე, რომელი მათგანი შეიძლება ჩაითვალოს ბიზანტიელთა პოლიტიკურ შეცდომად? 9. რას მიაღწევდა ირანის შაჰი ეგრისელთა ირანში გადასახლებით? 10. რატომ სურდათ გუბაზის მოკვლა როგორც ირანელებს, ასევე ბიზანტიელებს? 	<p>აქვს ამ მოვლენას ომის მიმდინარეობაზე? (მოვლენა პროცესი მ.წ. 1:3)</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა განსხვავებული შეფასებები არსებობს მომხდარი მოვლენების მიზეზებსა და სავარაუდო შედეგებთან დაკავშირებით? რა ფაქტორები უწყობს ხელს განსხვავებული ინტერპრეტაციების ჩამოყალიბებას? როგორ შეცვალა ქართლის პოლიტიკური ცხოვრება დიდებულების არჩევანმა და როგორ შეიძლება შეიცვალოს ეგრისელთა ცხოვრება მათი არჩევანის შემდეგ? <p>(მოვლენა პროცესი მ.წ. 2:4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • როგორ იყო მმართველობის ფორმა მეექვსე საუკუნის ქართლსა და ეგრისში, როგორ შეიცვალა ის ქართლში და რა სფეროზე ემუქრებოდა მმართველობის ფორმას ეგრისში? (ძალაუფლება მ.წ. 1.3.4); • რა რესურსებსა და იდეოლოგიაზე დაყრდნობით ცდილობდნენ ირანელები და ბიზანტიელები ეგრისში ძალაუფლების მოპოვებასა და შენარჩუნებას? ვისზე და რატომ უნდა გაეკეთებინა ეგრისის მოსახლეობას არჩევანი? (ძალაუფლება მ.წ. 2, 4)
--	---	---

	<p>კოთხეების დამუშავების პარალელურად მოსწავლის რეგულში ასრულებენ კონკრეტულ სქემებს. <u>ქვეთვლილფორმები რეგულში დამუშავდება:</u> სასურველია დიდი ომიანობის დასაწყისში ეგრისელთა ქმედების უკეთ გასაზრებლად მოეწიოს მცირე დისკუსია სადაც მოსწავლეები ჩამოყალიბებენ ირანის ლაზეთში შექცვლის მომხრეთა და მოწინააღმდეგეთა პოზიციებს.</p> <p>ნაბიჯი 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა განსხვავებული შეფასებები არსებობს მომხრეთა მომხრეთა მიზეზებსა და სავარაუდო შედეგებთან დაკავშირებით? რა ფაქტორები უწყობს ხელს განსხვავებული ინტერპრეტაციების ჩამოყალიბებას? როგორ შეცვალა ქართლის პოლიტიკური ცხოვრება დიდებულების არჩევანმა და როგორ შეიძლება შეიცვალოს ეგრისელთა ცხოვრება მათი არჩევანის შემდეგ? <p>(მოვლენა პროცესი მ.წ. 2:4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა რესურსებსა და იდეოლოგიაზე დაყრდნობით ცდილობდნენ ირანელები და ბიზანტიელები ეგრისში ძალაუფლების მოპოვებასა და შენარჩუნებას? ვისზე და რატომ უნდა გაეკეთებინა ეგრისის მოსახლეობას არჩევანი? (ძალაუფლება მ.წ. 2, 4) <p>მკვიდრი წარმოდგენის დამუშავება აუცილებელი რესურსები</p> <p>§ 33. როგორ ახერხებდა ეგრის-ლაზიკის სამეფო ორ იმპერიის მოგერიებას? § 34-35. როგორ შეიცვალა ქართლში პოლიტიკური სიტუაცია VI საუკუნის II ნახევარში?</p> <p>ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. განსაზღვრე, ეგრისის დაკავების შემთხვევაში რა სახის უპირატესობებს მიიღებდა ირანი პოლიტიკური, ეკონომიკური და გეოსტრატეგიული კუთხით? 2. რატომ გაუმხილა ფარსანმა გუბაზს ირანელთა გეგმა - ისიც ხომ ისეთივე დიდებული იყო, როგორც აღმსავლეთ საქართველოს წარჩინებულები, რომლებმაც ირანთან თანამშრომლობით მეფობის გაუქმებას მიაღწიეს?
--	---

	<p>3. მართალია თუ არა ფარტამი, როდესაც ევრისელებს ბიზანტიელებს მხარეზე დადგომისკენ მოუწოდებს?</p> <p>4. რა არგუმენტები ექნებოდათ ირანელებსა და ბიზანტიელებს სახალხო კრებაზე რომ ყოფილიყვნენ?</p> <p>5. რა არგუმენტი აღმოჩნდა ევრისელებისათვის არჩევანის გაკეთების დროს გადაწყვეტი?</p> <p>6. რატომ დათანხმდა იმპერატორი იუსტინიანე ევრისელების მოთხოვნას და დასაჯა საკუთრი სარდლები?</p> <p>7. რა ალტერნატიული გადაწყვეტილება შეეძლო მიეღო იმპერატორს და შენი აზრით, რატომ არ მიიღო ეს გადაწყვეტილება?</p> <p>8. რა ფუნქციას ასრულებს ქართლის ეკლესია ქართლის მოსახლეობაში, იმ პირობებში, როცა ქვეყანაში მეფის ხელისუფლება გაუქმებულია?</p> <p>9. , რა ინტერესების გამო აირჩიეს ერისთავებმა და დიდებულებმა გურგენი ერისმთავრად და არა მეფედ?</p> <p>10. რა განსხვავება იყო ერისმთავრისა და მეფის ხელისუფლებებს შორის?</p> <p>11. შენი აზრით, ქართველი ერისთავების გარდა, რა მოტივით უნდა ყოფილიყო მიუღებელი ქართლში მეფობის აღდგენა როგორც ირანის, ასევე ბიზანტიისთვის?</p> <p>12. შენი აზრით, რატომ იწვევდა პოლიტიკური ორიენტაციის შეცვლა ხშირ შემთხვევაში რელიგიური პოლიტიკის ცვლილებას? გაიხსენე მაგალითი, როდესაც საქართველომ თავისი პოლიტიკური არჩევანის პარალელურად საფუძვლიანად შეიცვალა რელიგიაც</p> <p>კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლის რგეულში ასრულებენ კოგნიტურ სქემებს.</p>
	<p>მოსწავლეების მხრიდან კომპლექსური დავალების პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები:</p> <ul style="list-style-type: none"> • აღწერე, როგორ წარიმართა დავალებაზე მუშაობის პროცესი; • აღწერე რა პრობლემები შექმნი; • რა საკითხს შეეხება შენს მიერ მომზადებული დავალება? • შენი აზრით, ვინ უნდა დაინტერესდეს შენს მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალებით და რატომ? • რა დაბრკოლებებს წააწყდი დავალებაზე მუშაობის პროცესში? • რას გააკეთებდი სხვაგვარად ახლა რომ იწყებდე დავალებაზე მუშაობას? • შენი აზრით, რით ჰგავს და რით განსხვავდება შენი დავალება შენი თანაკლასელების ნაშრომებისგან?

<p>გრძელვადიანი მიზანი</p> <p>სამიზნე ცნება და მასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები</p>	<p>საკითხები:</p> <p>§ 36. როგორ შემდეგ არაბებმა საქართველოს დამორჩილება?</p> <p>§ 37. რა გზად არაბთა სადამსჯელო ლაშქრობების მიზეზი საქართველოში?</p> <p>§ 38. როგორ ცხოვრობდა თბილისის სამირო?</p> <p>§ 39. როგორ მიმდინარეობდა ქართველთა ბრძოლა არაბთა ბატონობის წინააღმდეგ</p> <p>ქმესაკითხები: არაბთა სახალიფო, დაცვის სიგელიმურგან ყრუს ლაშქრობა, თბილისის საამირო, ზულა თურქი ლაშქრობა, აბოს წამება,</p> <p>ქმედებები: ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერიტორია; ყოველდღიური (ყოფა-ცხოვრება); რელიგია; იდეოლოგია; დროის აღრიცხვის სისტემა</p>	<p>საკვანძო შეკითხვა / შეკითხვები როგორ წარმოგაჩინო დღიურის საშუალებით საქართველოსა და თბილისის მნიშვნელობა არაბთა იმპერიისათვის, მისი ყოფის განსხვავებულობა და უნიკალურობა.</p>	<p>შუალედური სასწავლო მიზანი</p> <p>კომპლექსური დავალებების პირობა</p>
<p>სქერცი</p> <p>ა. გეოგრაფიული გარემო და გეოგრაფიული ცოდნა გავლენას ახდენს ადამიანთა საზოგადოების განვითარებაზე;</p> <p>ბ. კონუნიაკაციის სიხშირე დიდი/მცირე ზომის სოციალურ-კულტურული სფეროების ჩამოყალიბებას განაპირობებს;</p> <p>გ. კონკრეტული ისტორიულ-გეოგრაფიული არეალის გარკვეული ეკონომიკური, სტრატეგიული და კულტურული მნიშვნელობა აქვთ.</p>	<p>კომპლექსური დავალებების ეტაპები (რესურსები, აქტივობები):</p> <p>I ეტაპი: კომპლექსური დავალების ფორმა</p> <p>ნაბიჯი 1. როგორ უნდა წარმოგაჩინო საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?</p> <p>ეტაპი I – განსახილველი საკითხისა და კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა I ეტაპზე ყველა მოსწავლემ უნდა მიიღოს დავალება და შეათანხმოს, რა ფორმით წარმოადგენს დავალებას. შესაძლებელია კომპლექსური დავალების პირობის ადაპტირება მოსწავლის საჭიროების მიხედვით ამავე ეტაპზე უნდა მოხდეს შემოქმედებითი პროდუქტის განხილვა და ამ პროდუქტის არსში მოსწავლეების გარკვევა.</p> <p>პირობისა და პროდუქტის გაცნობის შემდეგ მასწავლებლის მიერ უნდა მოხდეს გამოწვევის გაზის გაქტიურება შეკითხვებით:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. რა ფუნქცია აქვს დღიურს? 2. რა მსგავსება და განსხვავებაა დღიურსა და მემუარებს შორის, რა უპირატესობა აქვს დღიურს? 3. წაგიკითხავს თუ არა დღიური? 	<p>წარმოდგინე რომ X საუკუნის არაბი მოგზაური ხარ რომელმაც ბაღდადში მყოფი ვაჭრებისაგან თბილისის ბევრი ქება მოისმინა და გადაწყვიტა თავად მოენახულეხინა ეს ქალაქი და თავისი შთაბეჭდილება სხვა სწავლულებისათვის მოეთხრო. შეცნობე მოგზაურობის დროს დღიურის გაკეთება გადაწყვიტა რომ არაფერი გამოიჩინოდა.</p>	<p>დღიურში ხაზგასმით წარმოაჩინე:</p> <ul style="list-style-type: none"> • რომელ გეოგრაფიულ არეალს ეკავით საკვანძო მნიშვნელობა არაბთა სახალიფოში და რატომ? რა

<p>საზოგადოება</p> <p>ა. ისტორიულად მრავალი საზოგადოება არსებობდა, მაგრამ თითოეულ მათგანს ახასიათებდა საერთო ნიშნები: მათ წევრებს ჰქონდათ საერთო იდენტობა, ინტერესი, საზრუნავი და თანხმდებოდნენ ქვეყნის წესებსა და ღირებულებებზე;</p> <p>ბ. საზოგადოება იყოფა უფრო მცირე საზოგადოებრივ ჯგუფებად: აკარა საზოგადოებები უმეტესად უფრო დიდი საზოგადოების ნაწილს წარმოადგენენ;</p> <p>გ. საზოგადოების წევრებს ხშირად აქვთ სტრუქტურული სხვა საზოგადოებების შესახებ. (კულტურული სხვის“)</p> <p>დრო</p> <p>ა. ისტორია დროში მიმდინარე ცვალებადობის შემსწავლელი დარგია;</p> <p>ბ. კაცობრიობის მიერ განვლილი გზა სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქებად და პერიოდებად იყოფა;</p> <p>გ. სხვადასხვა ხალხებს დროის აღრიცხვის განსხვავებული სისტემები ჰქონდათ.</p>	<p>4. რამდენწარი დღიური შეიძლება არსებობდეს? ამ თემის მოსაზრებებლად სასურველია პედაგოგი დამატებით გაეცნოს ინტერნეტ რესურსს: http://matsavlebeli.ge/?p=17654</p> <p>II ეტაპი: ვომბლექსური დავალების შინაარსი</p> <p>ნაბიჯი 1.</p> <ul style="list-style-type: none"> რომელ გეოგრაფიულ არეალს ეკავთ საკვანძო მნიშვნელობა არაბთა სახალფოში და რატომ? რა როლი ჰქონდა ამ სივრცეში საქართველოსა და თბილისს? (სივრცე მ.წ. 1, 3); რა იცოდნენ თბილისის მაცხოვრებლებმა იმ პერიოდის მსოფლიოს სხვა ქვეყნების შესახებ? (სივრცე მ.წ. 2) <p>მედიო წარმოდგენის დამუშავებლად აუცილებელი რესურსები</p> <p>§ 36. როგორ შეძლეს არაბებმა საქართველოს დამორჩილება?</p> <p>§ 37. რა გახდა არაბთა სადამსჯელი ლაშქრობების მიზეზი საქართველოში?</p> <p>§ 38. როგორ ცხოვრობდა თბილისის საამირო?</p> <p>ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> რა გავლენას მოახდენდა ისლამი არაბების ცხოვრებაზე პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული და სოციალური კუთხით? მართებული იყო ერისმთავრის გადაწყვეტილება? იმსჯელო. უნდა ებრძოლა თუ არა საქართველოს არაბების წინააღმდეგ? რა ფაქტორებმა განაპირობა, რომ აღმოსავლეთ საქართველოს კუთხეებში არაბთა სარდლის პირობები მიიღეს და ხელშეწყობები გააფორმეს? შენი აზრით, რატომ იყო ქართლი მნიშვნელოვანი სამი დიდ პოლიტიკური ძალისათვის? რა შედეგადა ჰაზიბ იბნ მასლამას მოსვლიდან მურვან ყრუს ლაშქრობამდე არაბების დამოკიდებულებაში საქართველოსა და ზოგადად, კავკასიისადმი? შენი აზრით, რა ფაქტორები განაპირობებდა ამგვარ ცვლილებებს? რა სტრატეგიული, პოლიტიკური და ეკონომიკური მნიშვნელობა ჰქონდა თბილისს კავკასიისთვის? იმსჯელო. ვაჭრობიდან და სავაჭრო გზებიდან გამომდინარე, როგორი იქნებოდა თბილისის საზოგადოება. რომელ საზოგადოებრივ ჯგუფებს უნდა ეცხოვრათ თბილისში? 	<p>როლი ჰქონდა ამ სივრცეში საქართველოსა და თბილისს? (სივრცე მ.წ. 1, 3);</p> <ul style="list-style-type: none"> რა იცოდნენ თბილისის მაცხოვრებლებმა იმ პერიოდის მსოფლიოს სხვა ქვეყნების შესახებ? (სივრცე მ.წ. 2) რა საერთო ინტერესი და საზრუნავი ჰქონდათ იმ ეპოქაში თბილისში მცხოვრებ ადამიანებს (საზოგადოება მ.წ. 1) როგორი იყო იმ ეპოქის თბილისის საზოგადოება; რამდენად განსხვავდებოდნენ ერთმანეთისგან საზოგადოების სხვადასხვა წარმომადგენლების ინტერესები; როგორი დამოკიდებულება ჰქონდათ მათ ერთმანეთთან და რატომ? (საზოგადოება მ.წ. 2, 3, 4); როდის და ვინ იცნებებდა არაბთა ბატონობა საქართველოზე? საქართველოში არაბთა ბატონობის რა ეტაპები/პერიოდები გამოიყოფა? (დრო მ.წ. 1, 2) დროის აღრიცხვის რა განსხვავებული სისტემები მოქმედებდა საქართველოში არაბთა ბატონობის პერიოდში? (დრო მ.წ. 3)
--	---	--

	<p>კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლეს რეგულში ასრულებენ კონსტურ სქემებს.</p> <p>ნაბიჯი 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • როდიდან ვრცელდება არაბთა ბატონობა საქართველოზე? საქართველოში არაბთა ბატონობის რა ეტაპები/პერიოდები გამოიყოფა? (დრო მ.წ. 1,2) • დროის აღრიცხვის რა განსხვავებული სისტემები მოქმედებდა საქართველოში არაბთა ბატონობის პერიოდში? (დრო მ.წ.3) • რა საერთო ინტერესი და საზრუნავი ჰქონდათ იმ ეპოქაში თბილისში მცხოვრებ ადამიანებს (საზოგადოება მ.წ. 1) • როგორი იყო იმ ეპოქის თბილისის საზოგადოება; რამდენად განსხვავებულად ერთმანათისგან საზოგადოების სხვადასხვა წარმომადგენლების ინტერესები; როგორი დამოკიდებულება ჰქონდათ მათ ერთმანეთთან და რატომ? (საზოგადოება მ.წ. 2,3, 4); <p>მკვიდრი წარმოდგენის დამუშავებად აუცილებელი რესურსები § 36. როგორ შეძლეს არაბებს საქართველოს დამორჩილება? § 37. რა გახდა არაბთა სადამსჯელო ლაშქრობების მიზეზი საქართველოში? § 38. როგორ ცხოვრობდა თბილისის საამირო? § 39. როგორ მიმდინარეობდა ქართველთა ბრძოლა არაბთა ბატონობის წინააღმდეგ</p> <p>ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. შენი აზრით მართებული იყო ერისმტავრის გადაწყვეტილება როდესაც არაბებს მორჩილება გამოუცხადა? 2. შენი აზრით, რა ფაქტორებმა განაპირობა, რომ აღმოსავლეთ საქართველოს კუთხეებმა არაბთა სარდლის პირობები მიიღეს და ხელშეკრულებები გააფორმეს? 3. დაუკვირდი დაცვის სიგელის ტექსტს და დაადგინე, რა მეთოდებით ავრცელდებენ არაბები დაპყრობილ ტერიტორიებზე ისლამს. 4. შეადარე არაბთა გამოჩენა საქართველოში სხვა დამპყრობელთა (რომაელები, ირანელები) გამოჩენას, რა მსგავსება და განსხვავებაა მათ გამოჩენასა და მოთხოვნებს შორის? 5. ა შეიცვალა ჰაბიბ იბნ მასლამს მოსვლიდან მურგან ყრუს ლაშქრობამდე არაბების დამოკიდებულებაში საქართველოსა და ზოგადად კავკასიისადმი? შენი აზრით, რა ფაქტორები განაპირობებდა ამგვარ ცვლილებებს? 6. რა მიზეზებით იყო განპირობებული მურგან ყრუს ლაშქრობა
--	--

7. რა სტრატეგიული, პოლიტიკური და ეკონომიკური მნიშვნელობა ჰქონდა თბილისს კავკასიისთვის.
8. იმსჯელე, ვაჭრობიდან და სავაჭრო გზებიდან გამომდინარე, როგორი იქნებოდა თბილისის საზოგადოება, რომელ საზოგადოებრივ ჯგუფებს უნდა ეცხოვრათ თბილისში?
9. იმსჯელე თბილისის სავაჭრო და კულტურულ როლზე, რატომ ჰქონდა ქალაქს ეს ფუნქცია
10. იმსჯელე თბილისის ძირითად გეოგრაფიულ და სტრატეგიულ მახასიათებლებზე. როგორ აისახებოდა გეოგრაფიული გარემო ქალაქის კულტურასა და მის საზოგადოებაზე
11. რატომ აღარ ემორჩილებოდნენ ხალიფებს თბილისის ამირები?
12. რა ღონისძიებებს მიმართავდა სახალიფო ამირების უჩიობის აღსაკვეთად და რამდენად ეფექტური იყო ეს ზომები?
13. შენი აზრით, რა მნიშვნელობას ანიჭებდა იმდროინდელი საზოგადოება სარწმუნოებას? რამდენად მნიშვნელოვანი იქნებოდა ქრისტიანთათვის თავიანთი სარწმუნოების დასაცავად აბოს მაგალითი?
14. შენი აზრით, იმდროინდელი ქრისტიანების მიერ აბოს პატივით დატოვება და წმინდანად გამოცხადება მხოლოდ რელიგიური მოვლენა იყო თუ მას პოლიტიკური დატვირთვაც ჰქონდა?
15. შენი აზრით არაბთა ბატონობამ მხოლოდ უარყოფითი მიიტანა საქართველოსთვის? იმსჯელეუთ არაბთა ბატონობის შედეგებზე.

მოსწავლეების მხრიდან კომპლექსური დავალების პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები:

- აღწერე, როგორ წარიმართა დავალებაზე მუშაობის პროცესი;
- აღწერე რა პრობლემები შექმნი;
- რა საკითხს შეეხება შენს მიერ მომზადებული დავალება?
- შენი აზრით, ვინ უნდა დაინტერესდეს შენს მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალებით და რატომ?
- რა დაზრკოლებებს წააწყდი დავალებაზე მუშაობის პროცესში?
- რას გააკეთებდი სხვაგვარად ახლა რომ იწებდე დავალებაზე მუშაობას?
- შენი აზრით, რით ჰგავს და რით განსხვავდება შენი დავალება შენი თანაკლასელების ნაშრომებისაგან?

<p>გრძელვადიანი მიზანი</p> <p>სამიზნე ცნება და მასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები</p>	<p>საკითხი:</p> <p>§ 17-18. როგორ შეიქმნა კახეთის და პერთის სამთავრო?</p> <p>§ 19-20. როგორ იქცა ეგრის-აფხაზეთის სამეფო ანგარიშგასაწეგ მალად?</p> <p>§ 21-22-23. როგორ იქცა ტაო-კლარჯეთი საქართველოს კულტურულ ცენტრად?</p> <p>§ 24-25-26. როგორ შეძლო ბაგრატ III-მ გაერთიანებული ქართული სამეფოს შექმნა?</p> <p>ქვესაკითხები:</p> <p>სამეფო სამთავროების ჩამოყალიბება, ბრძოლა ქართლსა ზედა, ბაგრატ მესამე საქართველოს გაერთიანება.</p> <p>ქვეცნებები: ისტორიული პიროვნება; დიპლომატიური მოლაპარაკება/ ზავი/ ხელშეკრულება; აჯანყება; ბრძოლა/ომი; ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერიტორია; ყოველდღიურობა (ყოველდღიური ყოფა-ცხოვრება); რელიგია; იდეოლოგია;</p>	<p>საკვანძო შეკითხვა / შეკითხვები როგორ წარმოვაჩინო სტატის სამუალებით VIII-X საუკუნეების დამლილი საქართველოს გაერთიანების პროცესი ბაგრატ მესამის ირგვლივ.</p>	<p>შუალედური სასწავლო მიზანი</p> <p>კომპლექსური დავალებების პირობა</p>
<p>ისტორიული მოვლენა / პროცესი</p> <p>ა. ყველა ისტორიულ მოვლენას აქვს თავის მიზეზი / მიზეზები და შედეგი / შედეგები;</p> <p>ბ. ისტორიკოსები ხშირად კამათობენ ისტორიული მოვლენების მიზეზებისა და შედეგების შესახებ;</p> <p>გ. ზოგიერთ ისტორიულ მოვლენას ლოკალური, ზოგს კი გლობალური მნიშვნელობა აქვს;</p>	<p>კომპლექსური დავალების დამუშავების ეტაპები (რესურსები, აქტივობები):</p> <p>I ეტაპი: კომპლექსური დავალების ფორმა</p> <p>ნაბიჯი 1. როგორ უნდა წარმოვაჩინო საკუთარი ცოდნა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით?</p> <p>ეტაპი I – განსახილველი საკითხისა და კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა I ეტაპზე ყველა მოსწავლემ უნდა მიიღოს დავალება და შეთანხმდეს, რა ფორმით წარმოადგენს დავალებას. შესაძლებელია კომპლექსური დავალების პირობის ადაპტირება მოსწავლის საქმიანობების მიხედვით ამავე ეტაპზე უნდა მოხდეს შემოქმედებითი პროდუქტის განხილვა და ამ პროდუქტის არსში მოსწავლეების გარკვევა.</p> <p>პირობისა და პროდუქტის განხილვის შემდეგ მასწავლებლის მიერ უნდა მოხდეს გამოწვევის ფაზის გააქტიურება შეკითხვებით:</p> <p>პირობისა და პროდუქტის განხილვის შემდეგ მასწავლებლის მიერ უნდა მოხდეს გამოწვევის ფაზის გააქტიურება შეკითხვებით:</p>		

<p>დ. ისტორიული ფაქტები და მოვლენები ტიპოლოგიურად შეიძლება დაჯგუფდეს პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური, კულტურული ნიშნით.</p> <p><u>სივრცე</u></p> <p>ა. გეოგრაფიული გარემო და გეოგრაფიული ცოდნა გავლენას ახდენს ადამიანთა საზოგადოების განვითარებაზე;</p> <p>ბ. კომუნიკაციის სიხშირე დიდი/მცირე ზომის სოციალურ-კულტურული სფეროების ჩამოყალიბებას განაპირობებს;</p> <p>გ. კონკრეტულ ისტორიულ-გეოგრაფიულ არეალებს გარკვეული ეკონომიკური, სტრატეგიული და კულტურული მნიშვნელობა აქვთ.</p> <p><u>საზოგადოება</u></p> <p>ა. ისტორიულად მრავალი საზოგადოება არსებობდა, მაგრამ თითოეულ მათგანს ახასიათებდა აერთო ნიშნები: მათ წევრებს ჰქონდათ საერთო იდენტობა, ინტერესი, საზრუნავი და თანხმდებოდნენ ქვეყნის წესებს და ღირებულებებზე;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • რა არის სტატია? • რა სტრუქტურული ერთეულებისგან შედგება სტატია? • რა უნდა გავითვალისწინოთ სტატიის წერისას? • როგორ შევქმნა სტატია? • რა ნაბიჯები უნდა გადავდგა სტატიის შესაქმნელად (სათაურის მოფორმება, საკვანძო სიტყვები, სტატიის გეგმის შედგენა)? • როგორ გამოვკვეთო სამეცნიერო სტატიის მახასიათებლები? <p>რესურსი/ტექნოლოგია:</p> <p>გამოწვევის ფაზის შემდეგ სასურველია მასწავლებელმა გააგნოს მოსწავლეებს სტატიის დაწერის მეთოდები და მიუთითოს შესაბამისი ინსტრუქციის ინტერნეტ-საზაროთი</p> <p>მისწავლის საზომო ფურცელი 7.1: როგორ იწერება სტატია - Living Democracy (living-democracy.com)</p>	<p>ქუთაისში რესტავრირებული ბაგრატი ტაძრის ნახვისას ჩატარებული სამუშაოს და ამ ტაძრის მნიშვნელობის შესახებ ბევრი განსხვავებული შეფასებები მოისმინე. ამან გადაგაწყვეტინა კიდევ უფრო მეტი მუშაო ტაძრის ამშენებლისა და იმ ეპოქის შესახებ როდესაც ეს ტაძარი აშენდა. კვლევა იმდენად საფუძვლიანი გამოვიდა რომ გადასწავლიტე სამეცნიერო პოპულარული ჟურნალ ისტორიანისათვის პტარა სტატია მოგმზადებინა</p>
<p>II ეტაპი: კომპლექსური დავალების შინაარსი</p> <p>ნაბიჯი 1.</p> <ul style="list-style-type: none"> • რა ეკონომიკური, პოლიტიკური და სტრატეგიული მნიშვნელობა ჰქონდა ტერიტორიას, რომელზეც ახალი ქართული სამეფო-სამთავროები მდებარეობდა? რატომ იყო გამოირჩეული შიდა ქართლის ტერიტორია; რა გეოგრაფიული წარმოდგენები ჰქონდათ VIII-X საუკუნეების საქართველოს მაცხოვრებლებს იმ პერიოდის მსოფლიოს სხვა ქვეყნების შესახებ? (სივრცე მ.წ. 1 - 3) • როგორი იყო VIII-X საუკუნეების საქართველოს მაცხოვრებლების იდენტობის კრიტერიუმები, საერთო ინტერესები და საზრუნავი? როგორი დამოკიდებულება ჰქონდათ საქართველოში განსხვავებული საზოგადოებრივი ჯგუფებისადმი? (საზოგადოება მ.წ. 1-4); <p>ცოდნის კონსტრუქციებაზე ორიენტირებული შეკითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. რა სტრატეგიული მნიშვნელობა ჰქონდა აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთს. 2. რომელმა ტომებმა მიიღეს კახეთის სამეფოს ჩამოყალიბებაში მონაწილეობა? 3. რა ფაქტორებმა განაპირობა კახეთის სამეფოს ჩამოყალიბება? 4. ვინ არიან ჰერეზი და რა მოვლენებმა განაპირობეს ჰერეზის სამეფოს ჩამოყალიბება? 5. რა ეკონომიკური ფაქტორი ეწეობდა ხელს კახეთისა და ჰერეთის 	<p>სტატიის წერის დროს ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • როგორი იყო VIII - X საუკუნეებში სამეფო სამთავროებში ძალაუფლების სიმბოლოები, მმართველობის ფორმები და სტრუქტურები; რა არსებითი განმასხვავებელი ნიშან-თვისება გააჩნდა მმართველობის თვითივე ფორმას? ერთპიროვნულად ფლობდნენ მმართველები ამ ძალაუფლებას თუ უნაწილებდნენ საზოგადოების რომელიმე ფენას? რა დამოკიდებულება ჰქონდათ ერთმანეთთან სამეფო სამთავროების მმართველებს და როგორ იბრძოდნენ ისინი ძალაუფლებისათვის? (ძალაუფლება 1-4) • რა მიზეზებმა განაპირობეს საქართველოში სამეფო სამთავროების ჩამოყალიბება? როგორ 	

<p>ბ. საზოგადოება იყოფა უფრო მცირე საზოგადოებრივ ჯგუფებად: პატარა საზოგადოებები უმეტესად უფრო დიდი საზოგადოების ნაწილს წარმოადგენენ;</p> <p>გ. საზოგადოების წევრებს ხშირად აქვთ სტერეოტიპული წარმოდგენები სხვა საზოგადოებების (კულტურული სხვის“) შესახებ.</p>	<p>პოლიტიკურ დამოუკიდებლობას?</p> <ol style="list-style-type: none"> რა ფაქტორებმა გამოიწვია აფხაზთა სამეფოს ჩამოყალიბება? რა ტერიტორიას მოიცავდა აფხაზთა სამეფო? ჩამოყალიბებ აფხაზთა სამეფოს საზოგადოების იდენტობის მახასიათებლები. გამოყავი ეკონომიკური, პოლიტიკური და კულტურული ფაქტორები, რომელთა მთავრობითაც ეს საზოგადოება ურთიერთობდა სხვა ქართულ სამეფო სამეფოებთან. რომელ სივრცეებსა და გეოგრაფიულ პუნქტებს ჰქონდა სტრატეგიული მნიშვნელობა ეგრის-აფხაზეთის სამეფოსთვის? სად ჩამოყალიბდა ტაო - კლარჯეთის სამთავრო? ვინ და როდის ჩამოყალიბდა ტაო - კლარჯეთის სამთავრო? რა პოლიტიკური ორიენტაცია ჰქონდა ამ სამთავროს? იდენტობის რა საერთო მახასიათებლები გააჩნდათ იმ ეპოქის სამეფო-სამთავროებში მცხოვრებ ქართველებს? <p>კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლის რეგულში ასრულებენ კონტურს</p> <p>ნაბიჯი 2</p> <ul style="list-style-type: none"> რა მიზეზებმა განაპირობეს საქართველოში სამეფო სამთავროების ჩამოყალიბება? როგორი იყო იოანე მარუშისძის, დავით კურაპალატისა და ბაგრატ მესამის როლი და მნიშვნელობა საქართველოს გაერთიანების პროცესში? (მოვლენა პროცესი მ.წ. 1-3) რა გავლენა იქონია საქართველოს გაერთიანების პროცესში? შეადარეთ ეს პროცესი სხვა მსგავს ისტორიულ პროცესს. (მოვლენა პროცესი მ.წ. 2-4) <p>ცოდნის კონსტრუირებაზე ორიენტირებული შევითხვები</p> <ol style="list-style-type: none"> რა გარემოება განსხვავებდა თვითოეული სამეფო სამთავროს ჩამოყალიბებას? ვინ არის გაერთიანების პროცესის წამომწყები? რა უპირატესობა გააჩნდა ბაგრატ მესამეს? რატომ მიმართა მარუშისძემ გაერთიანების წინანდადებით დავითს და არა გურგენს? 	<p>იყო იოანე მარუშისძის, დავით კურაპალატისა და ბაგრატ მესამის როლი და მნიშვნელობა საქართველოს გაერთიანების პროცესში? (მოვლენა პროცესი მ.წ. 1-3)</p> <ul style="list-style-type: none"> რა გავლენა იქონია საქართველოს გაერთიანების პროცესში? შეადარეთ ეს პროცესი სხვა მსგავს ისტორიულ პროცესს. (მოვლენა პროცესი მ.წ. 2-4) რა ეკონომიკური, პოლიტიკური და სტრატეგიული მნიშვნელობა ჰქონდა ტერიტორიას, რომელზეც ახალი ქართული სამეფო-სამთავროები მდებარეობდა? რატომ იყო გამორჩეული შიდა ქართლის ტერიტორია; რა გეოგრაფიული წარმოდგენები ჰქონდათ VIII-X საუკუნეების საქართველოს მაცხოვრებლებს იმ პერიოდის მსოფლიოს სხვა ქვეყნების შესახებ? (სივრცე მ.წ. 1 - 3) როგორი იყო VIII-X საუკუნეების საქართველოს მაცხოვრებლების იდენტობის კრიტერიუმები,
---	--	---

	<p>საერთო ინტერესები და საზრუნავი? როგორი დამოკიდებულება ჰქონდათ საქართველოში განსხვავებული საზოგადოებრივი ჯგუფებისადმი? (საზოგადოება მ.წ. 1-4):</p>
<p>5. რა ფაქტორებს შეეძლო შეეფერებინა საქართველოს გაერთიანება? რომელი იქნება ამ ფაქტორებიდან სამინაო და რომელი საგარეო?</p> <p>6. რატომ ჰქონდა განსაკუთრებული მნიშვნელობა შიდა ქართლს?</p> <p>7. რატომ მოგვარდა საქართველოს გაერთიანება შედარებით მარტივად რა პირობებშია შეუწყო ხელი ამ მოვლენას?</p> <p>8. შენი აზრით, რა მასშტაბის მოვლენა იყო საქართველოს გაერთიანება და რა პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული პროცესების განვითარებას შეუწყო ხელი იგი ხელს</p> <p>9. ამოთვალე ის ინტერესები, ღირებულებები და ქცევის წესები, რომლებიც საზოგადოებრივ ფენებს ჩამოუყალიბებდათ ერთიანი საქართველოს შექმნის შემდეგ.</p>	<p>კითხვების დამუშავების პარალელურად მოსწავლეს რეგულში ასრულებენ კოგნიტიურ სქემებს.</p>
	<p>მოსწავლეების მხრიდან კომპლექსური დავალების პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები:</p> <ul style="list-style-type: none"> • აღწერე, როგორ წარმართა დავალებზე მუშაობის პროცესი; • აღწერე რა პრობლემები შექმნი; • რა საკითხს შეეხება შენს მიერ მომზადებული დავალება? • შენი აზრით, ვინ უნდა დაინტერესდეს შენს მიერ შექმნილი კომპლექსური დავალებით და რატომ? • რა დაბრკოლებებს წააწყდი დავალებზე მუშაობის პროცესში? • რას გააკეთებდი სხვაგვარად ახლა რომ იწყებდე დავალებაზე მუშაობას? • შენი აზრით, რით ჰგავს და რით განსხვავდება შენი დავალება შენი თანაკლასელების ნაშრომებისგან?
	<p>საერთო ინტერესები და საზრუნავი? როგორი დამოკიდებულება ჰქონდათ საქართველოში განსხვავებული საზოგადოებრივი ჯგუფებისადმი? (საზოგადოება მ.წ. 1-4):</p>

ავტორის რეკომენდაციები

თავი 6 - საქართველოს გაქრისტიანება

პარაგრაფი 24-25

სასურველია, მასწავლებელმა ყურადღება გაამახვილოს II-III საუკუნეებში საქართველოს ტერიტორიაზე პოლიტიკური ვითარების მკვეთრ ცვლილებაზე, რაც დაკავშირებული იყო კავკასიაში ახალი აგრესიული პოლიტიკური ძალის, სასანიანთა ირანის გამოჩენასთან და ხაზგასმით აღნიშნოს, რამდენად უარყოფითად აისახა ეს ცვლილება ქართლის სამეფოზე, მაშინ როცა, დასავლეთ საქართველოში ამ პერიოდში რომის დასუსტების ფონზე ლაზიკის, ანუ ეგრისის სამეფო მნიშვნელოვან პოლიტიკურ ძალად ყალიბდება.

პარაგრაფი 26-27

ამ პარაგრაფებზე მუშაობისას ყურადღება უნდა გამახვილდეს იმაზე, რომ ქართლის სამეფოს გაქრისტიანება უმნიშვნელოვანესი არჩევანი იყო, რომელსაც არა მხოლოდ რელიგიური და კულტურული, არამედ პოლიტიკური და მსოფლმხედველობითი დატვირთვა ჰქონდა. მნიშვნელოვანია იმის აღნიშვნა, რომ გაქრისტიანებით საქართველო ირანულ სივრცეს გაემიჯნა და არჩევანი დასავლურ, რომაულ-ბიზანტიურ სამყაროზე გააკეთა.

თავი 7 - ქართლის სამეფო V საუკუნეში

პარაგრაფი 28-29-30

სასურველია, ყურადღება გამახვილდეს იმ ფაქტორებზე, რომელთა საფუძველზეც ქართველი მეფეები იღებდნენ პოლიტიკურ გადაწყვეტილებებს.

საჭიროა, მოსწავლისთვის განიმარტოს, რა ინტერესები ამოძრავებდათ ბიზანტიასა და ირანს ამიერკავკასიის რეგიონში და კონკრეტულად ქართლის მიმართ; კარგი იქნება, თუ აქცენტი გაკეთდება რელიგიურ და პოლიტიკურ ფაქტორებზე, ქართლის ტერიტორიის სტრატეგიულ მნიშვნელობაზე.

კარგი იქნება, გაკეთდეს ირანისა და ბიზანტიის რელიგიური პოლიტიკის ანალიზი და მოსწავლემ გაიაზროს, რატომ ჰქონდა იმ პერიოდში ქართველებისათვის დიდი მნიშვნელობა რელიგიურ საკითხს.

პარაგრაფი 31

საჭიროა, მოსწავლისთვის განიმარტოს ვახტანგის მიერ განხორციელებული რეფორმებისა და ლონისძიებების მნიშვნელობა სახელმწიფო ინსტიტუტების განმტკიცების კუთხით.

სასურველია, აქცენტი გაკეთდეს უფლება-მოვალეობის მნიშვნელობაზე ვახტანგის მიერ განხორციელებული ლონისძიებების გაანალიზებისას, როგორც ვარსკენ პიტიახშთან მიმართებაში, ასევე ირანის წინააღმდეგ განხორციელებული ქმედებების განხილვისას.

აუცილებელია, ყურადღება გამახვილდეს ურთიერთობების სპეციფიკურ თავისებურებებზე მეფესა და ეკლესიას და მეფესა და ფეოდალებს შორის.

თავი 8 - მეფობის გაუქმება საქართველოში

პარაგრაფი 32

როგორ გაუქმდა მეფობა ქართლში და რა მნიშვნელობა ჰქონდა ამ ფაქტს დასავლეთ საქართველოსთვის?

აუცილებელია, ყურადღება გამახვილდეს იმ შიდა და გარე ფაქტორებზე, რომლებმაც ქართლში სახელმწიფოებრიობის დაკარგვა გამოიწვია; სასურველია, აქცენტი გაკეთდეს საზოგადოების ერთიანობის მნიშვნელობაზე სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნების პროცესში.

საჭიროა, მოსწავლეს განემარტოს, რა მნიშვნელობა ჰქონდა დასავლეთ საქართველოს როგორც ირანისა და ბიზანტიისათვის, ასევე აღმოსავლეთ ქართველებისათვის.

სასურველია, მოსწავლემ გაიაზროს, თუ რა ფაქტორებს უნდა მიექცეს ყურადღება მემკვიდრეობის მიერ მონოდებული ინფორმაციის გაცნობისას.

კარგი იქნება, თუ მოსწავლე შეძლებს დასავლეთ საქართველოში ბიზანტიის და აღმოსავლეთ საქართველოში ირანის მიერ განხორციელებული პოლიტიკის გაანალიზებასა და შედარებას.

პარაგრაფი 33

აუცილებელია, გუბაზის მიერ გადაწყვეტილების მიღებისას აქცენტი გაკეთდეს მოტივებზე.

საჭირო იქნება, მოსწავლემ გაიაზროს ეგრისის საზოგადოების როლი ქვეყანაში მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესებში.

სასურველია, მოსწავლეს განემარტოს, თუ რა მნიშვნელობა ჰქონდა ადგილობრივი მოსახლეობის მხარდაჭერას სამხედრო ოპერაციების განხორციელებისას და რა გზებს მიმართავენ ირანელები და ბიზანტიელები ამ მხარდაჭერის მოსაპოვებლად.

პარაგრაფი 34-35

აუცილებელია, მოსწავლემ გაიაზროს, თუ რა პროცესებს მისცა ბიძგი ქართლში, ეგრისში მომხდარმა მოვლენებმა და რატომ.

კარგი იქნება, მოსწავლემ გაიაზროს, თუ რა მნიშვნელობა ჰქონდა ამიერკავკასიის მოსახლეობის ერთიანობას ამ პერიოდში და რა ფაქტორები აფერხებდა ამ ერთიანობას.

სასურველია, მოსწავლეს გაცნობიერებული ჰქონდეს პრავდატულობის მნიშვნელობა პოლიტიკაში, როგორც ბიზანტიელი ასევე ქართველი მმართველების მაგალითზე.

სასურველია, მოსწავლემ შეადაროს და გაანალიზოს, რა ფაქტორები უწყობდა ხელს სამეფო საგვარეულოებს, რომ საუკუნეების განმავლობაში ემართათ ქვეყანა.

თავი 9 - საქართველო არაბთა ბატონობის პერიოდში

პარაგრაფი 36

კონკრეტულ პარაგრაფზე მუშაობისას სასურველია, ყურადღება გამახვილდეს არაბეთის ნახევარკუნძულის საცხოვრებელ გარემო-პირობებზე, არაბთა ცხოვრების წესსა და ისლამზე, როგორც მსოფლიო რელიგიაზე. სასურველია თემის გაშლა ისლამის, როგორც არაბთა გამაერთიანებელი იდეოლოგიის გარშემო, რომელმაც ახალი მსოფლიო იმპერიის ჩამოყალიბებას დაუდო საფუძველი. ამ იმპერიამ მრავალი ქვეყნის დაპყრობა, მათ შორის საქართველოს ნაწილის დაპყრობა დროის შედარებით მოკლე მონაკვეთში მოახერხა.

პარაგრაფი 37

ამ საკითხზე მუშაობისას საინტერესო იქნება, რამ განაპირობა ქართველი ხალხის უკომპრომისო ბრძოლა არაბი დამპყრობლების წინააღმდეგ. ყურადღება უნდა მიექცეს იმ ფაქტს, რომ არაბთა პირველი მოსვლისას წინააღმდეგობები ნაკლებად იყო, ხოლო მომდევნო საუკუნეები ხანგრძლივი დაპირისპირებაა. საკითხზე მუშაობაში უნდა გამოიკვეთოს ეროვნულ-განმანათავისუფლებელი მოძრაობის ძირითადი ასპექტები: ეროვნული, რელიგიური, ეკონომიკური.

პარაგრაფი 38

პარაგრაფზე მუშაობისას ყურადღება უნდა გამახვილდეს, რა როლი ეკავა თბილისის საამიროს საქართველოს და არაბთა სახალიფოს პოლიტიკურ ცხოვრებაში; რამდენად იქნებოდა სხვადასხვა საარწმუნოებისა და ეროვნების მოქალაქეებისთვის ამ ქალაქში ცხოვრება მისაღები; როგორ იქნებოდა თბილისის საამირო ჩართული სახალიფოს ვრცელ ტერიტორიაზე მიმდინარე კულტურულ და სავაჭრო ურთიერთობებში; რა კულტურული მიღწევები შეიძლება მიეღოთ თბილისის საამიროს მცხოვრებლებს, მათ შორის ქართველებს არაბული ცივილიზაციისაგან.

პარაგრაფი 39

აღნიშნულ პარაგრაფზე მუშაობისას სასურველია, ყურადღება მიექცეს შემდეგ მომენტს: ქართველების ეროვნულ-განმანათავისუფლებელ მოძრაობაზე რა გავლენას ახდენდა სამინაო და საგარეო პოლიტიკური ვითარება; რა განაპირობებდა არაბთა იმპერიის თანდათანობით რღვევას და როგორ აისახებოდა ეს ქართულ პოლიტიკურ ერთეულების ცხოვრებაზე; რა გავლენა მოახდინა აბო თბილელის მონამებობრივმა ცხოვრებამ ქართველების იდეოლოგიურ მსოფლმხედველობაზე.

თავი 10 - საქართველოს გაერთიანება

პარაგრაფი 40-41

მოცემულ თემასთან დაკავშირებით ყურადღება უნდა გამახვილდეს კახეთის ბარში აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთის მკვიდრთა განსახლებაზე. როგორ მოახერხეს წანარებმა მთაში ცხოვრების წესის ჩანაცვლება ბარის სოციალ-ეკონომიკური ურთიერთობებით. როგორ შეიქმნა წანართა ზედაფენამ სახელმწიფო სისტემა, რომელიც არაბებთან ბრძოლაში ეფექტური აღმოჩნდა. ყურადღება უნდა მიექცეს შემდეგ გარემოებებს: რატომ აღმოჩნდა წანართა დინასტიის მმართველობა მოკლევადიანი და რატომ ჩანაცვლდა მალევე ადგილობრივი დინასტიით; რამ განაპირობა კახეთში ხანგრძლივად სახელმწიფოებრიობის არსებობა.

პარაგრაფი 42-43

პარაგრაფზე მუშაობისას სასურველია, აქცენტი გადატანილი იყოს ეგრის-აფხაზეთის სამეფოს წარმოშობის წინამძღვრებზე, როგორც შიდა ისე საგარეო ეთნო-პოლიტიკური კუთხით. ყურადღება უნდა მიექცეს ეგრის-აფხაზეთის სამეფოში ბერძნული (ბიზანტიური) კულტურული გავლენისგან ეტაპობრივ განთავისუფლებას და მისი ქართულით ჩანაცვლებას. მკაფიოდ უნდა გაიმიჯნოს ისტორიული და თანამედროვე აფხაზეთის საზღვრები. უნდა გაანალიზდეს: რა გარემო-პირობებმა განაპირობა დასავლეთ საქართველოში მკაცრად ცენტრალიზებული სახელმწიფო სისტემის ჩამოყალიბება.

პარაგრაფი 44-45-46

ამ კონკრეტულ საკითხზე მუშაობისას მსჯელობა უნდა განვითარდეს ბაგრატიონთა დინასტიის მიერ ქართლში ხელისუფლების მოპოვებაზე. როგორ და რა პოლიტიკურ ვითარებაში მოხერხდა აშოტ ბაგრატიონმა

ახალი სახელმწიფოს დაარსება ისტორიული საქართველოს სამხრეთ-დასავლეთ ნაწილში. ყურადღება უნდა მიექცეს: რატომ ვერ შედგა ტაო-კლარჯეთი ერთიან, ცენტრალიზირებულ მმართველობას დაქვემდებარებულ სახელმწიფოდ.

პარაგრაფი 47-48-49

მოცემულ პარაგრაფში ყურადღება უნდა გამახვილდეს საქართველოს გაერთიანების წინაპირობებზე: საშინაო და საგარეო ფაქტორებზე, რომლებმაც არსებითი როლი შეასრულეს გაერთიანების პროცესის დასაჩქარებლად. აქცენტი უნდა გაკეთდეს თავდაპირველ კულტურულ ერთიანობაზე. შეფასება უნდა მიექცეს მემკვიდრეობის ფაქტორს. უნდა დახასიათდეს ბაგრატ III, როგორც შემდგარი პოლიტიკური ლიდერი, მხედართმთავარი, პოლიტიკოსი და დიპლომატი, რომელმაც წინააღმდეგობების მიუხედავად, დასახული ამოცანა ლოგიკურ დასასრულამდე მიიყვანა.

მოცემულ საკითხში აქცენტი უნდა დაისვას ქართლის, როგორც საქართველოს კულტურული და გეოგრაფიული ცენტრის მნიშვნელობაზე, რომელმაც განაპირობა მის ირგვლივ ერთიანი სახელმწიფოს ჩამოყალიბება. უნდა გაანალიზდეს ქართლის მნიშვნელობა ქართველი ერის ჩამოყალიბების ისტორიულ ეტაპზე.